

LES TOPOGRAFIES MÈDIQUES
DE LA REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA
DE CATALUNYA

PERE VALLRIBERA I PUIG

**LES TOPOGRAFIES MÈDIQUES
DE LA REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA
DE CATALUNYA**

**BARCELONA
2000**

El Seminari Pere Mata, de les Unitats d'ensenyament i recerca de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i d'Història de la Medicina de la Universitat de Barcelona, fou creat en ocasió del centenari de la mort de Pere Mata i Fontanet (Reus, 1811 - Madrid 1877) que fou professor de Medicina Legal, com a eina per facilitar la publicació de llibres i la difusió de l'activitat científica.

Publicacions del Seminari Pere Mata de la Universitat de Barcelona

Número 86

© Pere Vallribera i Puig

Seminari Pere Mata

Unitats d'Ensenyament i Recerca de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i
d'Història de la Medicina. Universitat de Barcelona.

Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

PPU. Promociones y Publicaciones Universitarias, S.A.
Córcega, 226 - Bajos 2ª - 08036 Barcelona

ISBN: 84-477-0715-6
D.L.: B-30.992-00

Imprimeix: Catalana de Formularios, S.L.

SUMARI

I. PRESENTACIÓ	7
II. INTRODUCCIÓ	9
III. TOPOGRAFIES MÈDIQUES EXISTENTS A LA REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA	19
IV. TOPOGRAFIES MÈDIQUES DE LES LOCALITATS DE CATALUNYA, PAÍS VALENCIÀ I ILLES BALEARS	25
V. TOPOGRAFIES MÈDIQUES DE LA RESTA D'ESPANYA	103
VI. BIBLIOGRAFIA	131
VII. AUTORS DE LES TOPOGRAFIES	139
<i>Publicacions del Seminari Pere Mata</i>	143

PRESENTACIÓ

La Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, a més d'ésser un òrgan consultiu de les Administracions públiques i una institució promotora de debats i estudis sobre les grans qüestions sanitàries d'actualitat, també té la missió d'impulsar els estudis d'història de la medicina del nostre país. I, en aquest sentit, disposa d'uns valuosos fons bibliogràfics que possiblement encara no han estat prou aprofitats pels nostres estudiosos.

Aquests fons són molt variats i en gran part es troben perfectament identificats, tal com succeeix amb els més antics (hi ha editat un catàleg dels anteriors a l'any 1800, que sumen aproximadament un miler), i amb les més de tres mil obres corresponents al segle XIX, també ben catalogades. Però, al costat d'aquestes obres generals, la nostra institució té uns importants fons propis en forma de manuscrits o memòries corresponents principalment als dos primers terços del segle passat, abans que passessin a predominar les publicacions en revistes mèdiques. Una part important d'aquests textos han estat ordenats en un catàleg, publicat per Jacint Corbella l'any 1993, i que recull un total de 793 memòries. Ara, en aquest volum, es recullen una part també molt significativa dels fons propis fins ara no catalogats: les memòries trameses a l'Acadèmia per optar als premis de Topografies Mèdiques.

Aquesta tasca ha esta duta a terme amb gran encert per Pere Vallribera, acadèmic corresponent de la nostra institució, antic president de la Societat Catalana d'Història de la Medicina i president del IX Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Vallribera no solament enumera les característiques de cadascuna de les 145 memòries optants al Premi existents sinó que hi afegeix un breu comentari valoratiu.

Com podrà observar el lector els treballs recollits són d'una gran diversitat i, en general, tal com assenyala l'autor, tenen un considerable interès sanitari, posen en evidència la progressiva importància donada a la Higiene des del punt de vista de la salut i ponderen la importància del medi ambient. Però, sense cap mena de dubte, la revisió d'aquests textos - la majoria dels quals es

refereixen a poblacions catalanes, bé que també n'hi ha de la resta d'Espanya i fins i tot una de Filipines- també té un considerable interès sociològic i per la petita història local. Vegeu, per exemple, com Jayme Ardévol introdueix el seu *Ensayo sobre la Topografía y Estadística de la Villa de Reus* realitzat el 1820: "Con analizar los elementos de la riqueza fundamental de un solo pueblo, y comparando esta con la localidad, virtudes y relaciones de sus habitantes; tratando de facilitar y promover estas mismas en otros puntos, podremos aproximarnos solamente al grado de conocimiento, de prosperidad y poder, á que podria elevarse la Nacion".

Per acabar m'és molt plaent d'agrair a Pere Vallribera el servei que ha prestat a la nostra institució en recopilar tota aquesta documentació que, tal com he manifestat abans, constitueix una important font d'informació no solament pels historiadors de la Medicina sinó també per tots aquells estudiosos interessats en conèixer la petita història del nostre país.

Josep LAPORTE

President de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

II. INTRODUCCIÓ

Amb aquest treball intentem portar a terme l'estudi de les comunicacions rebudes a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya en resposta a un Premi instituit a les acaballes del segle XVIII per distingir les millors Topografies Mèdiques rebudes cada any. Fem nostres les paraules de Jacint Corbella, dites fa un temps, arran de la publicació del seu estudi sobre les Monografies Mèdiques de l'Acadèmia:

Queda encara pendent, per un altre inventari, el catàleg de les Topografies mèdiques. Aquesta fou una preocupació constant i fèrtil de l'Acadèmia. Hi ha un bon nombre de treballs... Són un conjunt molt homogeni. Responien a un concurs clàssic de premis de l'Acadèmia. El catàleg, que s'està preparant, serà no solament una llista de les Topografies, sinó també una valoració inicial, tot i que breu, del contingut de cadascuna, per tal de facilitar la recerca ulterior.
Corbella (1993, Explicació).

Amb aquest treball pretenem, doncs, complir amb aquest objectiu.

L'aparició de les Topografies Mèdiques té lloc gràcies a les noves idees sobre la importància de la Higiene i les mesures higièniques adoptades per la societat sobre els habitants de ciutats i pobles. I en segon lloc, al concepte de la importància de la repercussió de les circumstàncies del medi ambient d'un lloc determinat sobre l'home i, sobretot, sobre la seva patologia. Així, podríem definir la Topografia Mèdica com l'estudi d'una població des d'un punt de vista mèdic i higiènic, considerant el medi com factor principal de l'aparició de malalties o d'una patologia especial, fet sobretot per metges rurals. En la part topogràfica es fa l'estudi de les circumstàncies especials que podrien explicar la producció de certes malalties, és a dir, el què hem denominat la possible repercussió del medi ambient en la patologia d'un lloc concret. A més a més, s'hi estudien les característiques del lloc i l'estat físic general dels habitants.

La "Real Academia Médico-Práctica de la Ciudad de Barcelona", que ja anava mantenint una bona activitat des de la seva creació oficial el 1770 i de l'aprovació reial dels seus estatuts el 1785, es féu sensible a aquestes noves idees. Així llegim en un comunicat oficial

*En noviembre de 1786 bien penetrada de la utilidad de formar la topografía de esta ciudad, comisionó a algunos de sus socios para que extendiesen las ideas o datos que habían de servir para su base, encargó a dos de aquellos, D. D. Francisco Salvá, y a D. Francisco Sanponts la formación de un plan, en el que como en un cuadro se viesen detalladas las ideas que deben llenarse en toda topografía científicamente arreglada... La topografía de esta capital fue uno de los objetos interesantes de las sesiones literarias de esta corporación científica...
Diario de Barcelona. Suplemento (1821,a).*

A més, era molt interessant la promulgació dels estudis topogràfics entre metges de diferents localitats, amb la finalitat de poder arribar a assolir un mapa mèdic de Catalunya i també de tot Espanya.

Aquest concepte de Topografia Mèdica es féu molt evident entre els components de la Reial Acadèmia. En aquest sentit, citarem només uns fets essencials relatius a les Topografies. En Junta del 24 de novembre del 1787, Francesc Salvà llegeix una comunicació, que titula *Topografía del departamento destinado para las mujeres en el Real Hospicio de Barcelona y epidemias observadas en él en 1787 y 1794*. Salvà assumí l'encàrrec de fer aquesta parcel·la d'un treball destinat a l'estudi d'una Topografia de la Ciutat de Barcelona feta juntament amb altres autors. En la Junta citada anteriorment, inicià el seu treball amb aquestes paraules corroborant aquest encàrrec:

*En la distribución de trabajos que se hizo años atrás para componer la topografía de esta ciudad, quedé encargado de la del Real Hospicio...
M.R.A.M.P.B, 409.*

Creiem que aquest treball de Salvà constitueix la primera Topografia -la més antiga- que tenim. És també ben demostrativa de la voluntat de l'Acadèmia en endegar aquesta tasca, una correspondència, que hem pogut estudiar, entre Miquel Oleo, metge de Menorca, i Josep Ignasi Sanponts, Secretari de la Reial Acadèmia Mèdico-Pràctica de Barcelona. En ella es fa referència diverses vegades a la Topografia mèdica de Menorca que escriví Oleo. En la Junta de la Reial Acadèmia del 8 de gener de 1787 consta que

*En esta Junta se leió una disertación latina sobre el clima de la isla de Menorca o, por decirlo mejor, la Topografía médica de dicha isla, remitida por el Dr. Oleo.
A.R.A.M.C. Documentos arm. 1, Lligall 1, núm 6.*

En l'epistolari que esmentem, en carta de 8 d'octubre del mateix any, Sanponts, després de fer referència a unes disertacions d'Oleo sobre el reg dels carrers de la ciutat i sobre el clima de Menorca, insta a Oleo a ampliar i acabar la seva Topografia mèdica:

*Si con el tiempo puede v.m. formar una exacta topografía de esta Isla, junto con la noticia de las enfermedades dominantes en ella, y de su método curativo sería un trabajo mui apreciable.
A.R.A.M.C. Ms. núm 59 (Donatiu Galmés).*

El treball d'Oleo havia quedat aturat un temps per una greu malaltia, de la que ell mateix informa a Sanponts en carta de 7 de gener de 1787:

Acabo de escaparme de las garras de la muerte con motivo de una fuerte calentura que me ha dado 45 dias con la mayor severidad, cuya crisis habiendo sido imperfecta faltándole fuerzas a la naturaleza para echar el enemigo fuera...

En altres cartes explica el curs de la malaltia i fins l'any següent (carta de maig de 1788) no escriu dient que s'ha curat de la "calentura", però havent-li quedat alguna seqüela. A partir d'aleshores Oleo reemprengué el treball sobre la seva Topografia.

Amb aquests dos exemples ens adonem de la importància que mereix un dels projectes primers que aprovà la Reial Acadèmia i que assumí creant els Premis a les Topografies. L'Acadèmia donava un Premi consistent en una medalla d'or i el Títol d'Acadèmic Corresponsal a l'autor de la millor topografia rebuda cada any. A més, premiava amb Accèssit o amb Menció honorífica aquelles que l'Acadèmia considerava mereixedores també de ser conegudes.

L'anunci d'aquest Concurs de Topografies Mèdiques assolí una resposta important. I no només entre els metges de Catalunya sinó també de la resta d'Espanya; moltes topografies eren referents a localitats més o menys petites, però també n'hi havia de capitals de província, estudiades per metges residents. D'entre totes les Topografies remeses als primers anys a l'Acadèmia de Barcelona, la més antiga que hem pogut estudiar és del 1787. Però tenim notícies de diverses Topografies anteriors, esmentades en el Manifest que hem citat abans del Suplement del "Diario de Barcelona". I gràcies al primer volum de les Memòries de la Reial Acadèmia de Barcelona ens ha arribat la Topografia més antiga, que Salvà llegí durant dues sessions, els anys 1787 i 1795. És curiós el fet que s'escolés un error al títol de les conferències, on hi consta la segona part com llegida el 1791, error, però, que fou subsanat al final de l'escrit.

A part d'aquesta de Salvà, que s'inclou en la relació amb la data de la segona part de la seva lectura -1795-, les Topografies més antigues, del segle XVIII, en inventari fet pels mateixos acadèmics en el ja citat "Manifiesto", són:

- 1787. Miquel Oleo, de Maó. Topografia de l'illa de Menorca.
- 1789. Antoni Bosch i Cardellach. Topografia de Sabadell.
- 1790. Joan Sastre. Topografia de Taradell.
- 1793. Francesc Espada. Topografia d'Uldecona.
Juan Tovares. Topografia de Puertollano.
- 1795. Josep Canet i Pons. Topografia de Calaf.
- 1796. Manuel Álvarez. Topografia de Constantina.
Manuel Espinosa. Topografia d'Alcanar.
Cayetano López. Topografia de Santa Cruz de la Zarza.
- 1797. Josep Revert. Topografia d'Igualada.

1797. Francesc Llansol. Topografia de la Ribera del Xúquer i la Vila d'Alzira.
1799. Juan Tovares. Topografia d'Orpesa.
Josep Canet. Topografia d'Aguileu i pobles de les rodalies de Calaf.

Creiem necessari de fer unes consideracions:

1. El treball de Francesc Espada del 1793 és més aviat l'estudi d'una epidèmia, només amb algunes notes topogràfiques. De totes maneres fou publicada en les Memòries de la Reial Acadèmia Mèdico-Pràctica de Barcelona, que hem citat abans, (*M.R.A.M.P.B.*, 378-383). Aquestes mateixes consideracions serveixen per una obra de Llansol referent a una epidèmia de febres intermitents, també publicada en les Memòries (*M.R.A.M.P.B.*, 451-465).
2. La Topografia de Francesc Salvà, de la que hem parlat, consta d'una primera part, llegida el 1787, que Salvà completà amb l'estudi d'una epidèmia soferta a l'Hospici el 1794, acabant, doncs, la veritable Topografia, com Salvà escriu en el títol, l'any 1795.
3. No ha arribat fins a nosaltres cap manuscrit d'aquestes Topografies, cosa que dóna potser més importància a les que coneixem per ser publicades a les "Memorias". La de Salvà, així, és la més antiga que tenim actualment, editada, a més, per la mateixa Acadèmia de manera oficial.

Creiem que cal citar aquí l'estudi i transcripció d'una Topografia Mèdica de Vic, del 1798, que ha editat recentment José Manuel López Gómez. Es tracta d'una Topografia, escrita en llatí, presentada a Madrid com una de les obligacions per obtenir l'ingrés al "Real Colegio de Médicos de Madrid". L'estudi de López Gómez està molt ben portat a terme, amb una documentació que demostra una recerca personal important. És digne de ressaltar l'acríbia que denota el seu "Estudio previo". Com diu l'autor,

"hasta que no aparezca algún nuevo testimonio documental, esta topografía médica es la más antigua, de todas las que se han dedicado a una localidad de Cataluña, que ha llegado hasta nosotros".
López Gómez (1992, 3).

És evident, doncs, la seva importància, augmentada pel fet de ser el manuscrit més antic que actualment posseïm d'una Topografia Mèdica de Catalunya.

A partir del 1800 es van rebent a la Reial Acadèmia nombroses Topografies mèdiques cada any. Les primeres corresponents al segle XIX les coneixem a través de la font descrita, ja que no hi són a la Biblioteca. És ben sabut que una part important de l'Arxiu de l'Acadèmia es va perdre en un incendi provocat, a l'antic Palau de la Inquisició, on residia l'Acadèmia de manera circumstancial. Això succeïa el 1820: segurament aquí es perderen aquestes Topografies, de les que s'escapà la de Salvà pel fet que fou editada abans; se n'ha perdut, però, el manuscrit.

A l'Arxiu de l'Acadèmia hi ha a l'actualitat una bona col·lecció de Topografies que, per les causes que siguin, no havien estat catalogades de manera definitiva. Teniem només,

com a estudis globals, una edició de l'Anuari de Premis, *A.P.B. (1932)*, que conté alguns errors i omissions. Concixiem també un treball d'Urteaga que aporta una bibliografia molt completa i molt interessant, *Urteaga (1980, 43-50)*, però que tampoc no ha pogut evitar alguns errors. Aquestes Topografies existents actualment a la Reial Acadèmia - deixant a part les perdudes per la causa apuntada- representen així, en conjunt, una resposta de la màxima importància a un repte que imposaren les noves idees mèdiques de l'època i que seguiren les Acadèmies Mèdiques de tot arreu.

Als Arxius de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya hem pogut trobar i estudiar un total de 145 Topografies Mèdiques. Per raons d'estudi les hem dividides en dos grups:

Un grup, com podíem suposar el més nombrós, està compost per les Topografies de localitats de Catalunya. N'hi ha en total 85 que engloben gairebé totes les comarques catalanes. Vàrem afegir-n'hi algunes, per estudiar-les juntes. Ens vàrem plantejar aquest estudi conjunt en considerar les raons culturals, d'idioma, de proximitat -física i ideològica- de la Topografia d'Andorra. I també d'una de les més antigues, la del doctor Francesc Llansol, metge d'Alzira, que estava en contacte, de feia temps, amb l'Acadèmia barcelonina a la que ja havia enviat abans altres treballs. És el mateix cas que es dona amb Oleo, metge menorquí de qui hem parlat abans, que estava en comunicació contínua amb la Reial Acadèmia. Així, d'Oleo sabem que envià diversos treballs, d'alguns dels quals en coneixem la gestació gràcies a l'epistolari esmentat que conté una extensa correspondència amb el secretari de l'Acadèmia, el doctor Josep Ignasi Sanpontos. Malauradament la seva Topografia de Menorca no ha arribat fins a nosaltres. El mateix argument ens serveix per les Topografies de Maó -dels anys 1800 i 1806 (la primera amb estudis de 1792-1799)- que reforcen aquesta relació, ben precoç, de les Illes amb l'Acadèmia.

En total, doncs, hem inclòs en el mateix grup sis Topografies del País Valencià -Alzira, Benicarló, Alacant, València, Moixent i Sogorb-, tres de les Illes Balears -dues de Maó i una de Palma de Mallorca- i la d'Andorra. Creiem així, obtenir una millor uniformitat pel seu estudi, recordant potser també uns vincles històrics entre elles. Amb això, aquest grup que creiem prou homogeni, estarà format per 95 Topografies.

Un altre grup, compost per 50 Topografies, són les referents a localitats de la resta d'Espanya, disperses per tota la geografia peninsular -només una d'una província d'ultramar, les Illes Filipines. Destaquen les quatre de poblacions de Navarra, tres d'Oviedo, Logronyo, Madrid, Saragossa i Segòvia i dues de Badajoz, Conca, Lleó, Osca, Santander i Biscaia. Junt amb les restants, amb una sola topografia, representen localitats de tota la península. Totes són demostratives d'una voluntat d'estudi i de participació per aconseguir un mapa mèdic de tot Espanya.

Valdrà la pena de fer-ne alguns comentaris.

La primera cosa que ens cridà l'atenció és una diferència evident: entre les més antigues predominen les Topografies de fora de Catalunya, talment que comptant les anteriors al

1900 trobem gairebé el mateix nombre, 44 Topografies de localitats catalanes i 43 de la resta de la península. Tot això vol dir que posteriors al 1900 només n'hi ha 7 de localitats de fora de Catalunya -l'última de les quals el 1920- al davant de 51 de catalanes, les últimes rebudes en dates tan pròximes com el 1983 i 1986.

Els anys en que es reberen més topografies de fora de Catalunya foren els compresos entre 1879 i 1886; durant aquests anys es reberen 32 Topografies de diversos llocs d'Espanya, de les que, precisament 8 són de l'últim any -1886-. Això representa un percentatge important. A partir d'aleshores les Topografies de fora de Catalunya baixen en nombre. No podem precisar-ne la causa. López Gómez ens indica que la "Real Academia de Medicina de Madrid" aprovà els estatuts el 1791, "con su inserción en la Cédula correspondiente" el 1796, però no especifica la data de la instauració dels premis, López Gómez (1992, 18). I també foren instaurats ben aviat els premis per la Universitat de València. És possible que sigui aquesta circumstància un factor a considerar atenent al fet de que foren les tres primeres Acadèmies que instauraren aquests premis. Però això ens explicaria només l'estadística que hem fet pels primers anys de segle XIX, però no, evidentment aquest nombre tan augmentat de les topografies de la dècada dels 80.

Destacarem que precisament les Topografies més antigues que hi ha a l'Acadèmia de Barcelona, a part de la de Salvà, són del País Valencià i les Illes: la primera la Topografia d'Alzira i Ribera del Xúquer, la de Francesc Llansol, del 1797 (única signada al segle XVIII), i les de Maó de Joan Bals, del 1800, i d'Antonio Hernández, de 1806. Les segueixen en antiguitat una altra Topografia de Càdis, de Pedro M. González, de 1808- i dues catalanes, de Girona del 1812, publicada a Perpinyà, i de Reus, de Jaume Ardèvol publicada el 1820. Aquest nombre tan reduït de les topografies que coneixem és degut amb seguretat a l'incendi del 1820, que ja hem esmentat, ja que a partir d'aquesta data en podem trobar en nombre molt més elevat.

Totes aquestes consideracions demostren -i corroboren- la importància donada a la crida feta per la Reial Acadèmia Mèdico-Pràctica de Barcelona a tot arreu de la península.

En el nostre treball hem donat unes notes succintes de totes les Topografies. De les catalanes hem fet a més uns apunts del seu autor, cosa que no ens ha estat possible de fer en la majoria de les de fora de Catalunya. De totes hem estudiat el seu contingut, de manera sintètica, perquè les persones interessades en puguin veure la composició. Hem donat un cert relleu a algunes que pel seu contingut, més o menys original, o per la seva factura acurada, sobresurten de la majoria. Hem adoptat un ordre alfabètic que ens semblava el més senzill.

Durant el nostre estudi hem rectificat diversos noms d'autors de Topografies Mèdiques i hem trobat autories que no constaven a l'Anuari o al fitxer de la R.A.M.C. Sempre hem exposat el perquè. A vegades no cal res més que llegir la Topografia per veure-hi ben clara la identitat del seu autor. Uns exemples del que diem els constitueixen les Topografies d'Agramunt, de L'Espluga de Francolí, de Sant Genís de Vilassar.

Totes són escrites en castellà, excepte algunes, molt poques, entre les catalanes posteriors al 1900. La primera d'elles és la de Francesc Xavier Montanyà i Santamaria sobre *Ponts i sa comarca*, premiada al concurs de 1906. És una Topografia de gran mèrit per l'estudi -i recerca personal- que suposa. Conté, a més a més, un capítol sobre particularitats lingüístiques de la comarca i un estudi sobre modismes i paraules pròpies. Això ho hem trobat, només en esbós, en alguna altra topografia mèdica, tant en llengua catalana com en castellana.

En la Bibliografia donem les fonts principals d'on hem tret dades per fer un extracte de l'obra i de la biografia dels autors. Les que hem consultat més sovint, de les que posarem només les sigles, són:

A.H.G.U.B. Arxiu Històric i General Universitari. Universitat de Barcelona.

A.P.B. Anuari de Premis i Beques.

A.R.A.M.C. Arxiu de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

D.B.M.C. Diccionari Biogràfic de Metges Catalans.

E.M. Elias de Molins. Diccionario biográfico bibliográfico.

M.R.A.M.P.B. Memorias de la Real Academia Médico-Práctica de Barcelona.

M.M.R.A.M.C. Memòries Manuscrites de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

Totes les referències a l'Arxiu Històric i General Universitari són tretes de l'expedient personal de la persona estudiada, raó per la qual farem constar només A.H.G.U.B. en tots el casos.

Totes les referències a l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Catalunya (A.R.A.M.C.) són de "Documents de l'Armari 1er": farem constar, doncs, a partir d'ara només el Lligall d'on treiem la nota que escribim.

Aquestes fonts estan completades al davant de la Bibliografia. A més a més recomanarem una bibliografia secundària, que, lògicament, només conté una succinta relació d'obres on consten estudis sobre les Topografies. També farem menció de les Topografies de l'Acadèmia que han estat editades, encara que alguna edició d'aquestes no hi és al seu Arxiu.

Abans d'acabar volem fer palès el nostre agraïment a totes les persones que ens han ajudat, amb llurs consells i, a vegades, amb el suport material per a aquesta edició. En representació de tots farem constar els doctors Jacint Corbella, Josep Maria Calbet i Manuel Maria Escudé.

I finalment, el nostre agraïment a la senyora Lourdes Ciuró per la seva col·laboració portada a terme amb gran eficiència i amabilitat. I al senyor José Ramón Alonso, per la seva cura i el seu bon treball en el tractament del nostre original en la preparació d'aquesta edició.

MEMORIAS
DE LA REAL ACADEMIA
MÉDICO-PRÁCTICA
DE LA CIUDAD DE BARCELONA.

TOMO PRIMERO.

DE ORDEN SUPERIOR.

MADRID EN LA IMPRENTA REAL,
POR DON PEDRO JULIAN PEREYRA, IMPRESOR DE CAMARA DE S. M.
AÑO DE 1798.

S. Caixa XXII n.º 2 Hem. 5-5-1912

No 1.

Este Manuscrito obtuvo acañit. Su autor es D. Antonio Barberí, Médico residente en Viladrau.

J. J. J. J.

Topografía - Médica
de
Viladrau

Lema

No l'heu vist, per vostra ditxa,
lo poblet de Viladrau,
humil entre les arbredes
de frondosa y gerda vall ?

Francisco de Febrer

- Legato Literaris -

Recibida
el dia 26 Sept

Any 1913

[Signature]

Dr. Francisco X. Montanyá i Santamaria

Individuu corresponent de la Real
Academia de Medicina de Barcelona.

Topografía Médica
de
Pons i sa Comarca.

Obra florejada ab el Premi de
la Academia de Medicina de
Barcelona (Medalla d'or y titol
de Academicu corresponent) en
el Concurs obert per aquella
docta corporació l'any 1906.

III. TOPOGRAFIES MÈDIQUES EXISTENTS A LA RAMC

1. Agramunt (Urgell) - Anònim (F. de P. Casanovas) - 1916.
2. Agramunt - Francesc de P. Casanovas - 1920.
3. Aguaviva (Soria) - Anònim - 1879.
4. Alacant (Alacantí) - Evaristo Manero i Molla - 1881.
5. Aldover (Baix Ebre) - Anònim - 1912.
6. Alzira (Ribera Alta, València) - Francesc Llansol - 1797. Editada.
7. Andorra - Silví Thos I Codina - 1885. Edició.
8. Arroyomolinos de Montánchez (Cáceres) - Anònim - 1886.
9. Ayllón, Sierra de, (Segovia) - Pablo Velasco - 1871.
10. Azagra (Navarra) - A. Vieta - 1883.

11. Badalona (Barcelonès) - Joaquim Tuixans i Pedragosa - 1902. Editada.
12. Banyoles (Pla de l'Estany) - Josep M. Mascaró i Castañer - 1912. Editada.
13. Barcelona (Barcelonès) - Francesc Salvà - Edició. 1787.
14. Barcelona - Domènec González i Balaguer - 1900. Edició.
15. Belorado (Burgos) - Juan Climato y Mingo - 1884.
16. Benicarló (Baix Maestrat, Castelló) - Antoni Balaciart - 1829-1834.
Bierzo, El. - Vegeu Ponferrada.
17. Blanes (Selva) - Joan Ocaña i Sierra - 1958.
18. Burguillos (Badajoz) - M. Trullàs Soler - 1883.

19. Cabrales (Oviedo) - Joaquín Vilar Ferran - 1920. Edició.
Cabrils - Vegeu Vilassar de Dalt.
20. Cádiz - Pedro María González - 1808.
21. Calaf (Anoia) - Ignasi de Llorens i Gallart - 1903. Editada.
22. Caldes de Malavella (Selva) - Francesc Arró i Triay - 1876.
23. Caldes de Montbui (Vallès Occidental) - Josep Suriol i Torra - 1926.
24. Caldes de Montbui - Elisabeth del Amo Laforga - 1983.
Càlig - Vegeu Benicarló.
25. Camprodon (Ripollès) - Joan Sau i Santaló - 1927. Editada.
26. Cascante (Navarra) - Manuel Gil y Alvéniz - 1822.
27. Castellar del Vallès (Vallès Occidental) - Pere Vergés i Vernis - 1895. Editada.
28. Castellfollit de la Roca (Garrotxa) - Pere Costa i Sagué - 1952.
29. Castellterçol (Vallès Oriental) - Narcís de Carreras i Piñana - 1895.
Concejo de Cabrales - Vegeu Cabrales.
Concejo de Piloña - Vegeu Piloña.
Concejo de Tineo - Vegeu Tineo.
30. Cuevas de Vera (Almería) - José Doménech Sáez - 1879.

31. Ejea de los Caballeros (Zaragoza) - Agustín Ibáñez Yanguas - 1882.
El Pardo - Vegeu Pardo, El.
32. Enciso (Logroño) - Hernández Ofiate - 1890.
33. Escala L' (Alt Empordà) - Rossend Pi i Puig - 1884.
34. Esparreguera (Baix Llobregat) - Orenci Valls i Broquetas - 1933. Editada.

- 35. Espluga de Francolí, L' (Conca de Barberà) - Anònim (Llorenç March)- 1896.
- 36. Espluga de Francolí, L' - Llorenç March i Anglada - 1905.
- 37. Espluga de Francolí, L' - Llorenç March i Anglada - 1906 - Editada.
- 38. Espluga de Francolí - Anònim - s.a.
- 39. Estella (Navarra) - Anònim - 1886.

- 40. Garcia (Ribera d'Ebre) - Enric Octavi Raduà i Oriol - 1892.
- 41. Garriga, La (Vallès Oriental) - Juli Pardo i Canalis - 1949. Editada.
- 42. Girona (Gironès) - Francesc Gelabert i Riera - 1841.
- 43. Girona - Josep Brun - 1853.
- 44. Girona - Josep Oliu i Pagès - 1881.
- 45. Girona - Antoine Gilly - 1813 - Editada (Separata).
- 46. Gran Canaria - Anònim - 1874.
- 47. Guijo de Santa Bárbara (Cáceres) - José González Castro - 1899-1900.

- 48. Horcajada, La (Avila) - Félix Antigüedad Díez - 1895.
- 49. Huesca - Serafin Casas Abad - 1882. Editada.

- 50. Igualada (Anoia) - Antoni Secanell i Sala - 1968.
- 51. Igualada - Josep M. Ibàñez i Claris - 1985.
- 52. Ilocos Norte (Isla de Luzón, Filipinas) - Anònim - 1886.

La Garriga - Vegeu Garriga, La.

La Horcajada (Vegeu Horcajada, La).

- 53. León - Ramón García y Ponce de León - 1884.
- 54. Lleida (Segrià) - Lluís de Marlés i de Cusa - 1879.
- 55. Lleida - Josep Rabasa i Fontserè - 1916.
- 56. Lleida - Miquel Martínez i Sostres - 1964.
- 57. Logroño - Hernández Ofiate - 1883.

- 58. Málaga - Agustín González - 1822.
- 59. Manresa (Bages) - Víctor Melcior i Farré - 1888.
- 60. Manresa - Anònim - 1894.
- 61. Manresa - Pere Pallàs i Valls - 1905. Editada.
- 62. Manzanares (Ciudad Real) - Anònim - 1885.
- 63. Maó (Menorca) - Joan Bals i Cardona - 1800.
- 64. Maó - Antoni Hernández - 1806.
- 65. Martorell (Baix Llobregat) - Francesc Massana i Rovira - 1960. Editada.
- 66. Martorelles (Vallès Oriental) - Anònim - 1904.
- 67. Masquefa (Anoia) - Domènec González i Balaguer - 1885.
- 68. Mataró (Maresme) - Antoni Franquesa i Sivilla - 1889. Editada.
- 69. Medinilla (Avila) - Anònim - 1883.
- 70. Moixent - Mogente (La Costera, València) - Fèlix Martínez i Martínez - 1885.
- 71. Mondragón (Guipúzcoa) - Anònim - 1892.
- 72. Monreal de Ariza (Zaragoza) - Anònim - 1884.
- 73. Montcada i Reixac (Vallès Occidental)- Agustí Pumarola i Busquets - 1953.

74. Montserrat (Baix Llobregat) - Joaquim Tuixans i Pedragosa - 1903.
75. Navarcles (Bages) - Anicet Gresa de Mirambell - 1929.
76. Navas de Jorquera (Albacete) - Anònim - 1879.
77. Oliva de Mérida (Badajoz) - Leopoldo Ferrer y Pérez - 1884.
78. Olot (Garrotxa) - Pere Casellas i Coll - 1849 - Edició.
79. Olot - Pere Casellas i Coll - 1856.
80. Olot - Agustí Bassols i Prim - 1879.
81. Palma de Mallorca - Anònim - 1886.
82. Pardo, El (Madrid) - Anònim - 1871.
Peníscola - Vegeu Benicarló.
83. Peñaranda de Bracamonte (Salamanca) - Miguel Coll y García - 1897.
84. Piloña, Concejo de (Oviedo) - Anònim - 1880.
85. Pomar de Cinca (Huesca) - Francisco Font - 1835.
86. Ponferrada (León) - Julio Laredo Blanco - 1897.
87. Ponts (Noguera) - Francesc X. Montanyà i Santamaria - 1906. Editada.
88. Portugaleta (Vizcaya) - Marcos Escorihuela y Conesa - 1872.
89. Pozuelo de Alarcón (Madrid) - Francisco Aguado y Moraré - 1879.
90. Prat de Llobregat (Baix Llobregat) - Anònim - 1904.
91. Puebla de Montalbán (Toledo) - Anònim - 1886
92. Puigcerdà (Cerdanya) - Anònim - 1902.
93. Quel (Logroño) - Augusto García y Barrio - 1886.
94. Quintanar del Rey (Cuenca) - Tomás Valera y Giménez - 1879.
95. Remolinos (Zaragoza) - Jaime Capdevila y Escué - 1885.
Reocín - Vegeu Valle de Reocín.
96. Reus (Baix Camp) - Jaume Ardévol i Cabrer - 1820. Edició.
97. Reus - Antoni Aluja i Miguel - 1886. Editada.
Ribera del Xúquer - Vegeu Alzira.
Roncal - Vegeu Valle del Roncal.
98. Rupià (Baix Empordà) - René Permanyer - 1951.
99. Sabadell (Vallès Occidental) - Pere Puig i Sardà - 1891.
100. Sabadell - Agustí Rius i Tarragó - 1913. Editada.
101. Sallent (Bages) - Emili Bové i Piqué - 1897. Editada.
102. San Salvador del Valle (Vizcaya) - Eugenio Vergara García - 1904.
Sant Cabrià de Tiana - Vegeu Tiana.
103. Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental) - Bonfili Garriga i Puig - 1905. Editada.
Sant Esteve de Castellar - Vegeu Castellar.
104. Sant Feliu de Guixols (Baix Empordà) - Leopold Oliu i Pagès - 1880.
Sant Genís de Vilassar - Vegeu Vilassar de Dalt.
105. Sant Joan Despí (Baix Llobregat) - Anònim - 1974.
106. Sant Just Desvern (Barcelonès) - M. Angels Calvo - 1977.
107. Santa Coloma de Queralt (Conca de Barberà) - Hermenegild Carrera i Miró -

- 1895.
108. Santander - José Cano y Quintanilla - 1884.
 109. Segorbe - Sogorb (Alt Palància, València) - Cayetano Torres y Fornés - 1885.
 110. Segovia - Sebastián Messa y Nieto - 1834.
 111. Sentmenat (Vallès Occidental) - Ramon Pujadas i Serratosa - 1888. Editada.
 112. Sepúlveda (Segovia) - Eugenio Vergara - 1886.
 113. Serinyà (Pla de l'Estany) - Josep Corominas i Planellas - 1951.
 114. Seu d'Urgell (Alt Urgell) - Ignasi Llorens i Gallard - 1887. Editada.
Sierra de Ayllón - Vegeu Ayllón, Sierra de.
 115. Solsona (Solsonès) - Josep Falp i Plana - 1900. Editada.

 116. Talamanca (Bages) - Anicet Gresa de Mirambell - 1928.
 117. Taradell (Osona) - Bernat Serdà i Part - 1961.
 118. Tarancón (Cuenca) - Rufino Alcázar y López - 1886.
 119. Tàrraga (Urgell) - Josep Pujol i Vidal - 1832.
 120. Tarroja de Segarra (Segarra) - Guillem Batlle i Civit - 1915.
 121. Terrassa (Vallès Occidental) - Pau Aymerich i Gilebertó - 1881.
 122. Tiana, Sant Cebrià de (Maresme) - Anònim - 1949.
 123. Tineo, Concejo de (Oviedo) - Anònim - 1886.
 124. Torelló, Vall de (Osona) - Lluís Thomasa de Subirà - 1949.
 125. Torredembarra (Tarragonès) - Just Caballero i Fernández - 1926.
 126. Torroella de Montgrí (Baix Empordà) - Antoni Domènech - 1837.
 127. Torroella de Montgrí - Ramon Congost - 1837.
 128. Tortosa (Baix Ebre) - Felip Santiago Vilà i Oliva - 1892.
 129. Tortosa - Manuel Vilà i Olesa - 1901.
 130. Tortosa - José Suárez de Figueroa y Cazeaux - 1913. Edició.
 131. Tortosa - Mariano Abelló - 1932.
 132. Tremp (Pallars Jussà) - Agustí M. Roure i Giol - 1890.

 133. Valdemoro (Madrid) - Anònim - 1886.
 134. València - Juan Bta. Peset i Vidal - 1879. Edició.
 135. Valle de Reocín (Santander) - Julio R. de Salazar - 1907. Edició.
 136. Valle del Roncal (Navarra) - Anònim - 1883.
 137. Viella - Vielha (Val d'Aran) - Joaquim Vilar i Ferran - 1914.
 138. Viladrau (Osona) - Antoni Ariet i Barberis - 1913. Editada.
 139. Vilafranca del Penedès (Alt Penedès) - Josep Girona i Trius - 1899.
 140. Vila-seca de Solcina (Tarragonès) - Agustí M. Gibert i Oliver - 1890. Editada.
 141. Vilassar de Dalt -(Maresme) - Francesc X. Camps i
Serrabardina - 1889.
 142. Villa del Prado (Madrid) - Joaquín Vilar Ferran; S. Caracuel y Farrugia - 1919.
Edició.
 143. Villamuriel de Cerrato (Palencia) - Francisco Simón y Nieto - 1885.
 144. Villanueva de la Cañada - Joaquin Vilar y Ferran - 1916. Edició.
Villatuerta - Vegeu Estella.
 145. Viloví d'Onyar (Selva) - Angel Latorre Rios - 1953.
Vinaròs - Vegeu Benicarló.

TOPOGRAFIA

DEL DEPARTAMENTO DESTINADO PARA LAS MUGERES EN EL REAL HOSPICIO DE BARCELONA, Y EPIDEMIAS OBSERVADAS EN EL EN 1787 Y 1794, POR EL DOCTOR DON FRANCISCO SALVA, SOCIO RESIDENTE, LEIDAS POR EL MISMO EN LAS JUNTAS DE 24 DE NOVIEMBRE DE 1787, Y 30 DEL MISMO MES DE 1791.

En la distribucion de trabajos que se hizo años atrás para componer la topografía de esta ciudad, quedé encargado de la del Real Hospicio, y así para desempeñar en parte este encargo, como porque la considero necesaria para la mas completa inteligencia de las epidemias de aquella casa, de que daré parte á la Academia, he creido útil hacer entrar la mencionada topografía en el trabajo que presento á este sabio Congreso.

El Hospicio de las mugeres se compone en Barcelona de la antigua casa de la Misericordia, á la que se ha añadido una ala y media de edificio, que es la que principalmente habitan las que en rigor llaman hospicianas: obra que se debe á la piedad y caridad de nuestro socio de honor difunto el Ilustrísimo Señor Don Gavino de Valladares. La fundacion de la casa de la Misericordia sube al tiempo de nuestros antiguos *Cansellers* que la administraron, y despues pasó al cuidado del muy ilustre Ayuntamiento. Estaba destinada para recoger viejos, fatuos, niños y niñas, y gentes baldadas é imposibilitadas de trabajar. Habitaban

[450]

valecientes, habrian contribuido á multiplicarlas. Considérese que algunas recayéron precisamente el mismo dia en que tuvieron mejores ganas de comer, y que por consiguiente puede suponerse que tenian el estómago en mejor disposicion. Es de presumir que los remedios corroborantes, y entre estos los vinos hechos medicinales con vegetales amargos habrian sido los mas útiles para el intento, igualmente que algunos elixíres estomacales, si las muchachas hubiesen querido tomarlos; pero por la insubordinacion de ellas fue por demas discurrir sobre este punto. Sala de la Academia y Noviembre 24 de 1788, y 30 de Noviembre de 1795.

Topografía Médica general de
la Ribera del Xucar, y parti-
cular de la Villa de Alcira.

Su Autor el D. D.^{no} Franci-
co Lanvól Médico de la mis-
ma Villa Socio intimo de la
Real Academia de Barcelona

Año de 1797.

IV. LES TOPOGRAFIES MÈDIQUES DE LES LOCALITATS DE CATALUNYA, PAÍS VALENCIÀ I ILLES BALEARS

AGRAMUNT (Urgell)

1.

Anònim. (CASANOVAS, Francesc de Paula). **Estudio topográfico-médico de la villa de Agramunt.**

Lema: "Est difficilis cura rerum alienarum".

Manuscrit de 14 folis escrits a una cara, més annexos.

Presentada al concurs de 1916. Sense premi.

Signatura: Arm S. - Caixa I - núm 1. (Signatura Antiga: Armari 5 - Llig. 58 - n° 5)

Comentari. Contingut de la Topografia:

Situació geogràfica i topogràfica, Orografia, Hidrografia, Geologia, Meteorologia i Climatologia.

Descripció de la Vila, Caràcters físics dels habitants, Ocupacions i professions, Condicions morals i socials dels habitants (la vida mitjana dels quals és de 50,02 anys). Emigració i immigració. Instrucció pública. Produccions.

Morbilitat o patologia dominant. Epidèmies, Epizoòties. Higiene general.

Al final hi ha un annex amb dues gràfiques: Cens del partit d'Agramunt (amb dades sobre nupcialitat, fecunditat, natalitat) i un estudi extens sobre les defuncions segons causes, edats i sexe.

2.

CASANOVAS, Francesc de P. **Topografía médico-sanitaria de Agramunt.**

Lema: "Montserrat".

Mecanografiada, 27 quartilles escrites a una sola cara.

Menció honorífica en el concurs de 1920.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 15)

Comentari. Les dues Topografies d'Agramunt presenten el mateix contingut. La major part del text és el mateix, amb frases textuais a tots els capítols que són, també, les mateixes. Hi ha només algunes diferències lleugeres: la descripció de l'Urbs és més extensa; canvia algunes paraules -no conceptes-, etc.

No hi ha cap dubte que el mateix autor féu aquests retocs i la presentà quatre anys després. No creiem pas possible que cap altre autor hagués gosat presentar una còpia tan exacta, tants pocs anys després.

Autor. Francesc de Paula CASANOVAS I JOVER era nascut a Barcelona el gener de 1894, fill de Constantí, de família barcelonina, i d'Emília, natural d'Agramunt. Féu el batxillerat, que acabà el 1910, a Barcelona, ingressant el mateix any a la Facultat de Medicina. Es llicencià en Medicina, amb la nota de "sobresaliente" el desembre de 1917. Durant uns anys (1913-1915) fou alumne intern per oposició, no pensionat, treballant a la clínica del catedràtic doctor Eusebi Oliver.

Bib: A.H.G.U.B.

ALACANT (Alacantí)

MANERO I MOLLÀ, Evarist. Estudios sobre la topografía médica de Alicante.
Sense Lema.

Manuscrit enquadrnat, de 21,5 x 16 cm, escrit a dues carcs, 850 pàgines més 1 mapa i l'índex.

PREMI, Medalla d'or i títol d'Acadèmic Corresponsal en el concurs de 1881.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 7.

Comentari. El treball consta de:

Objectiu i importància dels estudis topogràfico-mèdics.

Notícia geogràfica i històrica d'Alacant.

Secció I.

Cap. 1. Hidrografia, Geologia, Flora i Fauna. Descripció dels entorns de la ciutat.

Cap. 2. Cosmetologia. Cap. 3. Bromatologia. Cap. 4. Gimnàstica. Professions.

Cap. 5. Perceptologia.

Secció II.

Etiografia: causes orgàniques, higièniques i específiques.

Secció III.

Patografia. Malalties ordinàries. Consideracions terapèutiques sobre la febre.

Longevitat. Moviment de la població.

Autor. Evarist MANERO I MOLLÀ ja havia enviat una altra obra a l'Acadèmia, per participar al "Premi doctor Salvà i Campillo" sobre el tema "Epidèmies". El 1878 havia aconseguit un Accèssit amb la comunicació **Fiebre amarilla en Alicante en 1870.**

Bib: A.P.B. 16.

ALDOVER (Baix Ebre)

Anònim. **Topografia mèdica de Aldover (Província de Tarragona)**

Lema: "Soazch - Sualna".

Manuscrit en quartilles, apaïsat, escrit a una sola cara amb només 6-7 línies d'escriptura. 291 pàgines. Enquadernada.

Presentada al concurs de 1912. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 6. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 6)

Comentari. El text, no ben separat per capítols, es divideix en:

Habitació obrera. Estudi d'algunes malalties en relació amb les cases: Paludisme, Febre tifoide, Tuberculosi, Febres puerperals (explica que encara es manté el costum de les dones de donar a llum enfilades a una cadira).

Altres malalties, estudiades per sistemes.

Alimentació i begudes. Aigües. Meteorologia. Cultura a la vila. Higiene pública i privada, criminalitat, prostitució ("no la hay ni puede haberla").

Morbilitat i mortalitat atenent els casos de malalties i epidèmies dels últims anys.

ALZIRA (Ribera Alta, València)

LLANSOL, Francesc. **Topografia mèdica de la Ribera del Xúcar y particular de la Villa de Alcira.**

Sense Lema.

Manuscrit en fulls de 22,5 x 14,5 cm, 277 pàgs. més índex.

PREMI i títol de Soci Intim en el concurs de 1797.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig - 54 - n° 11)

Comentari. És una obra important, amb estudis de Topografia mèdica i també d'epidemiologia sobre les febres. A més a més, aquesta importància ve augmentada en el fet de ser la més antiga que s'ha conservat a la Reial Acadèmia de Catalunya enviada des d'una localitat valenciana.

El manuscrit porta la següent dedicatòria: "Para el Sr. Dn. Francisco Sanponte, secretario segundo de la Real Academia de Medicina práctica de Barcelona y uso de esta". Consta de:

Prefaci.

Cap. I. Descripció topogràfica de tota la Ribera del Xúquer. En el text l'autor adopta la grafia valenciana de tots els pobles que descriu, escrivint sempre "Alzira", però conservant la grafia "Xúcar".

Cap. II. Descripció topogràfica de la Vila d'Alzira. Descripció de les febres intermitents regulars i benignes. Descripció de les febres intermitents malignes.

Cap. III. Dels acabaments de les febres intermitents, principalment tercianes.

Cap. IV. Descripció de les malalties catarrals. De les febres contínues. De la Verminació.

Cap. V. De les diferències de les mateixes malalties fora d'Alzira, i del seu caràcter.

Cap. VI. Caràcter general dels habitants de les Riberes alta i baixa que estan immediats a llacunes o aigües embassades de qualsevol manera.

Cap. VII. Causes generals.

Cap. VIII. Remeis preservatius generals.

Cap. IX. Mètode general curatiu. Caràcter flogístic. Caràcter pútrid maligne. Caràcter saburrat. Caràcter nerviós.

Cap. X. Curació en diferents estats de les febres intermitents, i de les seves complicacions. Curació de les diarrees i disenteries. De les malalties cutànies. Curació de les malalties catarrals.

Advertència. Taula dels pobles de les Riberes, alta i baixa.

El text ha estat editat, sense cap variació.

EDICIÓ

RIERA, Juan; GRANDA-JUESAS, Juan. **Epidemia y paludismo en la Ribera del Júcar (Una topografía médica del siglo XVIII)**. Valladolid, Acta histórico-médica vallisoletana XXVII, Universidad de Valladolid, 1988.

L'edició conté un important estudi preliminar i la transcripció del manuscrit.

Autor. Francesc LLANSOL fou metge titular d'Alzira a la segona meitat del segle XVIII. Estava en contacte amb la "Real Academia Médico-Práctica de la Ciudad de Barcelona", que ja li havia premiat en el concurs de 1792 i editat en les "Memorias" el següent treball:

Dissertatio. De epidemica februm intermittantium constitutione anno 1784 grassante in Algezirensi oppido (lingua vernacula Villa Alzira) in Valentino Regno ad Academiam Regiam Medico-Practicam Barcinonensem: Auctore Dom. D. Francisco Llansol, coronato die 29 februarii anni 1792. "Sunt autem optimae curae de salute patriae". Cicero in somno Scipionis cap. IX.

Sign.:M.R.A.M.P.B., pàgs. 451-456.

Per aquesta comunicació fou ascendit a Soci Corresponsal el dia 9 de juliol de 1795 i a Soci Íntim, en guanyar el Premi de Topografies, editat a les "Memorias". Llansol continuà el seu dinamisme de treball enviant diverses comunicacions, totes relligades juntes a les Memòries Manuscrites de la Reial Acadèmia.

Observación de una evacuación de sangre menstrua en una niña de siete años. Alcira, y Julio 1792.

Descripción e investigación anatómica de la enfermedad de Cayetano Pons. Alcira, y Octubre de 1792.

Breve disertación histórica de un frenesí metastático. Any 1795.

Sobre una extracción de cirro en una mujer embarazada. Alcira y Mayo de 1798.

Una hemorragia terminativa de un dolor de la ingle derecha con fluxo de sangre directo. Any 1798.

El 1801 guanya un accèssit en el concurs sobre el tema "Epidèmies" amb la descripció d'una epidèmia de disenteria.

Bib: A.P.B. 12-13; M.M.R.A.M.C. Vol. XXXI (1792-1820), núms. 3, 4, 5, 6.; M.R.A.M.P.B.; LIX i 451-465.

ANDORRA

THOS I CODINA, Silví. **Reconocimiento físico-geológico-minero de los Valles de Andorra.** Por — Ingeniero del Cuerpo de Minas, Jefe superior honorario de Administración civil, Comendador de la Real y distinguida orden de Carlos III y de número de la de Isabel la Católica, Condecorado con la Placa blanca de 2ª clase del mérito naval, de las Reales Academias de Ciencias de Madrid y Barcelona, etc. etc.

2ª Edición. Revisada y corregida por el Autor.

Barcelona, Imprenta Peninsular de Mariol y López, 1885.

95 pàgines, amb un "Croquis geológico de los Valles de Andorra" original de l'autor. 22 x 16 cm.

Comentari. És un llibre editat, no una veritable Topografia mèdica, donació de l'autor, de qui hi ha la dedicatòria manuscrita "Al Dr. D. Juan Viura y Carreras". El text comença amb una altra dedicatòria "Al Dr. D. Salvador Casañas, Obispo de la Seo de Urgel, Príncipe Soberano de los Valles de Andorra".

L'índex comprèn:

Introducció.

I. Descripció física; II. Descripció geològica; III. Descripció minera.

Apèndix. 1. Etimologia del nom d'Andorra; 2. Enfonsament de El Ferré; 3. Relació dels pobles, caserius, etc. d'Andorra; 4. Organització política i social d'Andorra.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 8.

Autor. Silví THOS i CODINA nasqué a Mataró el 1843. Era enginyer de mines i geòleg de professió. Presidí el Congrés Internacional d'Enginyeria de Barcelona el 1888. Fou autor de diverses obres i col·laborador del "Diario de Barcelona". Com a poeta fou premiat en els Jocs Florals de Barcelona, el 1860. Morí al seu Mataró natal el 1911.

BADALONA (Barcelonès)

TUIXANS I PEDRAGOSA, Joaquim. **Apuntes topogràfico-médicos de Badalona**

*Lema: "Per òa que vivimus et sanis sumus, per òa aegrotamus et morimus".
Hipòcrates.*

Manuscrit en folis escrits per les dues cares, no numerats.

Accésit al premi en el concurs de 1902. Consta la següent nota: "No se le confirió el título de Correspondiente porque dicho señor no ha terminado aún la carrera de Medicina. Se le adjudicará en cuanto posea el título de Licenciado".

Sign: Arm S. - Caixa II - núm 1. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 28)

Comentari. El manuscrit, amb un estudi molt ben sistematitzat, ha estat imprès sense canvis en el text.

EDICIÓ

TUIXANS Y PEDRAGOSA, Joaquín. **Apuntes topográficos-médicos de Badalona.**

Memoria laureada con Accésit y título de Socio Correspondiente por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona, en el concurso público de premios del 1902, por ---. Precedido de un Prólogo del Excmo. é Ilmo. Sr. Rector de la Universidad Literaria, Dr. D. Rafael Rodríguez Méndez, Catedrático de la Facultad de Medicina.

*Lema: "Per òa que vivimus et sanis sumus, per òa aegrotamus et morimus".
Hipòcrates.*

Barcelona, Imprenta, Litografía y Relieve de José Castellanos, 1902. 87 pàgs. més anex. 21,5 x 14 cm.

El contingut és dividit en dues parts:

I. Estudi general. a) Geografia, b) Descripció de l'Agrupació Urbana, c) ressenya històrica de Badalona.

II. Estudi particular.

A) Mesografia (flora, fauna, hidrologia, etc. amb un capítol molt interessant sobre caràcter, costums i idioma dels habitants),

B) Demografia. Aquesta part és la més extensa i interessant, amb estudis sobre la població en estat estàtic (censos, natalitat i mortalitat del decenni 1891-1900), i de la població en estat dinàmic (nupcialitat, criminalitat, etc.).

C) Patologia.

A la Reial Acadèmia hi ha tres exemplars.

Autor. Joaquim TUIXANS I PEDRAGOSA nasqué a Badalona el 13 de febrer de 1882, descendent d'una família mataronina que es traslladà a aquesta ciutat. Batxiller a Barcelona el 1898, es Llicencià en Medicina el 1904. El 1910 es doctorà a Madrid, amb

la tesi *Ensayo histórico de la etiología y terapéutica de la coqueluche*. Com hem vist l'obra premiada datava del 1902, dos anys abans de la seva llicenciatura.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. III,142.

BANYOLES (Pla de l'Estany)

MASCARÓ I CASTAÑER, Josep M. **Topografía médica de Bañolas.**

*Lema: "L'estany estava llis, sens una arruga,
com un front de quinze anys, la marinada
nos duya olors de romani y d'espigol
suaus cansons y música llunyana".*

Mecanografiada, en folis, en 2 volums.

PREMI en el concurs de 1913. Consta la nota següent: Medalla d'or i títol de Soci Corresponsal.

Sign: Arm S. - Caixa II - núm 2. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 29)

Comentari. Ha estat editada, sense canvis en el text.

EDICIÓ

MASCARÓ Y CASTAÑER, José M^a. **Topografía médica de Bañolas.** Premiada por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona, por el Dr. – Médico de baños por oposición, Director del Balneario de Bañolas. Gerona, Imprenta y Librería de D. Torres, 1914. 221 pp., 24-16,5 cm.

El llibre és dedicat per l'autor a la memòria del su pare, també metge a Banyoles, recordant les noces d'or de la seva llicenciatura, aconseguida amb premi extraordinari.

L'obra recull el següent veredict:

"Fallo de la Academia. Concurso de Premios. Topografía médica de Bañolas. Esta es indudablemente y sin disputa la mejor topografía médica que se ha presentado desde muchos años acá. Tiene por lema unos versos del poeta Verdaguer que hacen referencia al conocido lago o estany de Bañolas, tan elogiado por los turistas y del que se muestran tan ufanos los hijos de aquella comarca: "L'estany estava llis, sens una arruga ...".

La memoria ofrece todos sus capítulos extensos, claros y bien meditados. Ocupa dos grandes tomos en 4º mayor, dactilografiados (el 1º de 235 páginas y el 2º de 267). Es un trabajo bueno y completísimo, modelo en su género, con un estudio demográfico de la villa, digno de especial mención. La Comisión de Geografía Médica que lo examinó, después de prodigarle justos y entusiastas elogios, lo

considera con mérito sobrado para alcanzar el galardón de la Academia. Su autor recibirá con la medalla de oro y el diploma de académico corresponsal, el aplauso de todos los médicos y de cuantos tengan amor a Cataluña".

Primera part: Elements naturals: estudi del sòl, de l'aigua, de l'atmosfera i de la fauna i flora. És molt interessant l'estudi de les aigües: Mascaró esmenta les aigües estancades, el llac i les llacunes, les fonts d'aigües potables, els pous, les cisternes i altres fonts. Estudia amb detall les fonts minero-medicinals: Font pudosa, aigües sulfuroses, font termal, font ferruginosa.

Segona part: Condicions generals, amb l'estudi de la història i descripció de la Vila.

Tercera part: Demografia: conté estudis de moviment de població, nupcialitat, natalitat, mortalitat i epidemiologia.

El llibre conté nombroses fotografies i gràfiques.

Autor. Josep Maria MASCARÓ I CASTANYER nasqué a Banyoles el 1869, en el si d'una extensa nissaga de metges, iniciada per Salvi Mascaró, cirurgià, que morí a Viloví el 1712. Josep era fill del doctor en medicina Joan Mascaró i Cos (de Lladó) i nét de Silvestre Mascaró (natural d'Argelaguer). Padri del seu bateig fou el doctor Frederic Castanyer, de Banyoles. L'autor de la *Topografia* representa la sisena generació d'aquesta nissaga que actualment compta també amb diversos representants mèdics.

Estudià el Batxillerat a l'Institut de Barcelona, assolint el grau el 1884. Llicenciat en Medicina el 1890 amb la qualificació de "Sobresaliente", accedí al doctorat el 1892. Era, com consta en el llibre, metge de banys, per oposició, i Director del Balneari de Banyoles. Pertanyia a l'Associació General de Metges de Llengua Catalana i participà activament en diversos Congressos de Metges de Llengua Catalana. Fou, a més de la seva Topografia, autor de diverses publicacions, entre les que citarem *Higiene de las aguas de Mesa*, Girona 1914.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. II,124; MASCARÓ ZAMORA (1998); PLA DALMAU (1974,VIII,1448)

BARCELONA (Barcelonès)

1.

SALVÀ, Francisc. *Topografía del departamento destinado para las mujeres en el Real Hospicio de Barcelona, y epidemias observadas en en él en 1787 y 1794, por el Doctor D. —, leídas por el mismo en las juntas de 24 de noviembre de 1787, y 30 del mismo mes de 1791.* (sic)

Fou editada a les "Memorias de la Real Academia de Medicina Práctica".

Comentari. A l'edició consten separades les dues parts de la Topografia. La primera ocupa les pàgines 408 a 439 i fou llegida el 1787. Les 12 pàgines següents són dedicades a la segona de les epidèmies anunciades, més concisa, i llegida, doncs, més

tard. És curiós que en l'edició passà desapercebuda una errata en el títol: aquesta segona part fou llegida el 1795, com consta al final de la comunicació. La Topografia comença amb una succinta història de l'entitat, amb la descripció detallada de l'edifici, erigit per Real Ordre de 26 d'abril de 1771. Continua amb la descripció i l'estudi de l'epidèmia observada el 1787, de les que en fa diverses reflexions (causa, caràcter específic de l'epidèmia, mètode curatiu i curació de la mateixa).

Autor. Francesc SALVÀ I CAMPILLO és una personalitat rellevant de la Medicina Catalana i ha estat ben estudiat, raó per la qual en farem només unes notes concises. Nasqué i morí a Barcelona (11-VII-1751 i 13-II-1828). Obtingué la llicenciatura en Medicina a la Universitat d'Osca i el Doctorat a la Universitat de Tolosa de Llenguadoc. Acadèmic Numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, hi fou una figura eminent durant molts anys. Promogué diversos concursos i premis i, com hem dit, fou encarregat per dictar les normes per a les Topografies Mèdiques, començant, ell mateix, per escriure una part de la de Barcelona. Fou un escriptor prolífic, en diversos camps de la Medicina i la Ciència. Fou pioner en l'estudi de l'electricitat, destacant el seus treballs *Sobre la electricidad aplicada a la telegrafia* i *Sobre la aplicación del galvanismo a la taquigrafia*. En morir deixà la seva important Biblioteca a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

Bib: D.B.M.C. III, 76; C.I.T.E.M.A. (1982); M.R.A.M.P.B. 408-450; RIERA i TUÈBOLS (1985).

2.

GONZÁLEZ BALAGUER, Domingo. Índice razonado para un estudio topográfico-médico de la ciudad de Barcelona. Memoria laureada con el premio de la Academia en el concurso de 1899 á 1900. Por el Dr. D. – Académico Numerario y de Mérito de la Academia del Cuerpo Médico Municipal; Correspondiente y premiado por la Real de Medicina y Cirugía de Barcelona y por la Sociedad Española de Higiene; Médico Numerario del Cuerpo Facultativo de Higiene especial del Gobierno Civil; Supernumerario del Cuerpo Médico Municipal y de las Casas de Socorro; etc. etc.

A l'Acadèmia consta l'edició següent:

"GACETA SANITARIA DE BARCELONA". Suplemento. **Memorias premiadas por la Academia del Cuerpo Médico Municipal en el concurso de 1899.**
Barcelona, Imprenta de la Casa Provincial de Caridad, 1900, pàgs. 265-413.

PREMI en el concurs de 1900.

Sign: Arm 12.b - 2 - 1.

Comentari. Junt amb l'edició hi ha aquesta Nota: "Premio: Una Medalla de Plata".

El llibre està dividit en tres parts: Part primera: Mesologia o estudi dels agents. Part segona: Demografia. Part tercera: Higiene Aplicada.

Conté una breu Bibliografia després de cada capítol.

Autor. Domènec GONZÁLEZ BALAGUER era nascut a la ciutat de Balaguer el 1859. Estudià a la Universitat de Barcelona, on aconseguí la Llicenciatura en Medicina el 1882. Exercí una temporada a Masquefa, passant el 1890 a Barcelona, on fou Inspector municipal de Sanitat, encarregat de la secció especial d'Higiene del Govern Civil (prostitució). Fou també Inspector Sanitari de les escoles Municipals. Col·laborà en les revistes "Gaceta Médica Catalana" i "La Medicina Popular". Fou autor també de la *Topografia Médica de Masquefa*. Morí a Barcelona el març de 1909.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. II, 57.; CALBET-ESCUDE (1994, 118).

BENICARLÓ (Baix Maestrat - Castelló)

BALACIART, Antoni. **Bosquejo topográfico de la Villa de Benicarló, considerado física y medicamente con relación a los pueblos limítrofes de Peñíscola, Vinaroz y Cáliz.**

Sign: M.M.R.A.M.C. Vol X (1829-1834) núm 1.

Comentari. L'estudi, de 29 pàgines, està dividit en:
Consideracions sobre la necessitat de les Topografies mèdiques per al metge que exerceix en una població.
Topografia geogràfica. Agricultura.
Costums dels habitants.
Malalties més freqüents.

BLANES (Selva)

OCAÑA I SIERRA, Joan. **Estudio topográfico-médico de Blanes.**

Lema: "Costa Brava".

Mecanografiada, enquadernada, VI + 102 pàgines, amb nombroses gràfiques i fotografies. Porta la següent dedicatòria: "Al Doctor Zamora, Médico titular de Blanes".

PREMI en el concurs de 1950.

Sign: Arm S. - Caixa II - núm 4. (Ant: Arm 5, Llig 54)

Comentari. És un llibre profusament il·lustrat, que l'autor divideix en 5 parts:

1a Part. Estudi territorial.

2a Part. Estudi bio-demogràfic: població i moviments naturals, mortalitat general, mortalitat infantil i maternal, malalties infeccioses i d'altres causes, morts violentes.

3a Part: Estudi sanitari-social, organització sanitària, civil i militar. Religió i cultura.

4a Part: Blanes turístic. És un estudi del Blanes modern.

5a Part. Bibliografia.

CALAF (Anoia)

LLORENS I GALLARD, Ignasi de. **Topografia mèdica de Calaf.**

Lema: "Segarra".

Manuscrit en foli, enquadernat en tela: 212 folis escrits a una cara, amb nombroses il·lustracions i taules sinòptiques.

PREMI en el concurs de 1903.

Sign: Arm S. - Caixa 3 - núm 3. (Ant: Arm 5, Llig 4, n° 4)

Comentari: editada sense canvis en el text.

EDICIÓ

LLORENS Y GALLARD, Ignacio de. **Topografía médica de Calaf.** Laureada por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona con su premio, Medalla de Oro, en el concurso de 1903.

Barcelona, Imprenta Elzeviriana de Borrás y Mestres, 1904. 281 pàgines més index. 26,5 x18,5 cm.

El llibre conté una dedicatòria manuscrita: "Al eminente Médico-cirujano Dr. D. Alvaro Esquerdo".

Està dividit en tres parts:

Estudi General de Topografia. Conté una Història de Calaf molt interessant.

Estudi Particular de Topografia. Topografia mèdica. Mesografia: Orografia i hidrografia, Atmosfera, Agricultura i higiene de les subsistències, Flora i fauna, Urbs calafina en general i Urbs calafina en particular.

Demografia: Els habitants, caràcters estàtics i dinàmics.

Capítol Especial. Els Jocs Florals de Calaf. És un estudi molt interessant, addicional, intercalat dintre de la Demografia i, a diferència de l'obra, escrit en català.

El capítol de Demografia continua amb l'estudi de la població, Patologia i Terapèutica. Acaba amb un Esbós Social de Calaf.

L'edició consta amb la mateixa signatura que l'original però tenia l'antiga signatura diferent: Arm 5 - 5 - n° 23.

Autor. Ignasi de LLORENS I GALLARD nasqué a la Seu d'Urgell el novembre de 1851. Estudià a Barcelona, on es llicencià en Medicina el 1873. Exercí a Calaf durant un temps, passant després a Barcelona, on fou Metge del cos Mèdic Municipal i

Director de la Casa de lactància. El 1879 fou nomenat metge oficial de l'Alcaldia, essent guardonat després de l'epidèmia de còlera de l'any 1885. Fou secretari de la secció de Montblanc dintre de les "Seccions Comarcals" del Butlletí del Sindicat de Metges de Catalunya, on edità diversos articles. Fou autor també de nombrosos treballs publicats col·laborant al "Diario de Barcelona", "El Diluvio" i la "Gaceta Sanitaria de Barcelona". Morí a Barcelona el 1913.

Bib: D.B.M.C. II, 104; E.M. II, 61.

CALDES DE MALAVELLA (Selva)

ARRÓ I TRIAY, Francesc. Estudio topográfico médico de la villa de Caldas de Malavella, en la provincia de Gerona, Partido de Santa Coloma de Farnés.

Lema: "Y cuando para aprender más tenga el médico joven que viajar... etc."

Manuscrit en folis; hi ha dos exemplars, escrits per mans diferents i també amb diferent presentació.

Accèssit en el concurs de 1876.

Sign: Arm S. - Caixa III - núm 4. (Ant: Arm 5, Llig 55, n° 7 i n° 8)

Comentari. Els dos exemplars tenen el mateix títol, però presenten els subtítols diferents:

- 1er. "Presentado para optar al tercero de los premios del programa publicado por la Academia de Medicina y Cirujía de Barcelona el 26 de Enero 1876". Manuscrit en folis escrits per les dues cares, amb lletra petita i apretada.
- 2on. Només amb el títol, també amb la data de 1876. Manuscrit amb escriptura feta amb molta cura i espaiada. En format diferent a l'anterior: 26 x 20 cm.

El text dels dos manuscrits és pràcticament el mateix; comprèn:
Ressenya històrica. Geografia, Demografia, Clima, etc. Estudi de la Vila de Caldes de Malavella, població i dades demogràfiques. Estudi de les aigües medicinals. Al final hi ha un capítol dedicat a Higiene i a l'estudi de la Patologia més freqüent.

Autor. Francesc de Paula ARRÓ I TRIAY nasqué a Sant Andreu del Palomar el 1819. Estudià a Barcelona, aconseguint el grau de Batxiller en Medicina el 1842 i el de Doctorat el 1844. Fou Metge de la Junta de Beneficència de Santa Maria del Mar i Cap dels serveis sanitaris de la Companyia de FF.CC. Ben conegut com autor de nombroses obres mèdiques. Fou codirector de la Revista "La Abeja Médica", i director més tard de la "Revista de Ciencias Médicas". Col·laborador del "Diario de Barcelona". Morí a Barcelona el 1906.

Entre les seves obres citarem:

Estadística mèdica de la companyia de los ferrocarriles de Tarragona á Barcelona y Francia, Barcelona, Impr. Henrich, 1892. Ha estat reeditada en facsímil amb un pròleg de J. Corbella, Barcelona 1985.

Disertación sobre una epidemia de disentería biliosa acompañada de la calentura pútrida. 1845. Premiada amb Accèssit. M.M. Vol VIII n° 1.

¿A qué causas puede atribuirse que las calenturas intermitentes que antes eran apenas conocidas en la ciudad de Barcelona, son frecuentes en la misma algunos años hace? Premi de l'Acadèmia en el concurs de 1848. M.M. Vol XII, núm.18.

Bib: A.P.B. 14,15; D.B.M.C. I, 54; E.M. I, 168; M.M.R.A.M.C. Vol. VIII, 1; Vol. XII, 18.

CALDES DE MONTBUI (Vallès Occidental)

1.

SURIOL I TORRA, Josep. *Estudio topográfico-médico de Caldas de Montbuy*.

Lema: "Graphica statimvisio est".

Manuscrit en quartilles escrites a una sola cara, 112 pàgines més 1 plànol i diverses gràfiques.

PREMI en el concurs de 1926.

Sign: Arm S - Caixa III - núm 5.

Comentari. Està dividida en dues parts:

Topografia Mèdica: Aigües i fonts, Estudi del terreny. Aigües termals (incloent les anàlisis). Climatologia (amb taules de temperatures dels anys 1898-1902). Estudi de Barcelona (amb taules dels anys 1915-1924)

Demografia. Cens de la població, Natalitat, nupcialitat, Mortalitat (amb taules dels mateixos anys 1915-1924. Morbilitat i Malalties infeccioses: diftèria, tuberculosi, malalties degudes a principi tòxic. Malalties per sistemes i òrgans. Neoplàsies. Mortalitat per causes externes i violentes. Higiene de la Vila.

2.

AMO LAFORGA, Elisabeth del. *Topografia medica de Caldas de Montbuy*.

Lema: "Salus Populi Suprema Lex est".

Mecanografiada en folis escrits a una cara, no numerats. Molt ben enquadrada, conté nombroses il·lustracions, alguns mapes i fotografies.

PREMI en el concurs de 1983.

Sign: Arm S. - Caixa III - núm 6.

Comentari: És un estudi ben sistematitzat i ben portat a terme. L'índex comprèn: Situació geogràfica. Hidrologia, geologia. Història. Urbanisme. Ensenyament, Població. Cultura i Esports. Serveis públics. Comunicacions i transports. Sanitat. Estudia l'assistència sanitària i, en particular, les campanyes de vacunacions, la morbiditat i la mortalitat. Aigües medicinals. Bibliografia.

Autor. Elisabeth del AMO LAFORGA nasqué a París el 1959. Estudià a Barcelona, on acabà la llicenciatura en Medicina el 1983; el mateix any presentà la seva **Topografia de Caldes de Montbui**. Es doctorà a Barcelona el 1996. Actualment exerceix a Barcelona i a Sant Cugat del Vallès.

Font: comunicació personal.

CAMPRODON (Ripollès)

SAU I SANTALÓ, Joan. Topografia mèdica de la comarca de Camprodón.

Lema: "La medicina social satisface por completo el ideal de la medicina". J. Pascual (Bol. del Colegio de Médicos de la provincia de Gerona, Año VIII, marzo 1903).

Mecanografiada i enquadernada amb cartró, 162 quartilles escrites a una cara més índex i nombrosos fulls amb taules sinòptiques. A la Reial Acadèmia de Medicina hi ha dos exemplars idèntics.

PREMI, medalla i títol de soci corresponent al concurs de 1927.

Sign: Arm S. - Caixa IV - núm. 1. (Ant: Arm 5, Lig 5, n° 17)

Comentari. Editada conservant el text del manuscrit.

EDICIÓ

SAU Y SANTALÓ, Juan. Topografia mèdica de la comarca de Camprodón.

Lema.- La Medicina social satisface por completo el ideal de la Medicina.- J. Pascual. Bol. del Coleg. de Médicos de la prov. de Gerona, Año VIII, marzo 1903. Premiada por la Real Academia de Medicina y Cirugia de Barcelona. San Feliu de Guixols, Imprenta de Octavio Viader, 1928. 155 pàgines més XIX (apèndixs) i índex. 24 x 16,5 cm.

Contingut: Introducció.

Primera Part: Elements Naturals; Geografia; Geologia; Aigües; Atmosfera amb temperatures i índexs baromètrics, vents, etc.; Flora i Fauna, Cultius.

Segona Part: Etnografia, agricultura, indústria, habitació, alimentació, vestits, riquesa. Hospital i Cementiris.

Tercera Part: és la part més extensa i més important de l'estudi, amb una Demografia desenrotllada amb rigor.

Autor. Joan SAU I SANTALÓ era nascut el 1874 a Camprodon, on exercia el seu pare. Padri de bateig fou un oncle, també de nom Joan Sau i també metge. Batxiller a Girona el 1890, es llicencià en Medicina a Barcelona el 1895. Féu el Doctorat el 1908. A Barcelona ingressà a la Maternitat i exercí l'especialitat de toco-ginecologia, però passà a residir a Camprodon a la mort del seu pare. Fou alcalde de Camprodon durant uns anys. Participà, com a soci numerari, en els Congressos de Metges de Llengua Catalana des del primer de 1913. Durant aquest primer Congrés es fundà l'Associació General de Metges de Llengua Catalana i Sau i Santaló col·laborà en la seva creació i en la redacció dels Estatuts, com a representant del Butlletí de Metges de Girona. Fou autor de nombroses publicacions mèdiques. Morí a Camprodon el 1954.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. III, 92; PLA DALMAU (1974, VIII, 1947)

Hi ha, amb la mateixa signatura, una edició crítica de la Topografia de Camprodon:

ARMANGUÉ I TUSET, Josep. *Crítica i comentaris a la Topografia Mèdica de la Comarca de Camprodon del Doctor En Joan Sau i Santaló (sic), Camprodon, 1930.*

Barcelona, Antoni J. Rovira, 1930. 31 pp. 21-13,5 cm.

És un petit llibret escrit, segons diu l'autor, "Per a honrar al benemèrit Dr. Sau i per a desfer algunes calúmnies escampades amb mala fe contra nostra vila". Explica que Joan Sau, fill de Camprodon, estava exercint a Barcelona després d'una brillant carrera havent aconseguit de seguida una clientela selecta. Però davant la mort del seu pare tornà a Camprodon per fer-se càrrec de la seva atenció mèdica. Esmenta diversos escrits mèdics dels quals és autor. I fa una succinta crítica de la Topografia premiada.

CASTELLAR DEL VALLÈS (Vallès Occidental)

1.

VERGÉS I VERNIS, Pedro. *Topografia mèdica de Castellar (San Esteban) ó del Vallés.* Memoria que la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona distinguió en el concurso de 1894 á 1895 concediendo á su autor —, Licenciado en Medicina y Cirugía el título de Socio Corresponsal de la misma. Barcelona, Establecimiento Tipográfico de "La Hormiga de Oro", 1895. 192 pp., 22-14,5. Rústica.

Lema: "Docebiti ergo filios Israël ut caveant immunditiam, et non moriantur in sordibus suis". LEVITICO, cap. XV, v. 31.

Accéssit en el concurs de 1895.

Comentari. Edició amb nombroses fotografies. El llibre estudia:
Situació de Castellar i el seu terme. Geografia, hidrologia, Atmosferologia, Flora i Fauna.
Història de Castellar. Indústria, Agricultura, Edificis.
Moviment de la població, a base de nombrosos quadres.
Concepte higiènic de l'Urbs, taules estadístiques de les Malalties, Patologia pròpia de Castellar.
Concepte psicològic dels habitants de Castellar.

A l'Acadèmia hi ha tres exemplars d'aquesta edició.

2.

Edició facsimil. Amb una Presentació que conté un estudi i unes notes biogràfiques de Pere Vergés. Editada per l'Arxiu Històric de Castellar, 1987. 214 pp. Enquadernada.

Sign: Arm S. - Caixa IV - núm 1.

Autor. Pere VERGÉS I VERNIS nasqué a Tordera el 1857. Estudià el Batxillerat a Barcelona, que aprovà el 1868. A Barcelona cursà també els estudis de Medicina, obtenint la Llicenciatura en Medicina i Cirurgia el juny de 1873. El 1907 passà a exercir a Castellar. D'idees autonomistes tingué una intensa activitat política: fou membre fundador de la "Lliga Popular Catalanista", que donà lloc després a la "Lliga Regionalista"; més endavant passà a "Solidaritat Catalana". Assistí a l'Assemblea de Manresa com a delegat de Castellar del Vallès. Fou soci de la "Societat Barcelonina d'Amics de la Instrucció". Col·laborà en diverses revistes professionals i fou autor, entre d'altres treballs, d'una *Refutación del tratado Fuerza y Materia, del doctor en Medicina Luis Büchner*. Morí a Santa Coloma de Farners el 1908.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. III, 155; OLLÉ I ROMEU (1995, 269); VERGÉS I MIRASSÓ (1974).

CASTELLFOLLIT DE LA ROCA (Garrotxa)

COSTA I SAGUÉ, Pere. Geografia mèdica de Castellfollit de la Roca. Província de Gerona.
Lema: "Turonell".

Mecanografiat en foli, escrit a una cara, 86 pàgines més índex. Conté 4 gràfiques i 5 pàgines amb diverses fotografies i plànols.

PREMI en el concurs de 1952.

Sign: Arm S. - Caixa IV - núm 4.

Comentari. L'índex resumit és el següent:

Introducció. Sòl. Vulcanisme, Estudi del territori, Hidrografia, Clima, Atmosferologia. Fauna i Flora. Els notaris d'Olot -els qui han donat dades de la vila-, Història, habitants, costums, etc. Higiene alimentícia, proveïment de les aigües. Demografia. Estudis de les Malalties. Bibliografia.

Autor. Pere COSTA I SAGUÉ nasqué a Besalú el 1893, fill d'Onofre Costa i de Maria Sagué. L'àvia paterna era Francesca Mascaró, de Lladó, germana del cirurgià Mascaró i Cos. Féu el batxillerat a Figueres, acabant el 1910 i els estudis de Medicina a Barcelona, accedint a la llicenciatura el 1915.

Bib: A.H.G.U.B.

CASTELLTERÇOL (VALLÈS ORIENTAL)

CARRERAS Y PIÑANA, Narcís de. *Bosquejo médico-topográfico de Castelltersol.*

Lema: "Hacer la felicidad de los pueblos equivale a higienizarlos". (Dr. Giné).

Manuscrit, quartilles escrites a les dues cares, 202 pàgines.

Presentat al concurs de 1892. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa IV - núm 5. (Ant: Arm 5, Llig 55, n° 10)

Comentari. L'obra és dividida en dues parts principals:

Advertència. Preliminars.

Primera Part. Mesografia: Orografia, Flora i Fauna, Hidrografia, Subsistències, Policia sanitària, etc.

Segona Part: Demografia, amb dues seccions:

Primera Secció: Història antropològica i política de la població, Naixements, Defuncions, Agrupacions administratives i idees polítiques.

Segona Secció: De la població en estat dinàmic: Funcions de reproducció, Instrucció pública, Patologia, etc.

Autor. Narcís de CARRERAS i PIÑANA nasqué a Amer el 1851. Estudià el Batxillerat a l'Institut de Girona on obtingué el grau el 1875. Començà a estudiar al Seminari Conciliar de Girona, presentant certificat de les assignatures de Ciències per poder traslladar els estudis a la Universitat de Barcelona, en la que es llicencià en medicina el 1877. És autor de *Condiciones que debe reunir una buena nodriza*, obra premiada per l'Acadèmia del Cos Mèdic Municipal de Barcelona el 1900. El 1888 signà el missatge a la Reina Regent Cristina.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. I, 120.

ESCALA, L' (Alt Empordà)

PI I PUIG, Rossend. **La Escala y su término. Memoria médico-topográfica.**

Lema: "Cada población debe tener hecho un inventario de si misma: debe conocer su constitución, su temperamento, y su idiosincrasia, si así cabe expresarse; debe saber sus buenas condiciones y sus defectos, para perseverar en las primeras y enmendar los segundos". Monlau. *Elementos de Higiene pública*, pág. 127.

Manuscrit en quartilles, enquadernat, 299 pàgines. 21,5 x 17 cm.

Primer Accèssit en el concurs de 1883.

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 3. (Ant: Arm 5 - 5 - n^o3)

Comentari. Consta de:

Pròleg. Al començament hi ha uns comentaris, citant un diari científic amb un article encaminat a arrelar al nostre país la necessitat de formar una topografia mèdica general. L'autor exhorta als metges de totes les localitats per què donin proves de la seva vitalitat i del seu amor a la ciència, sobretot en l'estudi de les condicions higièniques, morbooses, terapèutiques, etc. L'obra continua amb:

Capítol 1. Situació de l'Escala. Naturalesa i productes del sòl. Atmosfera.

Capítol 2. Població, hàbits cosmetològic i bromatològic. Pesca.

Capítol 3. Malaltia dels busos. És un capítol original que l'autor justifica en el fet de ser l'Escala un dels primers punts de la pesca de corall.

Capítol 4. Malalties esporàdiques.

Capítol 5. Malalties estacionals.

Capítol 6. Endèmies.

Capítol 7. Epidèmies.

Autor. Rossend PI i PUIG era nascut a Pals el 1845. Estudià a Barcelona i anà de seguida a exercir a l'Escala. Fou poeta i literat i col·laborà en les recerques arqueològiques d'Empúries. Publicà diverses comunicacions a la "Revista de Ciencias Médicas". És autor de *El cólera en la villa de La Escala. Breve reseña de la epidemia ocurrida en el verano de 1885* (1886). Morí a Barcelona el 1935.

Bib: D.B.M.C. II, 201; E.M., II, 335; CAÑIGUERAL-FABREGAS-POCH-VALLES (1985, 100); PLA DALMAU (1974, IX, 1496)

ESPARREGUERA (Baix Llobregat)

VALLS I BROQUETAS, Orenç. **Topografía médica de Esparraguera.**

Lema: "Les teories es discuteixen, els fets queden". Claude Bernard.

Mecanografiat, enquadernat, 230 pàgines, amb fotografies. Conté una bona Bibliografia. Escrita en català.

PREMI de l'Acadèmia, medalla d'or i títol d'Acadèmic corresponent en el concurs de 1932, que se li atorgà en la Sessió inaugural de l'Acadèmia, de 1933.

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 4. (Ant: Arm 5 - 4 - n° 10)

Comentari. L'obra està dividida en:

Part Preliminar. Estudi històric de la vila d'Esparreguera.

Situació, Agricultura i Indústria, Comerç i vies de comunicació. Geografia històrica.

Primera Part. Fisiografia. Orografia. Petrografia. Origen de la comarca. Aigües minerals. Clima. Flora i Fauna.

Segona Part. La Vila.

Tercera Part. Demografia, estàtica, migracions. Nupcialitat, Natalitat. Mortalitat.

Quarta Part. Morbilitat i Epidemiologia.

Al final consta una Bibliografia d'autors i obres consultades.

EDICIÓ

VALLS I BROQUETES, Orenci. **Topografia Mèdica d'Esparreguera**. Premiada per l'Acadèmia de Medicina de Barcelona en el concurs de 1932.

Esparreguera, Pere Bas i Vich Impressor, 1938. 289 pàgines, 25 x 20 cm.

L'obra reproduïx exactament el manuscrit, recollint tots els esquemes i les il·lustracions. S'hi afegeix una sèrie de fotografies.

Autor. Orenci **VALLS I BROQUETAS** nasqué a Esparreguera el gener de 1866, fill del doctor en medicina Baldiri Valls i Esteve, de Cardedeu. Estudià el Batxillerat, que acabà el 1902, a l'Institut de Figueres, i es llicencià en Medicina el 1909, a Barcelona, amb la qualificació de "Sobresaliente". Poc després assolí el doctorat. Fou soci des del primer any de l'"Associació General de Metges de Llengua Catalana" i Congressista Numerari de diversos Congressos de Metges de Llengua Catalana. Fou membre actiu del "Sindicat de Metges de Catalunya", formant part del Comitè de Redacció del seu Butlletí oficial, on des de gener de 1933 i durant anys, portà la Secció comarcal que s'encarregava de les notícies dels Partits mèdics. Fou autor de diverses comunicacions publicades al Butlletí.

Bib: A.H.G.U.B.; BUTLLETÍ DEL SINDICAT DE METGES DE CATALUNYA, Any 14, núm 149 i següents.

ESPLUGA DE FRANCOLÍ, L' (Conca de Barberà)

1.

Anònima. (Llorenç MARCH I ANGLADA). **Apuntes para el estudio topográfico-médico de Espluga de Francolí.**

Lema: "Nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu". Aristóteles.

Manuscrit en folis escrits a dues cares.

Concurs de 1896. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 3)

Comentari. L'obra està dividida en 6 apartats, tots molt breus. Consta una nota manuscrita, en un petit paper: "Trabajo microscópico por la forma, por el fondo y por el volumen; le considero completamente destituido de mérito e indigno de toda memoria. Como mucho, merece aplaudirse porque es corto: *minima de malis*". Signat Juan Giné.

2.

MARCH I ANGLADA, Llorenç. Topografia médica de Espluga de Francolí.

Lema: "Nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu, nisi ipse intellectu". Leibnitz.

Manuscrit en foli: 34 folis escrits a les dues cares, numerada per capítols. Consta una nota manuscrita: "Recibida el dia 16 de Septiembre 1905. Signat: Luis Sufié".

Menció honorífica consistent en un Diploma d'honor, al concurs de 1905.

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 4)

Comentari. L'obra està dividida en 4 capítols. El primer parla de la Vila, indústries, etc. El segon és una història de l'Espluga de Francolí. El tercer és una Geografia, amb estudis de les Aigües, Geologia, Clima, Flora i Fauna, etc. L'últim capítol constitueix una Demografia (amb estudis de matrimonis, naixements, mortalitat i morbiditat, etc.).

Autor: Llorenç MARCH I ANGLADA era nascut a Castellbisbal el 1846. Estudià en el Seminari Conciliar de Barcelona, però passà després a l'Institut Provincial de Barcelona assolint el grau de Batxiller en Arts el 1869. Llicenciat en Medicina i Cirurgia el 1874. Exercí sempre a l'Espluga de Francolí, on morí a l'octubre de 1918.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. II, 114; ARRELS (1989, 179-217).

3.

MARCH I ANGLADA, Llorenç. Apuntes para la Topografia médica y Demografía de Espluga de Francolí.

Lema: "Ego cogito, ergo sum". Descartes.

Manuscrit en folis escrits a dues cares, 86 pp.

Menció honorífica al concurs de 1906. Consta la nota manuscrita: "Recibida el dia 28 de Septiembre 1906. Signat Luis Sufié".

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 7. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 3)

Comentari. Ha estat editada a "ARRELS" (1989) la següent traducció al català, que reproduïx exactament el manuscrit:

Llorenç MARCH I ANGLADA. Apunts per a la Topografia i demografia mèdica de l'Espluga de Francolí. Treball premiat per la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona l'any 1906.

Es tracta d'una versió al català, precedida per un pròleg amb la relació de les Topografies mèdiques de la Reial Acadèmia, signat per Jordi Roca i Armengol. La versió catalana, però, és anònima; és feta amb molta cura per una entitat cultural de Barcelona.

La Topografia comença amb una història de l'Espluga de Francolí i amb notes sobre la història del monestir de Poblet al que la vila s'ha sentit sempre tan lligada. Segueixen unes consideracions geogràfiques, uns estudis de les aigües de la vila i de les deus minero-medicinals, principalment les més explotades, les fonts del Ferro, del Mico i del Castanyer. En dona les anàlisis corresponents i les accions terapèutiques.

Segueixen uns capítols amb estudis de geologia, de la flora i la fauna, i característiques de la vila (edificis importants, antic hospital, església antiga i actual, serveis públics, vies de comunicació, etc.). Finalment fa uns estudis de Demografia mèdica, amb taules de població, natalitat, mortalitat i nupcialitat. Estudia les malalties comunes, infeccioses i epidèmiques, indicant al final alguns detalls pel millorament del sanejament local. Al final hi ha una fotografia de l'autor.

Una qüestió que creiem important és la constatació que hi ha quatre Topografies mèdiques presentades a la Reial Acadèmia: la primera, que resta anònima és una petita obra que inspirà els comentaris poc agradables de Giné. El lema és el mateix que usà March i Anglada en una Topografia presentada el 1905 -indicant diferent autor- i que obtingué una Menció honorífica. Potser podríem pensar que fou un treball per esmenar la poca importància de la primera, presumiblement pel mateix autor. Corroborava aquesta qüestió el fet que Jordi Roca i Armengol també doni com probable autor a March i Anglada, en l'estudi de les Topografies que fa prèviament a la seva versió.

És també digne de ressaltar que March i Anglada presentés una tercera Topografia l'any següent, aconseguint també el premi de Menció honorífica de la Reial Acadèmia.

4.

Anònim. Aguas Minero Medicinales de Espluga de Francolí. Afegit, escrit en llapis: "Topografia".

Manuscrit, en folis escrits per les dues cares: 102 pàgines més Índex.

Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 8. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 5)

Comentari. Està dividida en dues parts:

Part Primera: Topografia Físico-Mèdica.

Secció primera. Descripció de l'Espluga de Francolí: Història; Situació i límits; Poble i rodalies; Estadística, Indústria, Etnologia; Hidrografia; Climatologia, Meteorologia, Higiene.

Secció segona. Història Natural: Geologia i Mineralogia; Fitografia; Zoologia.

Secció tercera. Descripció de la font, història.

Part Segona. Hidrografia Mèdica. Descripció, anàlisis diverses. Efectes fisiològics i terapèutics, Malalties en les que està indicada, mètode per prendre les aigües, casuística.

Aquesta quarta topografia és sobretot un estudi hidrològic. El manuscrit original no porta el títol de Topografia sinó, com veiem, el de "**Aguas Minero Medicinales**".

GARCIA (Ribera d'Ebre)

RADUÀ I ORIOL, Enric O. Datos para el Estudio médico-topográfico de Garcia (Tarragona).

Lema: "Nihil est sine ratione, cur potius quam non sit". Wolf.

Manuscrit en 4t, ben relligat, 615 pàgines. Conté diversos mapes i il·lustracions molt ben fetes, amb una presentació molt reeixida.

PREMI en el concurs 1891.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 1. (Ant: Ext. 10, Vol 22.)

Comentari. Consta de:

Introducció. Concepte, importància i utilitat de la Geografia Mèdica. I Geografia, II Notes històriques.

Part Primera. Estudis del sòl, hidrografia, meteorologia, Clima, Riquesa del sòl, Urbs, Alimentació, Indumentària.

Segona Part. Demografia: Població estàtica, amb estudis per sexe, edat, estat civil, etc.; Població dinàmica, amb estudis minuciosos sobre instrucció, costums, Criminalitat, Religió, preocupacions, Caràcter i virtuts morals, Moviment social i natural. Matrimonialitat (per anys, mesos, edats, fecunditat), Dinamisme patològic, Mortalitat i les seves causes. Estudi de les malalties.

Tercera part. Estudi d'aplicació: reformes necessàries. Conté un capítol interessant que l'autor titula: ¿Es Garcia una estació climatològica?

Autor: Enric Octavi RADUÀ I ORIOL nasqué a Barcelona el 1864, de família oriunda d'Ascó, on l'avi matern, Josep Oriol, exercia com Albeiter. Batejat a la Catedral de Barcelona li fou padrí Antoni Laplana, cirurgià de Tivenys. Estudià el Batxillerat, que acabà el 1878 a Tarragona i féu els estudis de Medicina a Barcelona, on es llicencià el 1885. Fou Cap del Cos Mèdic Municipal de Barcelona, Director de l'Institut Municipal

de Demografia i Inspector Municipal de Sanitat. Secretari de l'Acadèmia Mèdico-Farmacèutica. Membre de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana. Participà en el Congrés de Ciències Mèdiques de 1888 i en els primers Congressos de Metges de Llengua Catalana. Fou delegat a l'Assemblea que aprovà les "Bases de Manresa". Autor de nombroses publicacions, col·laborà amb diverses revistes mèdiques -"Revista Demogràfica i Social"- de la que fou Director, "Medicina Social", i polítiques, dintre de la Unió Catalanista. Morí a Barcelona el maig de 1928.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. III, 16; CALBET-ESCUDE (1994, 123); OLLÉ I ROMEU (1995, 208).

GARRIGA, La (Vallès Oriental)

PARDO I CANALIS, Juli. Geografía y Topografía Médica de la Garriga (Barcelona).

Lema: "Martín el Humano".

Mecanografiat, en folis escrits a una cara, 59 pàgines i nombroses fotografies.

Accèssit al concurs de 1949.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 2.

Comentari. Ha estat editada, seguint el mateix text del manuscrit, amb lleugeres esmenes i addicions.

EDICIÓ

PARDO CANALIS, Julio. La Garriga. Geografía y Topografía médica. Su paisaje. Sus alrededores.

Granollers, Editorial Alpina, 1951. 60 pàgines més un mapa amb aportacions originals de l'autor. 19-14 cm.

L'edició recull el treball manuscrit, en XVII capítols:

I. Descripció general, II. Síntesis històriques, III. Constitució geològica, IV. Rellu, V. Hidrografia, VI. Climatologia, VII. Flora i Fauna, VIII. Agricultura i Ramaderia, IX. Indústria i Comerç, X. Comunicacions, XI. Estudi general de la població, XII. Institucions culturals i artístiques. Previsió social i Beneficència, XIII. Higiene urbana i serveis públics, XIV. Patologia i morbiditat, XV. Demografia, XVI Les aigües minero-medicinals i els Balnearis, XVII. Excursions.

En els dos últims capítols hi ha un estudi de tots els Balnearis existents. El llibre acaba amb indicació d'excursions a les rodalies de la població, molt interessants, amb un mapa editat on hi ha diverses indicacions afegides per l'autor.

A la Reial Acadèmia no hi és l'obra editada.

GIRONA (Gironès)

1.

GELABERT, Francesc. Topografía médica de la Ciudad de Gerona.

Lema: "Medicinam quicumque ... [hi ha manquen unes paraules per defecte del paper] faciat oportet; pridem quidem anni tempora animad vetera; non enim quicquam habent simile; sed multum et ipsa à se ipsis et un suis permutationibus dessentunt. Deindè vero ventos, tum calidos, tum frigidis, maximè quidem omnibus hominibus comunes, ac deinceps eos qui unicuique regioni sunt propii; oportet autem et aquarum facultates considerare &..." Hip. De Aere, locis et aquis. Art. Med. Principis T I, pag.3.

L'autor consta com "Subdelegado del Partido de Gerona".

Manuscrit en quart, escrit amb cura amb una lletra molt petita, 61 pàgines.

Presentat al concurs de 1841. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 2)

Comentari. El text és uniforme, acurat i ben escrit. No hi ha separació per capítols. Consta de: Història de Girona, Demografia, Estudi de les aigües, Flora i fauna, Constitució Meteorològica (amb estudi de la influència dels vents en la patologia) i Descripció de les Malalties.

Autor. Francesc GELABERT I RIERA fou un metge gironí. Estudià a la Universitat de Cervera i a la de Montpeller; en aquesta fou cap de Clínica de la Facultat de Medicina. A finals de segle era metge dels Hospitals militars a Girona, on es quedà a residir després de la capitulació de la ciutat el 1809. Fou autor d'una Topografia mèdica de Girona presentada per accedir a l'Acadèmia de Montpeller, on li fou publicada:

GELABERT ET RIERA, François. Essai sur la topographie médicale de Girone.

Présenté à l'École de Médecine de Montpellier, le 29 ventôse an X de la République française par – de Girone, Bachelier en Philosophie de l'Université de Cervera, Collégial de la ville de Girone près l'École de Médecine de Montpellier, et Chef de Clinique dans cette École. A Montpellier, De l'Imprimerie de Councourdan, An X (1802).

D'aquesta Topografia n'ha estat editada una versió castellana: *REVISTA DE GIRONA, Vol XIV (1890), pàgs. 277, 306 i 357.*

A la Reial Acadèmia havia presentat una comunicació sobre les metàstasis, acompanyada de la següent carta, ben expressiva del seu esperit d'estudi:

M.I.S

Acompaño á V.S. la adjunta memoria sobre las metastasis, recivala V.S. como á expreción de mi sincero deseo de los progresos de la facultad.

Si otros enardecidos con mi ejemplo tratasen este asunto con ideas más luminosas y conceptos más felices siempre resultaría un bien á la facultad, y en tal caso ya estarían cumplidos mis votos.

Gerona 14 Diciembre 1834.
Signat Dr. Francisco Gelabert

GELABERT és també autor d'una comunicació, de 63 pàgines, *De la influencia de los Climas sobre los Temperamentos*, per la qual fou guardonat per l'Acadèmia, segons consta en una nota: "En la Junta Ordinaria del 18 de Febrero se le nombró Socio Corresponsal".

Sign: M.M.R.A.M.C., Vol II (1826-1832) n° 2.

Bib: D.B.M.C. II, 46; E.M., I, 646; ALCALDE I DALMAU (1992, 62 i 129); MASSONS (1994, I, 277 i II, 67); PLA DALMAU (1974, 56,1447); REVISTA DE GIRONA (1890).

2.

BRUN, Josep. Topografía médica de la Ciudad de Gerona.

Lema: "Je n'enseigne point, je raconte". Montaigne.

Manuscrit en folis escrits a dues cares, 33 pàgines.

Presentat el 1853.

Sign: M.M.R.A.M.C., Vol XII (1830-1855), n° 25.

Comentari. És un estudi topogràfic ben portat a terme, en el que destaquen els Estudis de Geografia i d'Hidrologia. Conté diverses gràfiques meteorològiques i de Censos de naixements i òbits compresos entre 1701-1705.

3.

OLIU I PAGÈS, Josep. Estudio topográfico médico de Gerona.

Lema: "La Higiene y la moral son, unidas, la mejor garantía de la salud pública".

Manuscrit en folis escrits a dues cares, 144 pàgines.

Accèssit al concurs de 1882.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 4. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 1)

Comentari. L'autor consta com "Médico en Castillo de Aro (Provincia de Gerona)". L'obra conté:

Introducció. Climatologia. Estudi topogràfico-mèdic de Girona, dividit en:

I. Posició topogràfica, aspectes geològics, Flora i Fauna. II. Descripció de la ciutat i rodalies. III. Climatologia: estudi dels vents citant sobretot el de tramuntana i els seus efectes benèfics. IV. Aigües potables. V. Aliments i begudes. VI. Professions dels habitants de Girona. VII. Jocs. VIII. Vestits. IX. Beneficència: estudia bé l'Hospital de Santa Caterina. X. Cultura intel·lectual i moral. Caràcter dels habitants. XI. Malalties freqüents, amb l'estudi especial del "reumatisme".

Autor: Josep OLIU I PAGÈS nasqué a Girona el 1852. Estudià a l'Institut de Girona, essent Batxiller en Arts el 1866. Aconseguí el títol de Llicenciat en Medicina i Cirurgia el 1872, a Barcelona. Germà de Leopold, autor també d'una Topografia.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. II, 173; E.M. II, 253; PLA DALMAU (1974, IX, 1497).

4.

GILLY, Antoine. Mémoire topographique-medical. Sur les causes accidentelles des maladies épidémiques a Gironne, pendant les années 1810 et 1811, et sur les moyens de les prévenir. A Perpignan, de L'imprimerie de J. Alzine, an 1812.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 5.

Comentari. És una separata de la "REVISTA DE GIRONA" (10-VI-1994), on consta afegida una nota manuscrita: "Obsequi del Dr. Simon Tarrés, Antoni". Conté un article en el que dóna a conèixer i estudia la Topografia d'Antoine Gilly.

Autor. Consta en l'edició com "Pharmacien, rue de la Cort, n° 406, a Gerone".

IGUALADA (Anoia)

1.

SECANELL I SALA, Antoni. Topografia Médica de Igualada.

Lema: "Studium".

Mecanografiat, en fol, 88 pàgines més nombrosos gràfics i fotografies. Hi ha dos exemplars escrits per la mateixa mà, una amb nombroses esmenes i una altra, més ben presentada, potser constituint la còpia definitiva.

PREMI, Medalla d'or i diploma en el concurs de 1968.

Sign: Arm S. - Caixa VII - núm 1.

Comentari. Consten 23 apartats: Dades generals; Topografia de la comarca; Hidrografia; Geologia; Clima; Flora; Fauna; Creixement de la població; Mortalitat

infantil; Mortalitat general; Abastiments d'aigua potable; Aigües residuals; Recollida d'escombreries; Escorxadors i mercats; Piscines; Cementiri; Urbanisme i habitatges; Higiene laboral; Higiene infantil; Educació física i esports; Personal i institucions sanitàries i benèfiques; Educació sanitària; Bibliografia.

Autor. Antoni SECANELL I SALA nasqué a Sant Guim de la Plana, al Segrià, el 1915. Féu els estudis de segona ensenyança a l'Institut Maragall, de Barcelona, examinant-se a l'Institut Balmes i aprovant l'examen d'ingrés a la Universitat Autònoma de Barcelona el 1933. En l'expedient acadèmic consta la següent nota manuscrita: "Declaro que la meua llengua materna és la catalana". Aconseguí la Llicenciatura en Medicina el 1941, després de revalidar els estudis.

Bib: A.H.G.U.B.; USTRELL I TORRENT (1998, 7-9).

2.

IBÀÑEZ CLARIS, Josep M. Demografía Igualadina desde el Renacimiento hasta 1983 y su Relación con Algunos Aspectos de la Sanidad Hispana.

Lema: "LABOR".

Mecanografiada, folis escrits a dues cares: escrita amb molta cura. Enquadernada, 105 pàgines.

PREMI en el concurs de 1986.

Sign: Arm S. - Caixa 7 - núm 2. (Ant: Segell de "Real Academia de Medicina de Barcelona. Reg. 1084")

Comentari. No està ben separada per capítols. Conté:

Història de la ciutat. Concepte de Renaixement i estat de la població a cada segle.

Segles XVI i XVII: té en compte l'expulsió dels moriscos, l'emigració, les epidèmies de pesta i la immigració francesa.

Segle XVIII: estudia sobretot la influència de la febre groga i l'elevada mortalitat infantil en la població.

Segle XIX: a final del segle anterior comença el cicle de demografia moderna amb gran augment de la població. D'uns 7.000 habitants de 1801 s'arriba als 10.486 el 1901.

Estudia la influència de les guerres carlistes i la incidència de la tuberculosi.

Segle XX: Continua la gran evolució demogràfica. Gran èxit de la lluita contra la mort: progressos higiènics, antibiòtics, sèrums, millora de l'alimentació, augment de la immigració (sobretot entre 1960-1980). Descens de la mortalitat infantil, èxode dels pagesos cap a la ciutat. Estudia extensament la mortalitat infantil i les causes de mortalitat general.

És, com a resum, un estudi històrico-mèdic portat a terme de manera brillant, amb bon mètode i de molt mèrit.

LLEIDA (Segrià)

1.

MARLÉS I DE CUSA, Lluís de. Estudio Médico topográfico y estadístico de Lérida.

Lema: "Higienizar la urbe y moralizar la población es uno de los deberes de la autoridad municipal".

Manuscrit, en fol, 160 pàgines i diverses fotografies.

PREMI amb medalla d'or al concurs de 1879.

Sign: Arm S. - Caixa VIII - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 58 - n° 2)

Comentari. L'obra conté:

Pròleg. Elogi dels estudis topogràfico-mèdics.

1. Mesografia. Dividida en 10 capítols amb els estudis habituals en els que destaquen estudis sobre bromatologia i higiene pública i policia sanitària urbana i rural.

2. Demografia. La divideix en dues seccions. Secció Primera: Mostra estadístiques diverses de la població, fa una història antropològica i política, estudia tots els factors de la població (fecunditat, longevitat, mortalitat, estadístiques de sexualitat, estats socials) i acaba amb capítols sobre agrupacions administratives, tendències polítiques i idees religioses. En una segona secció estudia les qüestions de reproducció, naixements, instrucció pública i criminalitat.

Conclusions.

Autor. Lluís de MARLÉS I DE CUSA era nascut a Valls el 1847, però exercí a Lleida. Fou autor de nombroses publicacions mèdiques, i col·laborador de les revistes "El Sentido Católico de las Ciencias Médicas" i la "Gaceta Médica Catalana".

Bib: D.B.M.C. II, 115.

2.

RABASA I FONTSERÉ, Josep. Estudio topográfico médico de Lérida.

Lema: "Ilerdam Videas".

Mecanografiada a una cara, en fulls de 34 x 23 cm., enquadernada luxosament, 382 pàgines més nombrosos esquemes estadístics i fotografies.

PREMI en el concurs de 1916.

Sign: Arm S. - Caixa VIII núm 3. (Ant: Arm 5 - 4 - n° 8)

Comentari. La Topografia està dividida en 34 apartats amb:

Pròleg. Notes històriques. Mesografia (amb geografia, geologia, hidrologia, etc.).

Estudi de la ciutat de Lleida: situació i aspecte general, Abastament d'aigua potable, Bromatologia, Serveis higiènics, Beneficència, Aspectes culturals i polítics, Estudi psicofísic dels lleidatans, Costums. Professions, Arts i Indústria, Comerç i oficis.

Estadística demogràfico-sanitària: el cens, matrimonialitat, natalitat i mortalitat en general (amb estadístiques que abasten els anys 1905 a 1914).

Estudi demogràfic, etiològic i profilàctic de les malalties més usuals a la ciutat.

Resum i conclusions. Hi ha nombroses gràfiques.

Autor. Josep RABASA I FONTSERÉ nasqué a Lleida el 1883. Estudià a Barcelona, on assolí la Llicenciatura de Medicina el 1906. Exercí a Lleida essent Metge Municipal i Director del Laboratori Municipal. Fou Membre numerari i fundador de l'Institut d'Estudis Ilerdenses. Morí a Lleida el 1959.

Bib: D.B.M.C. III, 15.

3.

MARTÍNEZ SOSTRE, Miquel. Geografia mèdica de la ciudad de Lérida.

Lema: "Vita brevis".

Mecanografiada, en quartilles a una cara, de 93 pàgines més diverses gràfiques de molt bona execució.

PREMI en el concurs de 1964.

Sign: Arm S. - Caixa VIII - núm 4.

Comentari. L'obra està dividida en XVI apartats breus:

Pròleg. I. Generalitats geogràfiques i algunes al·lusions històriques de la ciutat de Lleida, II. Abastament d'aigua (amb diversos plànols dels col·lectors), III. Sanejament, IV. Recollida d'escombreries, V. Habitacles (amb estudi dels edificis), VI. Espectacles públics, VII. Establiments sanitaris i benèfics, VIII. Personal de serveis benèfico-sanitaris, IX. Higiene infantil i Vacunacions, X. Seguretat i higiene del treball, XI. Escorxador, XII. Places d'abastament, XIII. Estadística sanitària de l'any 1961, XIV. Altres dades d'interès, XV. Cementiri Municipal, XVI. Safareigs i evacuators públics.

MANRESA (Bages)

1.

MELCIOR I FARRÉ, Victor. Topografia mèdica de Manresa.

Lema: "Salus populi suprema lex esto"

Manuscrit, en folis quadriculat escrits a una cara, relligats, 100 pàgines.

Menció honorífica en el concurs de 1888.

Sign: Arm S. - Caixa IX - núm 4. (Ant: Arm 5. Llig 51 - n° 13)

Comentari. L'obra, ben sistematitzada, comprèn:

Pròleg

Mesografia. I. Introducció. II. Atmosferologia. III. Terrenys. IV. Clima. V. Estacions. VI. Cases (amb un estudi extens dels estatges). VII. Aigües. VIII. Fluids aeriformes. IX. Subsistències. X. Vestits. XI. Neteja pública.

Demografia. I. Cens de la població. II. Fecunditat. III. Mortalitat (amb diverses taules sinòptiques). IV. Agrupacions administratives. V. Idees polítiques. VI. Religió. VII. Instrucció pública. VIII. Professions. IX. Funcions de reproducció. X. Passions.

Consideracions generals, que formen un breu capítol final.

Autor. Víctor MELCIOR I FARRÉ era nascut a Almenar. Exercí a Manresa durant un temps i després passà a Barcelona. Estudià sobretot les malalties mentals, especialitat sobre la que escriví diverses obres.

Bib: D.B.M.C. II, 133; CORBELLÀ I CORBELLÀ (1990, 49).

2.

Anònim. Topografia Médica de Manresa.

Lema: "¡Manresa es inmortal! ¡Gloria a la patria! ¡Salud a Manresa!"

Manuscrit en fol, escrit a les dues cares, 41 pàgines.

Presentada al concurs de 1894. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa IX - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 51, n° 12)

Comentari. És un estudi, escrit en un manuscrit de lectura ben difícil, sense seguir cap sistematització. Comença parlant de la Patologia especial de Manresa i estudia la mortalitat, natalitat, etc. És de destacar la sèrie d'estadístiques de l'estat sanitari de la ciutat, per mesos, de tot l'any 1893.

Bib: CORBELLÀ I CORBELLÀ (1990, 54).

3.

PALLÀS I VALLS, Pere. Topografia médica de Manresa.

Lema: "Pla de Bages".

Manuscrit en 4t, 512 pàgines, amb un annex amb diverses làmines i fotografies.

Presentada al concurs de 1905. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa IX - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 12). A l'Acadèmia consta amb la signatura antiga: Arm 5 - 5 - n° 15 un sobre amb diverses fitxes i fotografies presentades com apèndix de l'obra.

Comentari. Fou editada pel mateix autor amb el mateix text presentat en el manuscrit: però l'edició ho hi és a l'Acadèmia.

EDICIÓ

PALLÀS I VALLS, Pere. Topografía médica de Manresa. Por — Licenciado en Medicina y Cirugía, ex-Ayudante y ex-Profesor auxiliar de Técnica Anatómica, en la Facultad de Medicina de Barcelona, corresponsal de varias Revistas científicas nacionales y extranjeras.

Con un prólogo del Dr. D. Antonio Riera Villaret, Profesor de Técnica Anatómica de la Facultad de Medicina de Barcelona.

Barcelona, F. Cuesta, Impresor, 1906. 256 pp. amb algunes làmines i fotografies. 21-13 cm.

Està dedicada per l'autor al seu pare "pues tu solo y mi querida Ciudad natal, a los que idolatro, sois los factores de mis investigaciones".

Després d'un breu pròleg a càrrec d'Antoni Riera i Villaret, Pallàs i Valls comença amb unes Consideracions generals on fa un esbós històric i una geografia de Manresa. Divideix el llibre en cinc parts:

1. Geologia; 2. Fauna i Flora i observacions meteorològiques; 3. Urbs; 4. Epidemiologia i censos; 5. Aspecte social.

L'estudi és notable, donant una major importància als capítols d'epidemiologia i higiene. Acaba amb una sèrie de fotografies de la ciutat.

Autor. Pere PALLÀS I VALLS nasqué a Manresa el 1880. Cursà el Batxillerat, que acabà el 1897, a l'Institut de Manresa i la carrera a Barcelona, accedint a la Llicenciatura en Medicina el 1903. Exercí la cirurgia i fou professor auxiliar de Técnica Anatómica a la seva Facultat. Fou autor de nombrosos articles sobre Higiene i Salut Pública als diaris locals, sobretot al "Diario de los Avisos" en una secció que anomenà "Algo de Higiene". Pallàs escriví també un *Tratado de técnica anatómica* i havia anunciat, entre d'altres projectes, la preparació d'uns *Apuntes para una topografía médica, de Serchs y La Baells*, que no sabem si va arribar a escriure.

Bib: D.B.M.C. II, 185; CORBELLA I CORBELLA (1990, 56); ROTLLAN I VERDAGUER (1997, 143).

MAÓ (Menorca)

1.

HERNÁNDEZ, Antonio. Topografía del Hospital militar de Mahón, idea de las ventajas que resultarían a la salud de la Guarnición, y a los intereses del Erario, trasladándole de la isleta del Rey, á el recinto del Pueblo, con algunas reflexiones para mejorar el nuevo (sic) que se establezca, y todos los Hospitales del Reyno.

Escrita en virtud de oficio del Sr. Ministro Principal de Hacienda, y Guerra de Menorca, por D. —, Regente que fué de las Cátedras de Medicina de la Universidad de Valencia, Académico de la Real Academia de Medicina de Madrid, y Médico Principal del mencionado Hospital.

Lema: "Qué rápida es la carrera de la vida. Feliz el que puede emplearla en hacer el bien".

Manuscrit de 40 pàgines en quartilles escrites a les dues cares, amb una lletra petita i apretada.

PREMI i Títol de Soci íntim en el concurs de 1806.

Sign: Arm S. - Caixa IX - núm 6.

Comentari. Conté :

Introducció.

Capítol 1er. Descripció del local de la illeta del Rei.

Capítol 2on. Naturalesa de les aigües. Aplicació de la Higiene i policia mèdica per millorar la salubritat dels Hospitals Militars.

Autor. Antonio HERNÁNDEZ MOREJÓN va néixer el 1773. Quedà orfe als 14 anys, passant a residir un temps a Santa Eulàlia de Riuprimer. Estudià humanitats a Vic i a Cervera on acabà el batxillerat en llatí i Filosofia. Cursà Medicina a València i ingressà aviat a l'Exèrcit, essent destinat a Maó. Participà com a metge militar en la guerra de la Independència en diversos destins. Acabada la gerra, el 1819 guanyà per oposició la Càtedra de Clínica de l'Acadèmia Mèdico-Pràctica de Madrid; poc després, el 1820, assolí el càrrec de Protometge de l'Exèrcit i el 1835 el de Director i Inspector General del Cos de Metges-Cirurgians de l'Exèrcit. Hernández Morejón és, però, conegut per ser autor de diverses obres, de les que citarem una **Historia de la Medicina Española**. Fou també autor de diverses obres, de les que citarem una **Historia natural y mèdica de la isla de Menorca**. Hernández Morejón morí a Madrid el juny de 1836.

Bib: MASSONS (1994, IV, 142-143); VIDAL HERNÁNDEZ (1999, 137).

2.

BALS I CARDONA, Joan. Topografía de Mahón.

Lema: "... neque te ut miretur turba labores, contentus paucis lectoribus ..." Horac. I. Satyr. X.

Sign: M.M.R.A.M.C. - Vol X (1829-1834) - núm 2.

Comentari. És un manuscrit, rebut el 1800, de 50 pàgines, que constitueix un estudi molt complet, fet amb taules sinòptiques, precedides cada una per unes notes i explicacions de l'autor. Té el següent subtítol:

"Meteorología. Estudio de la Atmosfera de dicha plaza, demostrada por la observación diaria, triple cotidiana, de las elevaciones y movimientos del mercurio en el barómetro desde el día 1º del año 1792 hasta el último del concluyente 1799; dividido en ocho panoramas anuales, que se comprenden en el indicado tiempo. En ellas se distinguen con las iniciales M y N las mayores y las menores, extremas de cada mes. Emprendido y seguido para fines ulteriores, útiles en Física y en Medicina".

Por D. ---, Farmacéutico, Socio Correspondiente de la Real Academia Médico-Práctica de Barcelona, incorporado á la de Medicina y Cirujía de esta Capital".

Autor. Joan BALS I CARDONA nasqué a Maó el 1760. Estudià Farmàcia a Menorca, en època de dominació britànica. Soci corresponsal de la "Real Academia Médico-Práctica" de Barcelona el 1793. Fou apotecari del "Real Hospital militar de Menorca", per real ordre de 13 de desembre de 1831. Fou declarat "purificat" per la "Real Junta de Purificación de empleados civiles de la provincia balear" el juny de 1830. Morí a Maó el 1840.

Bib: A.R.A.M.C., Lligall 9, núm. 32; Lligall 11 núm. 28; Lligall 12, núm. 187 c; VIDAL HERNÁNDEZ (1999, 131).

MARTORELL (Baix Llobregat)

MASSANA I ROVIRA, Francesc. Topografia Médica de Martorell.

Lema: "Salus populi suprema lex".

Mecanografiada, en fol, relligada, 428 pàgines més índex i nombroses il·lustracions i fotografies.

PREMI al concurs de 1960.

Signatura: Arm S. - Caixa X - núm 1.

Comentari. Es féu una edició que segueix de manera exacta el Manuscrit. A l'Acadèmia hi ha dos exemplars, un dels quals dedicat per l'autor a la Reial Acadèmia.

EDICIÓ

MASSANA ROVIRA, Francisco. Topografia médica de Martorell. Premiada por la Real Academia de Medicina de Barcelona en el concurso de 1960.

Lema: "Salus populi suprema lex.

Martorell, "Gráficas Martorell", 1961. 328 pp. més Bibliografia i Índex. 24,5 x 17,5 cm.

L'Obra està dividida en:

Part preliminar. Emplaçament, resum geogràfic i històric.

1a Part. Elements naturals: hidrografia, geologia, etc.

2a Part: La Vila.

3a Part. Antropologia.

4a Part. Demografia: estàtica i dinàmica, nupcialitat i natalitat, mortalitat.

5a Part. Morbilitat i epidemiologia.

6a Part. Medicina Social i del Treball.

El llibre conté quatre mapes i nombroses fotografies.

Autor. Francesc MASSANA I ROVIRA nasqué a Subirats el 1888: era fill de Francesc Massana i Vendrell, Metge-Cirurgià nascut a Sant Pau d'Ordal. Estudià el Batxillerat a

Barcelona, on assolí el grau el 1905. Exercí un temps a Avinyonet del Penedès i a Calafell, abans d'instal·lar-se definitivament a Martorell. Fou Congressista Numerari del IV Congrés de metges de Llengua Catalana, el 1921, i un dels primers que s'adherí a la subscripció que el Sindicat de metges de Catalunya inicià per la construcció del Casal del Metge. Va ser molt apreciat a Martorell, talment que en l'actualitat porten el seu nom una Avinguda de la ciutat i les instal·lacions esportives del Club de Natació Martorell.

Bib: A.H.G.U.B.

MARTORELLES (Vallès Oriental)

Anònim. Topografía médica de Martorellas (Región del Bajo Vallés)

Lema: "La topografía es el inventario de una región y la fuente del Código, que debe respetar todos los actos sociales y domésticos". Dr. D. R. Rodríguez Méndez.

Manuscrit, en fol, escrit per les dues cares, 121 folis, relligats, amb mapes, gràfiques i fotografies.

Presentada al concurs de 1904. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa X - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 52 - n° 5)

Comentari: L'obra està dividida en:

- A. Mesografia. I. Geografia. II. Història. III. Aspecte de la població. IV. Geologia. V. Flora. VI. Fauna. VII. Atmosferologia. VIII. Hidrologia.
 - B. Demografia. I. Caràcter dels habitants. II. Censos de població. III. Natalitat. IV. Mortandat. V. Nupcialitat.
 - C. Patologia. I. Estudi clínic de les malalties més freqüents a la zona. II. Taula estadística de la mortandat segons la causa.
- Apèndix, amb aportació d'estadístiques, plànols i fotografies.

MASQUEFA (Anoia)

GONZÁLEZ I BALAGUER, Domènec. Estudio Médico-Topográfico de la Villa de Masquefa.

Lema: "El hombre es producto del suelo en que nace". Rodríguez Méndez en su cátedra de Higiene Pública.

Manuscrit, en 4t, 26 folis (52 pàgines) més alguns esquemes.

Accésit en el concurs de 1885.

Sign: Arm S. - Caixa X - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 11)

Comentari: Es tracta d'un text breu, sense títols en els capítols, que numera només fins a tres. Al final hi ha unes taules molt interessants de 1. Defuncions i Naixements de 1876 a 1885. 2. Malalties esdevingudes a Masquefa i Variacions atmosfèriques de 1884 a 1885. 3. Plànol de Masquefa.

Autor. Domènec GONZÁLEZ I BALAGUER nasqué a Balaguer el 1859. Seguí els estudis de Medicina a Barcelona, on aconseguí la Llicenciatura el 1882, passant a exercir a Masquefa fins el 1890, en que es traslladà definitivament a Barcelona. Col·laborador a la "Gaceta Médica Catalana" i a "La Medicina Popular". Morí el 1909. Ja n'hem parlat com autor d'una Topografia Médica de Barcelona.

Bib: D.B.M.C. II, 57.

MATARÓ (Maresme)

FRANQUESA I SIVILLA, Antoni. **Topografía Médica de Mataró y su zona.**

Lema: "Debe importar mucho al Médico en el ejercicio de su profesión el conocimiento de la comarca donde practica".

Manuscrit, en folis escrits a dues cares, en plects de 2 folis, 264 pàgines.

Accésit en el concurs de 1888.

Sign: Arm S. - Caixa X - núm 4. (Ant: Arm 5 - Llig 58 - n° 1)

Comentari. El manuscrit conté:

Mesografia. Geografia de la Vila; Aigües, torrents i rieres; Casa de la Vila; Carreteres; Edificis. Geologia; Flora i fauna. Salut pública; Aigua potable i abastament; Aigües minero-minerals. Meteorologia.

Història de la ciutat: sòl, cases, carrers i places, etc. Condicions topogràfiques de Mataró.

Hospital (moviment en els anys 1883-1887); Col·legi de Valldemia; Quarter militar; Esglésies; Teatre.

Hi ha una edició que segueix el manuscrit però al que s'hi ha afegit un capítol i algunes lleugeres modificacions. El manuscrit comença amb el capítol "Mesografia". Al llarg de l'obra no es distingeixen altres capítols i es nota l'absència d'una demografia estudiada amb mètode.

EDICIÓ

FRANQUESA Y SIVILLA, Antonio. **Topografía Médica de Mataró y su zona.**

Memoria premiada con accésit por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona en el concurso público de 1888-1889. Por — Médico-Cirujano del Juzgado de Primera Instancia de Mataró, Socio corresponsal de la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona.

Precedida de un Prólogo del Doctor D. Rafael Rodríguez Méndez, Catedrático de la Facultad de Medicina de la Universidad de Barcelona y Director de la "Gaceta Médica Catalana".

Lema: "Debe importar mucho al médico en el ejercicio de su profesión el conocimiento de la comarca donde practica".

Barcelona, Tipografía de J. Balmas Planas, 1889. 295 pp més 1 mapa. 26-16 cm.

Conté una dedicatòria de l'Autor al "Excmo. Ayuntamiento Constitucional de Mataró" i una contestació de l'Ajuntament acceptant i ajudant a l'edició amb la subscripció de 100 exemplars.

A l'índex destaca:

Mesografia: El primer capítol, *Ciudad de Mataró. Resumen histórico*, no figura en el Manuscrit original.

Les altres variacions que hem citat en el text són de menor importància. El llibre continua seguint el manuscrit, amb l'estudi del sòl de l'urbs, cases particulars, Asils, Pensionats, Col·legis i Serveis urbans més importants. Cal destacar els comentaris sobre l'Hospital i el Col·legi de Valldemia.

L'edició no hi és a la Biblioteca de l'Acadèmia.

Autor. Antoni FRANQUESA I SIVILLA nasqué a Mataró el 1863. Estudià segona ensenyança a les Escoles Pies de Mataró i Medicina a Barcelona. Aconseguí el títol de llicenciat en Medicina i Cirurgia el 1882 -havent servit com a soldat a l'exèrcit per poder-se pagar els estudis- i passà de seguida a exercir a Mataró. El 1888 -el mateix any que va presentar la Topografia- ocupa la plaça de metge forense de Mataró. Fou autor de diversos escrits, dels que destacarem els dos següents:

Réplica al señor Estanislao Artal Mayoral por las ideas vertidas en un folleto que ha escrito con el título de "Dos palabras acerca de la enfermedad reinante en el Colegio de San Ignacio de los Jesuítas en Manresa". Mataró, Impr. A. Abadal, 1886, 11 pàgs.; *Intimidades de un médico*. Mataró, P.Vila, 1904. 20 + XIX pàgs.

Afiliat al republicanisme federal col·laborà en el setmanari mataroní "El Nuevo Ideal". Guanyà un gran prestigi en el Mataró del seu temps.

Bib: D.B.M.C. II, 32; SALAS I OLIVERAS (1991, 99).

MOIXENT - MOGENTE (La Costera - València)

MARTÍNEZ I MARTÍNEZ, Fèlix. **Topografía médica de la villa de Mogente. Su descripción, historia, enfermedades, usos y costumbres, etc. etc.**

Lema: "Qui artem medica rectâ investigatione consequi valet, is primum anni tempora, ventos et aquas in considerationem adhibere debet". Hipócrates.

Manuscrit en folis, 128 pàgines més índex. A la Reial Acadèmia hi ha dos exemplars amb idèntic contingut. El Lema i una succinta Bibliografia, però, només hi són en un sol exemplar.

Menció honorífica en el concurs de 1885.

Sign: Arm S. - Caixa IX - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 2)

Comentari. Està dividit en vàries parts no numerades:

Atmosfera. Origen i estudi del poble, Història de la seva fundació, homes més il·lustres que ha tingut, etc. Cosmetologia. Vestits propis del país. Bromatologia. Aliments i begudes, Condiments. Gimnàstica. Balls, jocs, diversions. Professions i oficis. Preceptologia. Beneficència pública. Hospitals. Escoles.

MONTCADA I REIXAC (Vallès Occidental)

PUMAROLA I BUSQUETS, Agustí. Topografia Médica de Moncada y Reixach.

Lema: "Sanitas".

Mecanografiada, en folis escrits per una cara, enquadernada, 182 pàgines més taules sinòptiques i fotografies.

PREMI al concurs de 1953.

Sign: Armari S. - Caixa XI - núm 3.

Comentari. L'obra es divideix en

Índex

Descripció general:

Geologia: Geografia física, hidrologia, climatologia, etc.

Serveis Públics d'interès sanitari: Urbanització, habitatges, Escoles, Escorxador, Mercat, Cementiri, Abastament d'aigües, Evacuació d'aigües residuals.

Estudi social de la població de Montcada, amb estudi de la Població, Malalties professionals i Accidents de treball.

Demografia. Moviments de població, Natalitat, Nupcialitat, Mortalitat.

Mortalitat de les principals malalties no infeccioses.

Estudi estadístic de les infeccions de major incidència a la zona: Tuberculosi, Febre tifoide, malalties eruptives, Diftèria.

Autor. Agustí PUMAROLA I BUSQUETS nasqué a Barcelona el 1920. Fill del doctor Tomàs Pumarola i Julià. Seguí els estudis de Batxillerat a Barcelona a l'Institut Maragall, assolint el títol de Batxiller el 1938, títol que hagué de ratificar a l'"Instituto Balmes de Barcelona" el 1940. El mateix any començà els estudis a la Facultat de Medicina de Barcelona aconseguint la Llicenciatura en Medicina el 1945 amb la qualificació de "Sobresaliente". Fou catedràtic de Microbiologia a Salamanca (1958-1963) i després a Barcelona, fins a la seva mort, el 1987. Membre numerari de l'Acadèmia, ingressant el 28 de març de 1971.

Bib: A.H.G.U.B.

MONTSERRAT (Baix Llobregat)

TUIXANS I PEDRAGOSA, Joaquim. **Apuntes para una Topografía Médica de Montserrat.**

Manuscrit en quartilles escrites per una sola cara, apaïssades, 105 pàgines.

Presentada al concurs de 1903. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XI - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 52 - n° 4)

Comentari. Al títol hi ha afegit "por Joaquim Tuixans, Socio-Corresponsal de la Real Acadèmia de Medicina de Barcelona", títol aconseguit, com hem vist, per la seva Topografia mèdica de Badalona que hem estudiat abans.

L'obra conté una Mesografia, dividida en: I. Geografia (Montserrat, comunicacions); II. Història (segles IV al XVII; Història contemporània; Història de la Cultura); III. Descripció urbana; IV. Flora; V. Fauna; VI Geologia; VII Hidrologia; VIII. Climatologia; IX. Costums.

Joaquim TUIXANS I PEDRAGOSA nasqué a Badalona el 1882. Ja n'hem parlat abans, arran de la presentació de la seva obra **Apuntes topográfico-médicos de Badalona.**

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C., III, 142.

NAVARCLES (Bages)

GRESA DE MIRAMBELL, Anicet. **Topografía médica de Navarcles.**

Lema: "A Dios rezando y con el mazo dando".

Mecanografiada en una cara, en fol, 141 pàgines més índex i nombroses fotografies. Ben enquadernada.

Accèssit en el concurs de 1929.

Sign: Arm S. - Caixa XII - núm 4. (Ant: Arm 5 - 4 - n° 15)

Comentari. El contingut del manuscrit és dividit en diversos apartats:

Preliminars; Etimologia; Terme Municipal; Clima, Flora i Fauna; Geologia; Aigües i terres; Caràcters físics i morals; Dades prehistòriques; Notícies d'història local; Església, Monestirs de sant Benet, sant Bartomeu, sant Valentí i altres capelles; Agricultura i Indústria. Arts i Oficis; Concepte higiènic a Navarcles; Malalties regnants, Epidèmies; Demografia; Estadístiques de Mortalitat, Natalitat i Nupcialitat. Relació de Metges.

Autor. Anicet GRESA DE MIRAMBELL era nascut a Barcelona el 1892, fill de Santiago Gresa i Camps, farmacèutic en exercici a Barcelona. L'avi matern, Anicet Mirambell i Carbonell exercia com a advocat a la ciutat. Estudià el Batxillerat a l'Institut general i tècnic de Reus, assolint el grau el 1909. Llicenciat en Medicina i Cirurgia a la Universitat de Barcelona el 1914.

Bib: A.H.G.U.B.

OLOT (Garrotxa)

1.

CASELLAS I COLL, Pere. **Cuaderno 3º. Observaciones médicas admosfero-topográficas de la Villa de Olot y sus inmediaciones.** Presentada á la M. Iltre. Academia de Medicina y Cirujía de Barcelona por el Doctor — Socio Corresponsal de la misma.

Manuscrit, és un plec en folis escrits per les dues cares, de 8 pàgines. Sembla una part - un capítol- de la Comunicació.

Presentada al concurs de 1856. Sense premi.

Signatura: Arm S. - Caixa XII - núm 4. (Ant: Arm 5 - 5 - nº 2)

Comentari. Al manuscrit consta aquest títol:

"Año de 1856. Estado espresivo de la clase de enfermedades y tiempo reinante en el Distrito Municipal de Olot y sus inmediaciones durante el último mes del año próximo pasado, Diciembre de 1855, Enero de 1856. Febrero"

A l'Acadèmia hi ha un llibre del mateix autor, d'edició posterior, molt interessant. Tots els capítols són escrits en forma de carta, com si constituïssin un epistolari, i cada un d'ells està dedicat a una personalitat mèdica del moment. Aquesta obra constitueix una veritable Topografia. Creiem interessant de fer-ne una recensió.

2.

CASELLAS Y COLL, Pedro. **Ensayo topográfico-filosófico-médico ó sea Reseña circunstanciada de la localidad y de los habitantes de la Muy Leal Villa de Olot.** Por el Dr. en medicina y cirugía de la misma — Caballero de la distinguida orden Americana de Isabel la Católica, Subdelegado de Sanidad del partido de Olot y Sócio agregado de la Nacional Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona, Corresponsal de otras corporaciones Médicas-científicas, Ayudante Honorario del Cuerpo de Sanidad Militar, etc.

Lema: "Difficile est propiè communiadicere". Hora. Ars Poet.

"Je n'enseigne point, je recontre". Montaigne.

Barcelona, Imprenta de Agustín Marcobal, 1849, IX, 74 pp. més índex. En rústica.

Sign: Arm S. - Caixa XII - núm 5. (Ant: Arma 5 - 5 - nº 21)

Comentari. El llibre consta de:

Proemio (pàg. 3)

Carta Primera: Sobre la descripción de la Villa de Olot con su término y comarca respectiva (pág. 9)

Al Exmo. Sr D. Joaquin Isern, Médico de Cámara en ejercicio de S.R.M., Catedrático de la Facultad de Medicina de Madrid.

Generalidades (pàg. 27)

Carta Segunda. Sobre la reseña admosférica de Olot y su comarca (pág. 33)

Al M.I. Sr. D. Anastasio Chinchilla, médico de Cámara honorario, gefe de sanidad militar del distrito de Cataluña, etc. etc.

Carta Tercera. Sobre los caracteres físicos de los habitantes de la villa de Olot y su comarca (pág. 42)

Al I. Sr. Dr. D. Félix Janer, Catedrático de la facultad de medicina de la córte, condecorado con la cruz de Cárlos III, etc. etc.

Carta Cuarta. Sobre los caracteres morales de los habitantes de la villa de Olot y su comarca, usos, hábitos y costumbres de los mismos (pág.54)

Al Exmo. Sr. D. Pedro M^o Rubio, Médico de cámara con ejercicio de SS.MM., Caballero de Isabel la Católica, etc. etc.

Carta Quinta. Sobre la agricultura, industria fabril y comercial de la villa de Olot y su comarca (pág.60)

Autor. Pere CASELLAS I COLL nasqué a Torroella de Montgrí el juny de 1804. Féu els estudis de Medicina i el Doctorat a Montpeller el 1824. Revalidà els estudis el 1833 a Barcelona i passà a residir a Olot. Fou subdelegat de Medicina a Olot i ajudant honorari del cos de Sanitat Militar. Exercí a Ridaura i treballà a l'Hospital de Sant Jaume d'Olot durant molt temps. És autor de nombroses obres mèdiques i col·laborador de "La Abeja médica". Envià a l'Acadèmia un treball amb el títol de *Relación de la enfermedad que privó de la existencia al Dr. D. Francisco Bolós* (1845). Casellas i Coll morí a Ridaura el 1863.

Bib: D.B.M.C. I, 125; E.M. I, 436; CAÑIGUERAL-FABREGAS-POCH-VALLES (1985, 39); PLA DALMAU (1974, VIII, 1448).

3.

BASSOLS I PRIM, Agustí. Estudio Topográfico-médico de Olot.

Lema: "Je n'enseigne point, je raconte". Montaigne.

Manuscrit, en fol, 88 pàgines.

Menció honorífica amb el títol de Socio corresponsal en el concurs de 1879.

Sign: Arm S. - Caixa XII - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 58 - n° 4)

Comentari. L'obra conté:

Prefaci. Importància dels estudis topogràfico-mèdics.

I. Olot. Dades geogràfiques (orografia, hidrologia, etc). Cens de població.

II. Clima. Temperatura, Flora, Indústria.

III. Alimentació. Habitants, professions, costums.

IV. Modalitat sanitària del país. Estudi de les malalties més freqüents. Defuncions.

Autor. Agustí BASSOLS i PRIM nasqué a Olot el 1853. Estudià a Barcelona assolint la Llicenciatura en Medicina el 1877. Exercí un temps a Olot però es traslladà més tard a Barcelona on portà una vida molt activa: publicà nombroses obres i col·laborà en diverses revistes mèdiques: "Gaceta Médica Catalana", "Revista de Ciencias Médicas", "Revista de Higiene y Policía Sanitaria". Fundà i dirigí la "Revista Médica Barcelonesa" i fou director de "Infantia nostra". El 1888 guanyà el premi Gari, de l'Acadèmia, amb el treball "*Climatología de la tuberculosis pulmonar*". Des del 1911 era membre de la Reial Acadèmia de Medicina. Fou president de la "Societat mèdico-farmacèutica dels Sants Cosme i Damià" i Soci de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana. Participà, des del primer, en els Congressos de Metges de Llengua Catalana. Morí a Barcelona el 1919.

Bib: A.P.B., 25; D.B.M.C. I, 70; E.M. I, 262; CORBELLÀ-CALBET-VALLRIBERA (1987, 61-75); DANÈS (1960, 102-104); PLA DALMAU (1974, IX, 1496).

PALMA DE MALLORCA

Anònim. Topografia mèdica de Palma de Mallorca.

Lema: "Salus populi suprema lex est".

Manuscrit en quartilles escrites a les dues cares, 40 pàgines, sense numerar.

Presentada al concurs de 1886. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 1. (Ant: Arm 5 - llig 54 - n° 12)

Comentari. El text és seguit, sense cap divisió en capítols. Conté estudis de mesografia i demografia i acaba amb unes gràfiques relatives a mortalitat, nupcialitat i natalitat de la població de Palma.

PONTS (Noguera)

MONTANYÀ, Francesc. Topografia Mèdica de Pons y sa comarca.

Lema: "Labor omnia vincit".

Manuscrit en quart major, 602 pàgines més diverses gràfiques i 12 fotografies tamany quartilla (en sobre a part).

PREMI, medalla d'or i títol de Corresponsal en el concurs de l'any 1906.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 6. (Ant: Arm 5 - llig 54 - n° 7)

Comentari. Ha estat editada a Lleida el 1910, edició que segueix exactament l'original manuscrit i de la qual a l'Acadèmia hi ha dos exemplars. A més hi ha altres dues obres, impreses a Palma de Mallorca i a Bellpuig. Són les següents:

EDICIONS

1.

MONTANYÀ I SANTAMARIA, Francisco X. Topografia mèdica de Pons i sa comarca. Per — Doctor en Medicina y Cirurgia, Individu Corresponent de la Real Academia de Medicina y Cirurgia de Barcelona. Obra Llorejada ab el Premi de la Acadèmia de Medicina de Barcelona (Medalla d'or i títol d'Acadèmic corresponent) en el concurs obert per aquella docta Corporació l'any 1906. Palma, Estampa d'en Amengual y Muntaner, 1908.

No hem pogut veure aquesta edició, que ens ha estat comunicada, juntament amb una fotocòpia de la portada, per l'historiador de Sallent Sr. Ferran Sánchez i Agustí, a qui agraïm aquesta deferència. La seva existència la sabíem gràcies al mateix Montanyà i Santamaria, que inclou en el seu llibre unes notes de la seva correspondència amb el seu "venerat Mestre" Mn. Antoni M. Alcover. Montanyà cita uns fragments de l'epistolari mantingut amb ell, en el qual ja està implícita aquesta edició:

Amich estimat... Beníssim! Bé ha fet vosté d'escriure y d'anar a publicar eixa obra! Així hem de consolidar l'obra del renaxement, treballant dins tots els camps de les Lletres y de la Ciència y en català. Molt re-bé.

Carta datada a Palma 23 Octubre 1905.

Amich estimat... Prou que té raó vostè que la literatura catalana és mancada d'obres científiques. Cal fer-les. Vostè merexerà bé de la Pàtria publicant la seua.

Palma 19 Abril de 1907.

Amic estimat... Desitx fort que pronte poguem ensaborir la sua Topografia Mèdica de Pons. ¡Prou que farà una bon'obra publicantla en català!

Palma 22 Octubre 1908.

Com veiem aquest mateix any de 1908 és el de l'edició de la Topografia a Palma de Mallorca.

2.

MONTANYÀ I SANTAMARIA, Francisco X. Individu corresponent de la Real Academia de Medicina de Barcelona. Topografia Mèdica de Pons i sa comarca. Obra llorejada ab el Premi de la Academia de Medicina de Barcelona (Medalla d'or y títol de Acadèmic corresponent) en el Concurs obert per aquella docta corporació l'any 1906.

Lleyda, Tipo-litografia Sol y Benet, 1910. 301 pàgs. més làmines amb fotografies i 1 plànol. 21,5-15,5 cm.

Aquesta Topografia Mèdica és la primera que fou escrita en català. L'Acadèmia se'n féu ressò, amb unes paraules escrites per la concessió del Premi, i recollides en l'obra editada. Són prou interessants per a transcriure-les:

Para el Premio de Topografías médicas se presentaron dos Memorias. La 1ª, titulada Topografía médica de Pons y su comarca. Su autor debe estar muy enamorado de esta tierra, porque prescindiendo de la armoniosa lengua de Cervantes, escribió su trabajo en el robusto, serio y expresivo idioma catalán. Es una Memoria de mérito por lo extensa, sensata, erudita y bien coordinada.

La Topografia Mèdica de Ponts conté:

Estudi general de topografia.

I. Dades històriques de Ponts.

Estudi particular de topografia. Topografia medica. Mesografia.

I. Orografia i Hidrografia. II. Meteorologia. Atmosfera. Calor. Meteors. Clima. III. Agricultura i Higiene de les subsistències. IV. Flora i Fauna. V. Agrupació Urbana. VI. Vila de Ponts en particular. VII. Demografia. Caràcter físic-patològic dels habitants. VIII. Particularitats lingüístiques de Ponts i sa Comarca. IX. Taules-Resum de Matrimonialitat, Natalitat i mortalitat. X. Patologia. XI. Terapèutica. XII. Estadística de la població, segons son estat social. Apèndix.

Creiem que cal destacar el capítol **Particularitats lingüístiques de Ponts i sa Comarca**, que constitueix, per la importància que li dona l'autor, una novetat en aquests estudis demogràfics dintre de les Topografies Mèdiques. Hi estudia la pronunciació de les vocals, típica de la zona, i d'algunes consonants, intervocàliques o finals, també pròpies de Ponts. Fa esment de peculiaritats en la pronunciació d'alguns articles i en la conjugació d'alguns verbs. Aquest capítol, tot ell molt interessant, acaba amb *alguns modismes i paraules que s'usen en aquesta comarca*, dels que en recull més d'una setantena. Entre ells és de destacar alguna expressió mèdica. Creiem digne de ser ressaltat per l'originalitat de l'estudi, que en altres topografies trobem només insinuat molt poques vegades.

3.

Hi ha també una reimpressió de l'edició de Lleida feta a:

Bellpuig, Saladrígues impressors, 1992.

Autor. Francesc Xavier MONTANYÀ I SANTAMARIA nasqué al Bergadà, a la vila de Correà, el 1872. Estudià el Batxillerat, que acabà el 1893, a Lleida, i la carrera de Medicina a Barcelona i Saragossa, on es llicencià el 1899. Poc després -el 1908- es doctorà a Madrid, amb una tesi sobre **Profilaxis de la Tuberculosis**. Madrid, Impr. Colonial, 1909. Exercí sempre a Ponts. Fou autor de diverses obres, a més de la Topografia, i de nombrosos articles en diverses revistes mèdiques: "Lumen" i "El siglo Médico" de Madrid i "Boletín Médico" de Lleida. Participà com a soci numerari en diversos Congressos de Metges de Llengua Catalana. Morí a Ponts el 1925.

Bib: D.B.M.C. II, 152; ESCUDÉ-CALBET (1990, 111-119).

PRAT DE LLOBREGAT, El (Baix Llobregat)

Anònim. **Breves apuntes para la topografía médica del Prat de Llobregat.**

Lema: "Pro scientia, pro patria".

Manuscrit, en fol, 235 pàgines, amb 1 mapa hidro-orogràfic, diverses gràfiques i 27 fotografies.

Presentada al concurs de 1904. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - 9. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 1)

Comentari. L'estudi està dividit en:

Introducció. Pla de l'exposició del tema.

1a Part. Mesografia: Geologia, Orografia, Hidrografia, Atmosferologia, etc.

2a Part. Demografia: Moviments de Població, Indústries, Morbilitat, etc.

PUIGCERDÀ (Cerdanya)

Anònim. **Estudio topográfico médico de la Villa de Puigcerdá (Provincia de Gerona).**

*Lema: "Meytad de Fransa, meytad de Espanya
No hi ha altra terra com la Cerdanya".*

Manuscrit, en folis escrits a dues cares, 194 pàgines.

Presentada al concurs de 1902. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 11. (Ant: Arm 5 - Lig 54 - n° 13)

Comentari. Consta de:

Situació geogràfica: Vila de Puigcerdá, Clima, El camp, Agricultura, Indústria.

Baptismes, Matrimonis, Defuncions. Escoles.

Geognòsia de la província de Girona. Higiene.

Flora. Fauna.

Fonts d'aigua minero-medicinals de la província de Girona.

Malalties regnants. Prostitució.

REUS (Baix Camp)

1.

ARDÉVOL, Jayme. **Ensayo sobre la topografía y estadística de la villa de Reus en Cataluña.** Círculo que por su relación de localidad y circunstancias, podrá servir como punto cardinal de comparación para los demás pueblos de España.

Con analizar los elementos de la riqueza fundamental de un solo pueblo, y comparando esta por la localidad, virtudes y relaciones de sus habitantes; tratando de facilitar y promover estas mismas en otros puntos, podremos aproximarnos solamente al grado del conocimiento, de prosperidad y poder, á que podrá elevarse la Nacion.

Madrid, Impreso por Espinosa, 1820. 20 x 14,5 cm.

Sign: Arm S. - Caixa XIV - núm 4. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 22)

Comentari. És una obra impresa. A la Reial Acadèmia consta una carta manuscrita d'Ardèvol que, pel seu interès, transcrivim literalment:

Madrid á 21 Octubre de 1820.

Sr. Dn. Rafael Esteve

Muy Sr. mio: Las circunstancias y el haber oido ablar mucho de estadística en el congreso, me excitaron á escribir el folleto sobre la Topografía y estadística de Reus, de cuyo escrito acompaño tres egemplares á la Academia. Celebraré mucho que dicho folleto merezca la aprobación de los señores académicos, y espero que disimularán sus incorrecciones y todas sus faltas, las que demuestran bien claramente la premura del tiempo en el que se ha escrito. En su publicación no me propuse otro obgeto que indicar las materias que han de discutir las personas que se dediquen en estas empresas literarias intimamente unidas á la ciencia verdadera y fundamental de todo gobierno. Repito que celebraré mucho merezca la aprobación de la Academia á la que tendrá V. la bondad de manifestarla mi sincera adhesión y cordial aprecio con el que soy siempre afectísimo Servidor y de V. afectísimo amigo Q.S.M.B.

Signat Jayme Ardèvol

Sign: A.R.A.M.C. Lligall 5 (1822-1823), núm 54.

L'obra està dividida en:

Geografia de la dreta del Francolí.

Reus: Edificacions, edificis públics. Habitants. Agricultura. Arts. Comerç.

Malalties: febres dominants, febres mucoses, etc.

Temperatura en relació a les malalties.

L'elefantiasi com malaltia crònica del poble de Reus.

Autor. Jaume Josep ARDÉVOL I CABRER era nascut a la Vilella Alta el 1775. Estudià a Tarragona, al Seminari Tridentí, i a les Universitats de Cervera i Osca fins l'any 1789, en que deixà els estudis per participar en la guerra contra els francesos com a capità de la companyia formada a Montblanc. Acabada la guerra reprèn els estudis a Montpeller, on acabà la carrera i es doctorà en medicina el 1800, passant a exercir a Reus. Aquí, el 1812, funda el "Periódico político y mercantil de Reus", que continuà després amb el nom de "El Eco" i del que fou director. Però poc després es traslladà a Gibraltar i posteriorment a Cuba, passant després a exercir en diversos llocs dels Estats Units. El 1828 regressà a Gibraltar, on fou nomenat director del Llatzeret durant

l'epidèmia de febre groga que patí Gibraltar durant aquest any. El 1831 passà una curta temporada a París, tornant definitivament a Barcelona el 1833. Aquí té una participació molt activa en la lluita contra l'epidèmia de còlera que començà el 1834 al port de Barcelona. Ardévol fou autor de nombrosos treballs científics dels que cal destacar: **Apuntes acerca de la Cardite intertropical llamada vulgarmente fiebre amarilla, y Vómito negro de los españoles, con indicación de los principales incidentes que precedieron a la última epidemia de Gibraltar.** L'obra fou publicada en segona edició a Barcelona, Est. Tip. De N. Ramez y Cia., 1874. La primera edició havia estat impresa a París el 1833 amb el nom "**Tratado de Fiebre Amarilla**". Ardévol fou autor també del treball presentat a la Reial Acadèmia, sobre la mateixa epidèmia, **Memoria acerca la fiebre amarilla observada en Gibraltar en el año 1828**, que fou premiada amb Medalla d'Or en el concurs del 1834, i editada anys després a Barcelona, Imprenta de la Viuda de Espona, 1846.

Jaume Ardévol morí a Barcelona el 1835, poc després d'haver assistit a l'epidèmia de còlera soferta per aquesta ciutat.

Bib. D.B.M.C. I, 4; E.M., I, 109; TORRESAMAT (1836, 47).

2.

ALUJA I MIGUEL, Antoni. Topografía médica de Reus.

Lema: "Lo que más se nota en la Higiene de nuestros tiempos es la tendencia á aplicar los conocimientos que encierra del individuo, á la sociedad". Dr. Rodríguez Méndez (Prolegómenos de Higiene).

Manuscrit, en fols escrits a dues cares, 108 pàgines.

Menció honorífica al concurs de 1886.

Sign: Arm S. - Caixa XIV núm 5. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 20)

Comentari. És un estudi de la Demografia, a base sobretot de gràfiques; ha estat editat:

EDICIÓ

ALUJA MIGUEL, Antonio. Topografía médica de Reus.

Memoria premiada con mención honorífica por la Real Academia de Medicina y Cirujía de Barcelona en el concurso público de 1888, por — Licenciado en Medicina y Cirujía, Socio corresponsal de dicha Real Corporación, Subdelegado de medicina del partido de Reus, Individuo de la Junta municipal de Sanidad, Médico higienista de esta ciudad, Miembro fundador correspondiente de la Sociedad Española de Higiene, etc. etc.

Reus, Imprenta y Librería de Viuda de Torroja, 1887.

Sign: Arm S. - Caixa XIV - núm 5.

A aquesta edició s'hi ha afegit un Pròleg on hi ha un comentari sobre la *Topografia mèdica de Reus*, de Jaume Ardèvol, que no hi és al manuscrit original. L'autor manifesta haver-la coneguda després d'escriure la seva topografia.

A la Reial Acadèmia hi ha dos exemplars, un d'ells dedicat per l'autor "A la Biblioteca de la Real Academia de Medicina de Barcelona".

Autor. Antoni ALUJA I MIGUEL era nascut a Reus el 1856. Féu els estudis de segona ensenyança a la "Escuela Libre" de Reus i al "Colegio de San Isidro Labrador", agregat a l'Institut de Barcelona, assolint el grau de Batxillerat el 1872. Llicenciat en Medicina i Cirurgia a Barcelona el 1878 als 21 anys. El 1884 envià a l'Acadèmia el treball "*De la rabia Humana*", sig: *MM.R.A.C. Vol XXI, núm. 1*. Col·laborà a la revista "La Medicina Contemporanea" de Reus. Fou Congressista Numerari del Primer Congrés de Metges de Llengua Catalana de 1888. El 1908 fou President del Col·legi de Metges a Reus i el 1915 fou nomenat Subdelegat de medicina de Reus.

Bib: D.B.M.C. I, 42.

RUPIÀ (Baix Empordà)

REÑÉ i PERMANYER, Josep. *Estudi-topogràfico-mèdic de Ruplà.*

Lema: "L'Empordà".

Mecanografiat, 26 quartilles escrites a una cara, no numerades.

Menció honorífica en el concurs de 1951

Sign: Arm S. - Caixa XIV - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 57 - n° 3)

Comentari. És escrita en català. Comença amb unes paraules dedicades als estudis topogràfico-mèdics, i es divideix en:

- I. Topografia del terme municipal de Ruplà.
- II. Demografia.
- III. Condicions de vida (professions, alimentació, cases).
- IV. Condicions higièniques del Municipi.
- V. Patologia mèdica de Ruplà. Estudi de les malalties.
- VI. Patologia Veterinària.
- VII. Profilaxi.

A la Reial Acadèmia hi ha dos exemplars, un enquadernat, amb una dedicatòria manuscrita de l'autor, i un altre en rústica.

Autor. Josep REÑÉ I PERMANYER va nèixer a Barcelona, a l'octubre de 1925. Estudià el Batxillerat a l'Institut-Escola Ausias March i, després del 1939, a l'Institut Menéndez Pelayo de Barcelona, en el que assolí el grau de batxiller. Hagué de fer a

continuació -l'any 1943- el temut "Examen de Estado", que guanyà amb la qualificació de "Sobresaliente y Premio". Estudià a la Facultat de Medicina de Barcelona, assolint la Llicenciatura el 1949. Exercí un any a Barberà del Vallès, passant de seguida a Rupià, on estigué els anys 1949-1951, i passant definitivament a residir a Torroella de Montgrí. És autor, a més de la Topografia de Rupia, d'una comunicació enviada a l'Acadèmia, **Epidemiología en la cuenca del Bajo Ter**, i de diverses comunicacions, entre les quals **Falso trismus ("Medicamenta")**, **Tratamiento de la tosferina ("Noticiario Médico Español")**, i **Epidemia gripal ("Revista Ibyss")**.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.M. (1958, 628).

SABADELL (Vallès Occidental)

1.

PUIG i SARDÀ, Pere. Topografia mèdica de Sabadell.

Lema: "Ars cum Natura ad salutem conspirans".

Manuscrit en quartilles escrites per les dues cares, apaïssades, 191 pàgines.

Menció honorífica al concurs de 1891.

Sign: Arm S. - Caixa XV - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig. 52 - n° 32)

Comentari. L'obra és dividida en quatre parts:

1. Importància dels estudis de topografia mèdica.
2. Mesografia. És extensa i ben escrita: Situació geogràfica, Herbes medicinals (amb el nom llatí de Linné i el català), Meteorologia, Habitatges, Hospital i Casa de Beneficència, Establiments bromatològics, Arbreda urbana, Fàbriques i tallers, Escoles. Aigües públiques, origen, conducció i distribució per l'urbs (ocupa fins pàg. 119).
3. Demografia i història. És important l'estudi del cens de la població: naixements i defuncions del període 1883-1890 en gràfiques, Recursos sanitaris, Matrimonis, etc.
4. Concepte mèdic general de l'Urbs.

Autor. Pere PUIG I SARDÀ nasqué a Sabadell el 1853. Era fill del doctor en Medicina Bonaventura Puig, natural de Barcelona, que exercia a Sabadell, i nét del també doctor en Medicina Pere Puig, natural de Ripollet. Estudià el Batxillerat a l'Institut de Barcelona, acabant-lo el 1869. Obtingué la Llicenciatura en Medicina, també a Barcelona, el 1874. Exercí sempre a Sabadell.

A la Reial Acadèmia hi ha un altre manuscrit seu, **Breve reseña histórica de la epidemia variolosa ocurrida en 1893 en el pueblo de S.**, que obtingué també una Menció honorífica de la Reial Acadèmia. *Sig: M.M.R.A.M.C. - Vol XLVIII - Núm 3.*

Bib: A.H.G.U.B.; A.P.B. 16; D.B.M.C. II, 222; DOMÈNECH-FLORES-GRAÑANA (1998).

A aquesta edició s'hi ha afegit un Pròleg on hi ha un comentari sobre la *Topografia mèdica de Reus*, de Jaume Ardèvol, que no hi és al manuscrit original. L'autor manifesta haver-la coneguda després d'escriure la seva topografia.

A la Reial Acadèmia hi ha dos exemplars, un d'ells dedicat per l'autor "A la Biblioteca de la Real Academia de Medicina de Barcelona".

Autor. Antoni ALUJA I MIGUEL era nascut a Reus el 1856. Féu els estudis de segona ensenyança a la "Escuela Libre" de Reus i al "Colegio de San Isidro Labrador", agregat a l'Institut de Barcelona, assolint el grau de Batxillerat el 1872. Llicenciat en Medicina i Cirurgia a Barcelona el 1878 als 21 anys. El 1884 envià a l'Acadèmia el treball "**De la rabia Humana**", sig: *MM.R.A.C. Vol XXI, núm. 1*. Col·laborà a la revista "La Medicina Contemporanea" de Reus. Fou Congressista Numerari del Primer Congrés de Metges de Llengua Catalana de 1888. El 1908 fou President del Col·legi de Metges a Reus i el 1915 fou nomenat Subdelegat de medicina de Reus.

Bib: D.B.M.C. I, 42.

RUPIÀ (Baix Empordà)

REÑÉ i PERMANYER, Josep. **Estudi-topogràfico-mèdic de Rupia.**

Lema: "L'Empordà".

Mecanografiat, 26 quartilles escrites a una cara, no numerades.

Menció honorífica en el concurs de 1951

Sign: Arm S. - Caixa XIV - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 57 - n° 3)

Comentari. És escrita en català. Comença amb unes paraules dedicades als estudis topogràfico-mèdics, i es divideix en:

- I. Topografia del terme municipal de Rupia.
- II. Demografia.
- III. Condicions de vida (professions, alimentació, cases).
- IV. Condicions higièniques del Municipi.
- V. Patologia mèdica de Rupia. Estudi de les malalties.
- VI. Patologia Veterinària.
- VII. Profilaxi.

A la Reial Acadèmia hi ha dos exemplars, un enquadernat, amb una dedicatòria manuscrita de l'autor, i un altre en rústica.

Autor. Josep REÑÉ I PERMANYER va nèixer a Barcelona, a l'octubre de 1925. Estudià el Batxillerat a l'Institut-Escola Ausias March i, després del 1939, a l'Institut Menéndez Pelayo de Barcelona, en el que assolí el grau de batxiller. Hagué de fer a

continuació -l'any 1943- el temut "Examen de Estado", que guanyà amb la qualificació de "Sobresaliente y Premio". Estudià a la Facultat de Medicina de Barcelona, assolint la Llicenciatura el 1949. Exercí un any a Barberà del Vallès, passant de seguida a Rupià, on estigué els anys 1949-1951, i passant definitivament a residir a Torroella de Montgrí. És autor, a més de la Topografia de Rupià, d'una comunicació enviada a l'Acadèmia, **Epidemiología en la cuenca del Bajo Ter**, i de diverses comunicacions, entre les quals **Falso trismus** ("Medicamenta"), **Tratamiento de la tosferina** ("Noticiario Médico Español"), i **Epidemia gripal** ("Revista Iby").

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.M. (1958, 628).

SABADELL (Vallès Occidental)

1.

PUIG i SARDÀ, Pere. Topografía médica de Sabadell.

Lema: "Ars cum Natura ad salutem conspirans".

Manuscrit en quartilles escrites per les dues cares, apaïssades, 191 pàgines.

Menció honorífica al concurs de 1891.

Sign: Arm S. - Caixa XV - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig. 52 - n° 32)

Comentari. L'obra és dividida en quatre parts:

1. Importància dels estudis de topografia mèdica.
2. Mesografia. És extensa i ben escrita: Situació geogràfica, Herbes medicinals (amb el nom llatí de Linné i el català), Meteorologia, Habitatges, Hospital i Casa de Beneficència, Establiments bromatològics, Arbreda urbana, Fàbriques i tallers, Escoles. Aigües públiques, origen, conducció i distribució per l'urbs (ocupa fins pàg. 119).
3. Demografia i història. És important l'estudi del cens de la població: naixements i defuncions del període 1883-1890 en gràfiques, Recursos sanitaris, Matrimonis, etc.
4. Concepte mèdic general de l'Urbs.

Autor. Pere PUIG I SARDÀ nasqué a Sabadell el 1853. Era fill del doctor en Medicina Bonaventura Puig, natural de Barcelona, que exercia a Sabadell, i nét del també doctor en Medicina Pere Puig, natural de Ripollet. Estudià el Batxillerat a l'Institut de Barcelona, acabant-lo el 1869. Obtingué la Llicenciatura en Medicina, també a Barcelona, el 1874. Exercí sempre a Sabadell.

A la Reial Acadèmia hi ha un altre manuscrit seu, **Breve reseña histórica de la epidemia variolosa ocurrida en 1893 en el pueblo de S.**, que obtingué també una Menció honorífica de la Reial Acadèmia. *Sig: M.M.R.A.M.C. - Vol XLVIII - Núm 3.*

Bib: A.H.G.U.B.; A.P.B. 16; D.B.M.C. II, 222; DOMÈNECH-FLORES-GRAÑANA (1998).

2.

RIUS I TARRAGÓ, Agustí. Topografía médica de Sabadell. Estudio médico-demográfico-higiénico-social.

Lema: "El grado de civilización de una nación se mide mucho mejor por la perfección de su organización higiénica que por la intensidad de su producción industrial y de su movimiento comercial". Dr. L. Dufestel.

Mecanografiat extens, en folis escrits a una sola cara, presentat en dos Volums, en dues carpetes que contenen, cosits, els diversos capítols. En total són 7 capítols relligats separatament. Consta de 314 pàgines el primer volum i 308 el segon.

PREMI al concurs de 1913.

Sign: Arm S. - Caixa XV - núm 2. (Ant: Arm 5 - 4 - 1 (1er volum) i Arm 5 - 4 - 2 (2on volum))

Comentari.

Primera carpeta. Al començament parla del doctor Bosch i Cardellach, el primer -diu- que féu un estudi de Sabadell. Consta de set capítols:

1. Història de Sabadell
2. Elements naturals que circumden la població. Meteorologia
3. Flora i fauna.
4. Sabadell. La seva població. Conté fotografies i diversos plànols, sense numerar.
5. Subsòl i sòl. Amb fotografies
6. Cooperatives. Bancs i Caixes d'Estalvis.
7. Sabadell, rabal de Barcelona. Amb plànols i fotografies on desenrotlla aquesta idea.

Segona carpeta.

1. Estadística demogràfica (decenni 1903-1912)
2. Estudi etiològic, demogràfic i profilàctic d'algunes malalties, amb un apèndix sobre Parasitologia.
3. Departaments higiènics. Cementiris. Amb fotografies.
4. Edificis públics. Amb fotografies.
5. Religió. Política. Vida corporativa.
6. Beneficència.
7. Distraccions i esports. Festes i Fires. Costums populars i Aplec de la Salut.

La Topografia ha estat també editada:

EDICIÓ

RIUS Y TARRAGÓ, Agustín. Topografía médica de Sabadell. Estudio médico-demográfico Higiénico-social con historia y folk-lore, por — Médico de la Casa de Salud de Nuestra Señora del Pilar, de las casas de Socorro y de la Deutsche Krankenkasse. Obra laureada por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona, con el "Premio" Medalla de Oro y Título de Académico Correspondiente en el Concurso de 1913.

Barcelona, Impr. J. Huguet, Suc. de Inglada y Cia, 1914. 720 pág., 37 x 20 cm. Enquadernada.

L'edició segueix textualment el manuscrit citat.

Autor. Agustí RIUS I TARRAGÓ nasqué a Sabadell el 1872. Fou autor de diverses obres sobre Sabadell, essent secretari de redacció del "Boletín Clínico de la Casa de Salud de Nuestra Señora del Pilar". Fou tesorero de la Mutual Mèdica de Catalunya i de Balears els anys 1922-1924. Morí el maig de 1939.

Bib: D.B.M.C. III, 38.

SALLENT (Bages)

BOVÉ I PIQUÉ, Emili. Topografia Mèdica de Sallent.

Lema: "El modo de ser de los hombres depende del medio cósmico en que viven".

Manuscrit, en folis escrits per una cara i cosit; 267 pàgines.

PREMI en el concurs de 1897.

Sign: Arm S. - Caixa XVI - núm 1. (Ant: Arm, 5 - Llig 58 - n° 3)

Comentari. Ha estat publicada recentment seguint exactament el text del manuscrit:

EDICIÓ

BOVÉ I PIQUÉ, Emili. Topografia Mèdica de Sallent (1897)

A cura de Ferran Sánchez i Agustí.

Sallent, L'Espaver, 1993.

Conté la transcripció del text castellà, i nombroses notes inserides al text amb un Índex onomàstic molt complet al final. L'edició és a càrrec de Ferran Sánchez i Agustí, autor de les notes en català i de l'índex final. 75 pp., 29,5 x 21 cm.

L'obra consta d'una Introducció on s'exposa la necessitat i la importància dels estudis mèdico-topogràfics. Està dividida en dues parts:

Part Primera. Mesografia, amb estudis de Geologia i Mineralogia, Hidrologia (aigües potables i no potables, Aigües minero-medicinals), Flora i Fauna, Climatologia. Estudis de la Urbs (molt detallat).

Part Segona. Demografia. Censos, Matrimonialitat, Natalitat, Migració. Mortalitat. Consideracions higiènic-demogràfiques, Malalties. Continua amb un capítol en què estudia les causes que modifiquen els fets demogràfics. Administració pública, Riquesa del país (Agricultura, indústria i comerç). Beneficència. I acaba amb unes consideracions físico-psíquico-etològiques de la població sallentina.

Emili BOVÉ I PIQUÉ era nascut a Cervera. Estudià a Barcelona, on obtingué la Llicenciatura en Medicina i Cirurgia el 1894. Exercí sempre a Sallent. Morí el març de 1937.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. I, 95; SÁNCHEZ I AGUSTÍ (1993).

SANT CUGAT DEL VALLÈS (Vallès Occidental)

GARRIGA Y PUIG, Bonfilí. **Estudio médico-topográfico de Sn. Cugat del VALLÈS.**

Lema: "El ideal del problema de la salud de los pueblos consiste en aumentar el número de sus habitantes, prolongar la vida media y reducir su mortalidad".

Manuscrit en quartilles escrites a una cara, 96 pàgines.

Accèssit al concurs de 1905.

Sign: Arm S. - Caixa XVI - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 5)

Comentari. Ha estat editada amb el text del manuscrit sense cap variació:

EDICIÓ

GARRIGA Y PUIG, Bonfilí. **Topografía Médica de S. Cugat del Vallés.** Memoria laureada por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona en el concurso de 1905. Compuesta por — Licenciado en Medicina y Cirugía, Socio coresponsal de dicha Corporación, Laureado en diversos concursos, Colaborador de varias revistas médico-quirúrgicas y Médico titular de San Cugat del Vallés.

Barcelona (Gracia), Tipografía Religiosa de Julián Doria Miguel, 1907. 70 pp., 20 x 13,5 cm.

El text està dividit en nombrosos apartats breus numerats en xifres romanes. Comprèn:

Introducció. Lleugera ressenya històrica de Sant Cugat.

Primera Part. Mesografia: dividida en XVII apartats.

Segona Part. Demografia: dividida en XIX apartats breus. Contenen unes taules del cens, naixements, defuncions i matrimonis de l'últim decenni (1895-1904).

Morbilitat o patologia dominant. Epidèmies i epizooties.

Reflexions científiques.

(Antiga signatura de l'edició: Arm 5 - 5 - n° 25)

Autor. Bonfilí GARRIGA I PUIG nasqué a Figueres el 1860. Estudià el Batxillerat a Barcelona, al "Colegio de Santo Tomás", graduant-se el 1876. El mateix any inicià els estudis de Medicina, assolint la Llicenciatura en Medicina i Cirurgia el 1882. Exercí sempre a Sant Cugat del Vallès, on morí el 1943. A la Reial Acadèmia hi ha una comunicació seva que fou premiada amb accèssit al concurs sobre Epidèmies del 1895,

Observaciones sobre una pequeña epidemia de viruela ocurrida en Monistrol de Montserrat durante los meses de febrero, marzo, abril, mayo, junio y julio de 1895.
Sign: M.M.R.A.M.C. Vol. XLVIII, núm1.

Bib: A.H.G.U.B.; A.P.B. 1; BORRAS-FAÑANAS (1997).

SANT FELIU DE GUÍXOLS (Baix Empordà)

OLIU I PAGÈS, Leopold. *Estudio topográfico-médico de San Feliu de Guixols.*
Lema: "El hombre es un ser que respira y piensa".

Manuscrit en quartilles escrites per les dues cares, numerades, 133 pàgines.

Accèssit al concurs de 1880.

Sign: Arm S. - Caixa XVI - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n°5)

Comentari. El manuscrit està dividit en:

Introducció.

Secció primera. Topografia descriptiva: situació i aspecte; condicions del sol; aigües potables; produccions del sol; clima.

Secció segona. Estudi dels habitants de Sant Feliu de Guixols. El capítol comença amb aquests lemes: "*Ne songez pas à embellir l'homme sans le rendre meilleur*".
Lavater. I "Si vous ne rendez meilleur l'homme ne songez pas à conserver sa santé".
Feuchtersleben.

Secció tercera. Estadística Mèdica: estudis de naixements i defuncions. Patologia.

Autor. Leopold OLIU I PAGÈS era germà de Josep, l'autor de l'*Estudio topográfico médico de Gerona*, premiada el 1881 de qui hem parlat abans. Nascut a Girona, estudià a l'Institut de Girona, on aconseguí el grau de Batxiller en Arts el 1862. Es llicencià en Medicina el 1868, als 21 anys, passant a exercir a Sant Feliu de Guixols. Morí el 1905.

Bib: D.B.M.C. II, 173; PLA DALMAU (1974, IX, 1497).

SANT JOAN DESPÍ (Baix Llobregat)

Anònim. *Topografia médica de San Juan Despi.*

Lema: "Amanece"

Presentada al concurs de 1974. Sense premi.

Mecanografiada en folis escrits una cara, 212 pàgines. Enquadernada.

Signatura: Arm S. - Caixa XVI - núm 4.

Comentari. Està dividida en 11 capítols:

I. Ecologia; II. Geopolítica; III. Recursos naturals; IV. Higiene pública; V. Ensenyament, moviment cultural; VI. Treballs agrícola i industrial, comercial i professional; VII. Assistència hospitalària; VIII. Morbilitat i mortalitat; IX. Climatologia, Crenoteràpia; X. Futur previsible per la salut; XI. Bibliografia.

SANT JUST DESVERN (Barcelonès)

CALVO I TORRAS, Maria Àngels. Topografia mèdica de San Just Desvern.

Lema: "Aliso"

Manuscrita en folis mecanografiats en una cara, 221 folis, més índex, plànols i il·lustracions. Enquadernada.

A l'Acadèmia hi ha dos exemplars iguals.

PREMI al concurs de 1977.

Sign: Arm S. - Caixa XVII - núm 1.

Comentari. El manuscrit conté:

Toponímia.

Situació topogràfica. Geologia i Hidrologia. Història.

Creixement de la població.

Climatologia, Fonts, Fauna i Flora, Agricultura, Comerç i Indústria.

Urbanisme, Ensenyança, Activitats culturals i esportives, Biblioteca, Serveis públics, comunicacions i transports.

Sanitat, Contaminació ambiental.

Futur previsible de Sant Just a la llum del pla comarcal. Conclusions. Bibliografia.

Autor. Maria dels Àngels CALVO i TORRAS nasqué a Barcelona el 1953. Premi de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona de l'any 1977. Acadèmica numerària, llegí el discurs d'ingrés el 12 de novembre de 1995, amb el tema **Recull històric i contingut de la micologia** l'últim que fou contestat per Bel·larmí Rodríguez Arias. Llicenciada (1975) i doctora (1978) en Farmàcia per la Universitat de Barcelona. És Llicenciada (1988) i doctora (1993) en Veterinària, per la Universitat Complutense. Catedràtica de microbiologia de la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona (1985), de la que ha estat degana.

SANTA COLOMA DE QUERALT (Conca de Barberà)

CARRERA I MIRÓ, Hermenegild. Datos referentes á la topografía médica de la villa de Santa Coloma de Queralt.

Lema: "La higienización de las poblaciones, constituye el problema más trascendental de la moderna civilización".

Manuscrit en fulls de 23,5 x 18 cm. escrits a les dues cares, 467 pàgines. Enquadernat

Accèssit al concurs de 1896.

Sign: Arm S. - Caixa XVII - núm 3. (Ant: Arm 5 - 5 - n^o5)

Comentari. Conté:

Introit.

Capítol 1er. Descripció general.

Cap. 2on. Estudi mesogràfic de la Vila de Santa Coloma de Queralt, història, etc.

Cap. 3er. Estudi demogràfic.

Cap. 4t. Estudi deductiu de les dades anteriors: Patologia, Terapèutica, Consells higiènics, Reformes. Errors mèdics.

Autor. Hermenegild CARRERA I MIRÓ nasqué a Santa Coloma de Queralt el 1863; el seu pare era membre de les Esquadres de Catalunya. Estudià el Batxillerat a Lleida, on l'acabà el 1879 amb la qualificació de "sobresaliente". Estudià Medicina a Barcelona, obtenint el grau de Llicenciat el 1884. Poc després, el 1886, es doctorà a Madrid amb la tesi *Sintomatologia razonada del cólera morbo asiático*. Fou professor a la Facultat de Medicina de Barcelona des de 1888. Col·laborà en diverses revistes mèdiques i literàries, essent un autor ben prolífic. Morí el 1935.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. I, 118.

SEGORBE - SOGORB (Alt Palància, València)

TORRES Y FORNÉS, Cayetano. Estudio Topográfico médico de Segorbe.

Lema: "La ciencias consideradas en si mismas no son otra cosa que la representación intelectual del objeto de que se ocupan". Encinas.

Manuscrit en folis de 33,5 x 23 cm cosits, escrits a les dues cares i numerats en 59 folis.

Accèssit al concurs de 1885.

Sign: Arm S. - Caixa XVIII - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n^o8)

Comentari. Consta de:

Introducció.

Part 1a. Segorb i la seva situació. Història Natural. Geologia. Flora i Fauna. Hidrologia. Atmosferologia. Clima. Urbs.

Part 2a. Característiques socials dels segorbins. Bromatologia. Demografia. Mortalitat. Taules demogràfiques de les malalties, Naixements i Matrimonis.

Part 3a. Estudi de les malalties. Terapèutica. Policia sanitària.

SENTMENAT (Vallès Occidental)

PUJADAS I SERRATOSA, Ramon. Recopilación de algunos datos para una Memoria médico-topográfica de Sentmanat.

Lema: "Si quis ad urbem sibi ignotam pervenerit, hanc ejus situm considerare oportet, quomodo et adventor et ad solis, ortum jacedad... Hominum quoque virtus, ratio quenam maxime delectentur: incipienda, an potui, et cibis et otio dedisti, an exercitationibus et laboribus gaudeat". De aere, aquis et locis. Hippocratis.

Manuscrit en fulls de 22 x 18,5 cm, escrits a les dues cares, 490 pàgines més índex. Enquadernat.

Accèssit en el concurs de 1888.

Sign: Arm S. - Caixa XVIII - núm 2. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 10)

Comentari. El manuscrit conté:

Pròleg, Importància dels estudis mèdico-topogràfics.

Part 1. Mesografia.

Part 2. Demografia:

1a. Secció: Races i costums; Edats, sexes; Agrupacions administratives i idees polítiques; Religió.

2a. Secció: Funcions de reproducció; Instrucció pública, professions; Fisonomia patològica de la localitat; Passions; Conclusió.

D'aquesta Topografia existeix una edició i posteriorment un facsímil, que no consten a la Reial Acadèmia. Presenten alguna diferència en la distribució de capítols, cosa per la qual en farem una recensió.

EDICIÓ

PUJADAS SERRATOSA, Ramon. Recopilación de algunos apuntes para una Memoria Médico-Topográfica de Sentmanat. Obra premiada en el concurso público de 1888-89 por la Real Academia de Medicina y Cirujía de Barcelona por --
- Licenciado en la Facultad de Medicina. Caballero hospitalario español de San Juan Bautista. Socio de número de la Económica Barcelonesa de Amigos del País, de la de los amigos de la Instrucción, de la Academia y de la junta de gobierno de la Médico-Farmacéutica, Corresponsal de la Real Academia de Medicina y Cirujía de Barcelona y de la sociedad Francesa de Higiene de París, Individuo de la Asociación Universal de la Cruz Roja y de los Institutos libres de Medicina Dosimétrica de Madrid y París, Médico de Beneficencia domiciliaria y de la Casa de Lactancia y Cuna de Barcelona, colaborador de la Enciclopedia y Titular que fué de Sentmanat. Precedida de un prólogo del Dr. D. Rafael Rodríguez Méndez, Catedrático de la Facultad de Medicina en la Universidad de Barcelona, Director de la "Gaceta Médica Catalana", etc.

Barcelona, Imprenta de J. Balmas Planas, 1889. 184 p. 23,7 x 16 cm.

La Topografia està dedicada a l'Excm. Sr. Ramon de Sentmenat i Despujol, Marquès de Sentmenat. Segueix el pròleg del doctor Rodríguez Méndez i una introducció, amb una part dedicada a la "necessitat i importància dels estudis mèdico-topogràfics". Consta de dues parts:

Part Primera. Mesografia, amb 11 capítols: història, sòl, Geologia i mineralogia, Hidrografia, Atmosfera i clima, fluids aeriformes, vestits, estacions, Història natural, Poble, habitacions, subsistències i netedat pública.

Part segona. Demografia, amb una primera secció: De la població en estat estàtic, i una Segona secció: De la població en estat dinàmic.

L'edició facsímil conté alguna petita correcció i l'addició d'algunes fotografies. És editada a: Sentmenat, Societat coral obrera La Glòria Sentmenatenca, 1986.

Autor. Ramon PUJADAS i SERRATOSA nasqué a Vic el 1855. Estudià a l'Escola lliure de Vic, acabant el Batxillerat el 1873. Seguí els estudis de Medicina a Barcelona, assolint la Llicenciatura en Medicina i Cirurgia el 1879 i el grau de Doctor el 1896 amb la tesi *Estudio clínico y terapéutico del miserere ú obstrucción intestinal*. La tesi fou impresa a Barcelona, Casa Provincial de Caridad, 1896. Fou metge de la Casa de Lactància de Barcelona i membre de la Societat barcelonesa d'Amics del País. Fou el metge oficial de la Peregrinació a Roma, al sepulcre de sant Lluís, l'any 1891. Morí a Barcelona el 1898.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. II, 225; E.M. II, 402.

SERINYÀ (Pla de l'Estany)

COROMINAS I PLANELLAS, Josep. *Topografia mèdica de Serinyà*.

Lema: "Salus populi, suprema lex".

Mecanografiat en fols escrits a una cara, 118 folis. Conté nombroses fotografies.

PREMI de l'Acadèmia en el concurs de 1951, constant, "Diploma de Medalla d'or i títol d'Acadèmic corresponsal".

Sign: Arm S. - Caixa XVIII - núm 4.

Comentari. L'obra és molt ben escrita, amb idees ben originals; dividida en nou capítols:

Justificació. I. El medi ambient. II. Etnologia de Serinyà. III. Evolució dels habitatges. IV. Les variacions alimentàries. V. Les sepultures. VI. Esquema de les mentalitats prehistòriques. VII. Mentalitat actual. VIII. Problemes mèdics de Serinyà.

Autor. Josep Maria COROMINAS I PLANELLAS nasqué a Llançà el 1906, fill del doctor en Medicina Càndid Corominas i Illa, natural de Banyoles i descendent per línia materna d'una família de Serinyà. Cursà els estudis de segona ensenyança, que acabà el 1923, a Girona, i els de Medicina a Barcelona, on aconseguí la llicenciatura el 1930,

passant a exercir i residir a Banyoles. El 1937 fou empresonat a Figueres quan intentava passar a França. S'evadí el 1940. A part de la seva Topografia mèdica de Serinyà, publicà diverses comunicacions: *Els anticossos tuberculosos que fixen el complement* (butlletí de l'Agrupació Escola de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya, 1930), *El origen de la Medicina en la prehistoria* (Revista de Informació Médico-Terapèutica, 1950), *Los factores ancestrales en Medicina* (Llibre d'Or de la promoció 1930) i *El apetito como factor de la vitalidad en el adulto* (Premi T-Om). Fou Comissari d'Excavacions Arqueològiques de Banyoles, camp en el que publicà més d'una vintena de treballs en revistes especialitzades.

Bib: A.G.H.U.B.; D.B.M.M. (1958, 195).

SEU D'URGELL, La (Alt Urgell)

LLORENS I GALLARD, Ignasi. *Topografia mèdica de Seo de Urgel.*

*Lema: "La higiene y la virtud se inspiran en un mismo sentimiento: el bien moral".
Giné y Partagás.*

Manuscrit en folis, escrits per les dues cares, cosits i numerats amb un total de 34 folis.

Menció honorífica en el concurs de 1886.

Sig: Arm S. - Caixa XVIII - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 52 - n° 9)

Comentari. És una obra breu, dividida en tres parts:

Prefaci. Mesografia i Demografia. La comentarem succintament, juntament amb l'edició que se'n féu i que segueix exactament el text del manuscrit. L'edició, però, no hi és a l'Acadèmia:

EDICIÓ

LLORENS Y GALLARD, Ignacio. *Topografía Médica de Seo de Urgel.* Por ---
Médico 1º de la Alcaldía.

Barcelona, Establecimiento tipo-litográfico de los Sucesores de Ramírez y Cº, 1886.
93 pp. 20,7-13,5 cm.

És dedicat a "D. Marcelino de Llorens, ex-Médico Director del Hospital y Director del Colegio de 2ª Enseñanza de Seo de Urgel", germà de l'autor.

És un estudi breu, ben sistematitzat. Comença amb un

Prefaci: on explica la labor de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona en relació a la promoció dels estudis de Topografies mèdiques locals i la institució de Premis.

Mesografia: és la part més extensa de l'estudi (fins la pàg.45); Demografia: amb una succinta història de la ciutat i unes gràfiques de defuncions, naixements, matrimonis i estudis de les malalties més freqüents. Acaba amb unes Consideracions generals ben interessants, que ocupen les últimes 16 pàgines de l'obra.

Autor. Ignasi de LLORENS I GALLARD nasqué a la Seu d'Urgell el 1851. Estudià a Barcelona, on es llicencià el 1873. Exercí una temporada a Calaf però es traslladà després a Barcelona, on fou Metge del Cos Mèdic Municipal i Director de la Casa de lactància. Col·laborà a "El Diluvio", el "Diario de Barcelona" i a "La Gaceta Sanitaria de Barcelona". Fou autor de nombrosos treballs mèdics en els que estudia sovint aspectes socials importants. Ja n'hem parlat en l'estudi de la seva Topografia de Calaf. Morí a Barcelona el 1913.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. II, 104.

SOLSONA (Solsonès)

FALP I PLANA, Josep. Geografía Médica Española. Topografía Médica de Solsona y Distritos Adyacentes.

Lema: "El estudio de la naturaleza informa al sabio y al artista, al paso que por la visión indirecta de la misma en las obras de aquellos, solo produce eruditos y plagiaros". El Autor.

Manuscrit en folis escrits per una cara: 359 pàgines en les que hi ha inclòs un plec de taules sinòptiques important. Al final hi ha una Bibliografia mèdica i legal de Solsona, que demostra un treball de gran mèrit, de recerca original de l'autor. En l'obra impresa aquesta part està inclosa a la Topografia general.

PREMI del concurs 1900.

Signatura: Arm S. - Caixa XVIII - núm 6.

Comentari. És una obra de gran categoria. Fou impresa l'any següent de l'obtenció del Premi, seguint en tot el manuscrit, però aquesta edició no hi és a l'Acadèmia.

EDICIÓ

FALP Y PLANA, J. Topografía médica de Solsona y distritos adyacentes (Clariana, Llobera, Riner, Navés, Pinell, Ladurs, Castellar, Olius). Subseguida por vía de apéndice de un estudio original, clínico y etiológico de la apoplejía en Solsona y una sucinta reseña de las principales epidemias de cólera y paludismo ocurridas en dicha ciudad.

Estudio Geográfico, Médico y Social laureado por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona con el premio de la misma (medalla de oro y título de socio correspondiente) en el Concurso de premios del año 1900.

Barcelona, Tipografía de la Casa Provincial de Caridad, 1901. 208 p. 2,8 x 16.8 cm.

Es recull una dedicatòria de l'autor al seu avi, Esteve Plana, metge de Solsona, i una còpia del dictamen de la Reial Acadèmia. L'obra conté:

Estudi general de Topografia.

I. Història de Solsona.

II. Bibliografia Mèdica i Legal de Solsona als segles XV, XVI i XVII.

III. Geografia.

Estudi particular de Topografia. Topografia mèdica.

Mesografia. I. Estudi topogràfic i pintoresc del sòl. II. Flora i Fauna. III.

Geologia. IV. Hidrologia. V. Meteorologia. VI. Agricultura i higiene de les subsistències. VII. Urbs en general. VIII. Urbs en particular. IX. Fiso-psicologia dels habitants. X. Estudi del llenguatge des del punt de vista ètnic.

Demografia. I. Cens de la població i els seus annexes. II. Estudi social de la població.

Estudi especial de medicina. I. Patologia. II. Terapèutica.

Apèndix a la medicina local

I. Estudi original de l'apoplexia (feridura) a Solsona.

II. Estudi de les epidèmies colèriques ocorregudes a Solsona.

Autor. Josep FALP I PLANA nasqué a Barcelona el 1873, al si d'una família de Solsona. El seu avi patern fou metge i exercí sempre a la seva vila, essent una figura admirada pel seu nét. Josep Falp féu els estudis de Medicina a Barcelona aconseguint la Llicenciatura el 1894. Exercí les especialitats d'Hidroteràpia i Homeopatia i, més tard, la de Medicina naturista. President i Fundador de la Lliga Vegetariana de Catalunya. Consta com a Soci Numerari al I Congrés de Metges de Llengua Catalana, però morí poc abans de la seva celebració. Fou un poeta ben conegut per l'edició de diversos reculls poètics i autor també, entre altres obres, d'estudis sobre Verdaguer, de qui era metge de capçalera: *Mossèn Verdaguer. El Poeta. El Sacerdot. L'home. El Malalt.* Barcelona, tipografia "L'Indústria" de Manel de Tasis, 1902 i del poema èpic, en vers, *Lo gèni català* poema en onze cants. Barcelona. Tipografia d'en Manel Tasis, 1906. Muri a Barcelona el 1913.

Bib: D.B.M.C. II, 10.; CORBELLA (1984, 213-220).; ESCUDÉ-CALBET-CORBELLA (1995, 43-48) HISTORIA DE LA MEDICINA AL SOLSONÈS (1995, 49-50).

TALAMANCA (Bages)

GRESA DE MIRAMBELL, Anicet. Topografia mèdica de Talamanca.

*Lema: "Ruïnes d'un castell sacrosant que reviviu
com fènix de la història d'un poble,
sou, les parets d'aquella casa noble
el gran lema secular del fort, qu'esgrimiu".*

Mecanografiat en folis no numerats, més l'índex; conté nombroses fotografies.

Accèssit al concurs de 1928.

Sign: Arm S. - Caixa XIX - núm 1.

Comentari. L'obra conté els següents apartats:

Generalitats. Etimologia del nom. Orografia i hidrologia. Atmosferologia i climatologia. Geologia i agronomia. Fauna i Flora. Agricultura. Descripció del poble i el seu terme municipal. Característiques físiques i morals, usos i costums. Església parroquial i antiga sufragania de Sant Esteve. Ruïnes de Santa Magdalena. Ruïnes del castell. Història. Algunes dades sobre Patologia. Epidèmia tífica de 1921. Futur de Talamanca.

Autor. Anicet GRESA DE MIRAMBELL havia nascut a Barcelona; n'hem fet alguns comentaris a la Topografia de Navarres de la que també en fou autor.

Bib: A.H.G.U.B.

TARADELL (Osona)

SERDÀ I PRAT, Bernat. **Topografia de Taradell.**

Lema: "Font Gran".

Mecanografiada a una cara, en folis, 171 fols, amb plànols i diverses fotografies, més l'índex. Enquadernada. A l'Acadèmia hi ha dos exemplars.

PREMI de l'Acadèmia en el concurs de 1961.

Sign: Arm S. - Caixa XLX - núm 2.

Comentari. Conté:

Part General.

- I. Geografia física. Mesografia.
- II. Geografia humana. Biografia humana, Característiques Costums, Cultura.
- III. Geografia econòmica.
- V. Compendi històric.

Part Especial. Topografia mèdica de Taradell.

- I. Epidemiologia. Estudi històric de les epidèmies esdevingudes a Taradell.
- II. Epidemiologia general.
- III. Higiene.
- IV. Demografia Sanitària.
- VI. Estudis de les malalties

Bibliografia.

Autor. Bernat SERDÀ I PRAT nasqué a Vic el 1913. Estudià el Batxillerat a l'Institut de segona ensenyança de Figueres, passant després a Barcelona, on aconseguí el grau de Llicenciat en Medicina i Cirurgia el 1940.

Bib: A.H.G.U.B.

TÀRREGA (Urgell)

PUJOL I VIDAL, Josep. Descripción geográfico-topográfica de la villa de Tárrega, en la provincia de Cataluña.

És una memòria mèdica manuscrita, de 59 pàgines, presentada en data 8 d'agost de 1832.

Sign: M.M.R.A.M.C., Vol II (1826-1832), núm 19.

Comentari. Consta la següent nota:

"Queda, el autor, nombrado Socio Correspondiente de esta Academia; así lo acordó su Secretaría en la lección de ayer. Barcelona, 2 de mayo de 1833". És interessant també el Dictamen de la Comissió de Topografies amb data de desembre de 1832: "La topografia de Tárrega escrita por D. José Pujol y Vidal si fuera algo más ampliada podría tener un mérito de Sobresaliente".

A.R.A.M.C, lligall 11, núm 138.

El contingut és el següent:

Història de la Vila. Situació. Estat meteorològic del país. Carrers, places, cases. Església. Cementiris, Hospital, Masies. Veïns. Arts. Fàbriques, Comerç, Agricultura i regne vegetal. Regne animal. L'home en estat de salut i de malalt.

Autor. Josep PUJOL I VIDAL fou metge de Tárrega a la primera meitat del segle XIX. A l'Acadèmia hi ha també el seu treball "*De una miositis muy aguda curada con nueve evacuaciones de sangre....*" M.M.R.A.N.C, Vol I (1820-1855) núm 8.

Bib: D.B.M.C. II, 228; E.M. II, 402.

TARROJA DE SEGARRA (Segarra)

BATLLE, Guillem. Topografía médica de la Villa de Tarroja.

Lema: "Ora et labora. Ora y trabaja".

Manuscrit en quartilles escrites en una sola cara, 133 pàgines més 10 folis amb taules sinòptiques i plànols. Al final hi ha 11 fulls amb nombroses fotografies.

Menció honorífica en el concurs de 1915.

Sign: Arm S. - Caixa XIX - núm. 4.

Comentari. És un estudi general de la Vila que inclou també la comarca de La Segarra: la Part: Mesografia, amb 10 capítols.

2a Part: Demografia. 1. Característiques dels habitants, 2. Condicions morals i socials, 3. Ocupacions i Professions, 4. Cens, 5. Nupcialitat i mortalitat (amb taules des de l'any 1905 fins el 1914), Naixements, 6. Patologia mèdica, 7. Patologia quirúrgica (1905-1914).

Autor. Guillem BATLLE I CIVIT nasqué a Valls el 1881. Fill del Metge-Cirurgià Ramon Batlle i Sala, de Passanant. Estudià el Batxillerat a l'Institut de Lleida, assolint el grau el 1897. Inicià els estudis de Medicina a Barcelona el mateix 1897 però passà després a la Facultat de Saragossa, on continuà els estudis fins el curs 1904-1905, en que tornà a Barcelona. Aquest any, 1905, assolí el grau de Llicenciat en Medicina i Cirurgia, per la Universitat de Barcelona. Va ser representat de la "Junta de Gobierno y Patronato de Médicos Titulares de España" en el "partido" de Cervera i durant un temps President de l'Associació de Metges titulars de Cervera. Escriví una "*Topografia mèdica de Torregrossa (Lérida)*", publicada en el Butlletí de la "Asociación de Médicos Titulares de España" amb una segona edició feta a Lleida i fou autor de diversos articles de vulgarització científica. Escriví també poesia.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.M. (1958, 88)

TERRASSA (Vallès Occidental)

AYMERICH I GILEBERTÓ, Pau. **Tarrasa, su Topografía Médica.**

Lema: "Differunt pro natura locorum genera medicina". Cornelio Celso.

Manuscrit, tamany foli, escrit a les dues cares, 106 pàgines.

Menció honorífica amb títol d'Acadèmic corresponent en el concurs de 1881.

Sign: Arm S. - Caixa XIX - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 1)

Comentari. El text és dividit en 8 capítols:

I. Sòl i situació geogràfica. Mesografia. Topogeografia. II. Topografia mèdica. III. Malalties més freqüents. IV. Tifus abdominal. V. Altres epidèmies. VI. Altres malalties freqüents. VII. Catarro intestinal. Diarrea. VIII. Altres malalties.

Autor. Pau AYMERICH I GILEBERTÓ nasqué a Terrassa el 1846. Féu els estudis a Barcelona, on es llicencià en Medicina el 1872. Exercí a Caldetes una temporada però passà després a residir a Terrassa. Participà en la creació del Laboratori Químic Municipal i col·laborà a la "Revista Tarrasense" i a "La Independencia Médica". Morí a Barcelona el 1921.

Bib: D.B.M.C. I, 57.

TIANA (Maresme)

Anònim. Topografia mèdica de la villa de San Cipriano de Tiana.

Lema: "Oh Verge de l'Alegria

Ohiu sempre nostra veu".

(De los gozos populares a la Virgen de la Alegria).

Mecanografiada, tamany foli, a una cara, 57 pàgines.

Presentada al concurs de 1949. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIX - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 14)

Comentari. El manuscrit conté:

Propòsit. Esbós històric. Etimologia del nom. Heràldica.

Capítol 1er. Situació. Mesografia.

Cap. 2 on. Descripció de la vila. Política sanitària.

Cap. 3 er. Demografia. Mortalitat. Longevitat. Natalitat i Mortinatalitat. Nupcialitat. Morbilitat. Epizooties.

Cap. 4t. Antropologia. Criminalitat. Alcoholisme. Costums.

Cap. 5è. Agricultura. Indústria. Comerç.

Epíleg. Conclusions.

TORELLÓ (Osona)

THOMASA DE SUBIRÀ, Lluís. Topografia Mèdica il·lustrada de la Vall de Torelló.

Lema: "Labore et constantia".

Mecanografiada, en fol, enquadernada en dos volums amb nombroses fotografies, plànols i dibuixos. Vol I: 265 pàs, Vol II: 262 pàgs. Escrita en català.

PREMI de l'Acadèmia amb qualificació "cum laude" en el concurs de 1949.

Sign: Arm S. - Caixa XX - núm 1.

Comentari. És una obra de gran categoria tant en l'estudi com en la presentació. Consta de:

Vol I. Topografia Mèdica de la Vall de Torelló. Mesografia.

Primera part: Elements que envolten la Vall de Torelló.

Segona Part: Bromatologia. Higiene de l'Alimentació. Indústries derivades. Agricultura.

Tercera Part: Topografia Mèdica particular de Torelló, Sant Pere i Sant Vicenç.

Vol II.

Quarta Part. Demografia de la Vall de Torelló.

Quinquena (sic) Part: Epidemiologia i Mortalitat. Història epidemiològica de la Vall. Pesta negra. Còlera morbo. Verola. Morts violentes. Apèndix: Epizooties.

Sisena Part: Antropologia.

A la Biblioteca de l'Acadèmia existeix una edició posterior, arreglada per ser una obra de divulgació. Hi manquen la major part dels temes mèdics, mentre que és més extens l'estudi del folklore, la llengua i la literatura sobre Torelló. L'edició és signada per l'autor i dedicada al "Senyor President de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona".

Autor. Lluís THOMASA DE SUBIRÀ nasqué a Manresa el 1885. Estudià a Barcelona, on es llicencià, i començà a exercir a Sant Hipòlit de Voltregà, però passà després a Torelló, on residí durant 22 anys. Fou inspector del S.O.E. a Manresa i després Director de la Residència Sanitària de Barcelona. Morí el 1973.

Bib: A.H.G.U.B.

TORREDEMBARRA (Tarragonès)

CABALLERO I FERNÁNDEZ, Just. Sense títol. Encapçala l'inici de l'estudi la frase
Estudio general y particular de mesografía.

Lema: "Haec usui, et delectationi, et delectationi esse possunt".

Mecanografiada, tamany foli, 87 fols amb nombroses fotografies. Ve amb la nota "Trabajo para optar al premio del Dr. Rosalino Rovira Oliver".

Presentada al concurs de 1926.

Sign: Arm S. - Caixa XX - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 57 - n^o2)

Comentari. Dividida en dues parts:

Part 1a. Estudi general i particular de Mesografia.

Part 2a. Estudi mèdico social i estadístic de Demografia.

I. Característica individual.

II. Característica general social.

III. Característica demogràfica.

IV. Característica morbosa.

Autor. Just CABALLERO I FERNÁNDEZ va néixer a Barcelona a l'octubre de 1826, fill de Juan Caballero Rodríguez, nascut a Aldeadávila (Salamanca), militar de carrera. A Barcelona cursà el batxillerat i els estudis de Medicina, assolint el grau de batxiller a l'Institut de Barcelona, el juny de 1912, amb la qualificació de "sobresaliente". Comença el mateix any els estudis de Medicina, essent alumne intern per oposició a la Càtedra de Patologia Mèdica amb el catedràtic Antoni González Prats. Aconsegüí la Llicenciatura

el juny de 1918 també amb "sobresaliente". Dos anys després -1920- guanyà el Doctorat amb la tesi *El riñón y las glucosurias*, amb la mateixa qualificació. Fou Director del Laboratori Municipal d'Anàlisis Clíniques de Barcelona, cap de sala a l'Hospital Clínic, ajudant de la Facultat i Metge de Colònies Escolars. Fou també professor a l'Institut Balnes de Barcelona. Publicà diverses comunicacions en revistes mèdiques. Obtingué dues vegades el premi "Rosalino Rovira". El 1939 s'hagué d'exiliar a Mèxic, on col·laborà en la *Enciclopedia manual de Ciencias Médicas* i publicà diverses obres.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.M. (1958, 129); RIERA LLORCA (1994, 241).

TORROELLA DE MONTGRÍ (Alt Empordà)

1.

DOMÈNECH, Antoni. Historia topográfica y epidemiológica de Torroella de Montgrí, en el Bajo Ampurdán.

Manuscrit, 20 pàgines. L'autor consta com "Médico comisionado por la Academia de Medicina y Cirujía de Barcelona para socorro de sus enfermos, desde el día 18 de noviembre de 1836 a principios de Enero de 1837".

Sign: M.M.R.A.M.C. - Vol XIII (1835-1846) - n° 12.

Comentari. Consta només de dues parts:

Article 1er. Mètode analític i sintètic de les Febres.

Article 2 on. Mètode curatiu. Apèndix.

Autor. Antoni DOMÈNECH nasqué a Cervera el 1785. A la seva ciutat natal féu els estudis i es llicencià en Medicina l'any 1805. Fou soci corresponent de la Reial Acadèmia de Medicina i membre de la Societat d'Amics del País. Durant un temps fou Catedràtic interí d'Agricultura a la "Junta de Comercio de Cataluña". Autor de *Memoria sobre el estado actual de la Agricultura y Botánica*.

Bib: D.B.M.C. I, 171; E.M. I, 525.

2.

CONGOST, Ramon. Descripción médico topográfica de la villa de Torroella de Montgrí e Historia de la Epidemia de Calenturas intermitentes que sufrió el próximo pasado año de 1836.

Signatura: M.M.R.A.M.C. - Vol XIII (1836-1846) - n° 14.

Comentari. És un estudi de 38 pàgines, de les que les 13 primeres constitueixen un estudi topogràfic succint, seguit d'un extens "Dictamen de los profesores de medicina y cirugía de esta villa sobre la epidemia", amb taules sinòptiques. Presentat a la Reial l'Acadèmia el 19 de febrer de 1837.

Autor. Ramon CONGOST I VIÑAS nasqué a Lledó. Fou catedràtic a Cervera, on s'edità el seu discurs en memòria de Felip V. Morí a Viloví d'Onyar, on havia exercit durant temps.

Bib: D.B.M.C. I, 151; E.M. I, 490; CAÑIGUERAL-FABREGAS-POCH-VALLES (1985, 42).

TORTOSA (Baix Ebre)

1.

VILÀ I OLIVA, Felip Santiago. **Estudio Topográfico médico de Tortosa y su término.**

Lema: "La topografía es á la salud pública lo que la estadística á la administración".

Manuscrit amb folis escrits a les dues cares, 132 pàgines més taules sinòptiques.

Menció honorífica al concurs de 1891.

Sign: Arm S. - Caixa XX - núm 3.

Comentari. La Topografía és dividida en 7 capítols:

1. Elements constitutius del clima.
2. Fundació i història.
3. Carrers, cases habitacles, edificis.
4. Vies de comunicació.
5. Indústries i produccions.
6. Serveis sanitaris i Malalties principals.
7. Característiques fisico-fisiològiques del habitants.

Autor. Felip Santiago VILÀ i OLIVA nasqué a Tarragona l'any 1850. Batxiller en Arts a l'Institut de Tortosa el 1865 i Llicenciat en Medicina a Barcelona el 1871. S'instal·là a Tortosa el 1872, exercint-hi durant tota la seva vida professional. Fou "Subdelegado médico de Sanidad del Partido de Tortosa". És autor, entre d'altres treballs, d'una descripció de la font de Nostra Sra. de l'Esperança, de les seves indicacions terapèutiques i d'una informació de la copiosa bibliografia sobre les aigües del Balneari, que consta en l'obra *Aguas Minero-Medicinales del Manantial de Nuestra Señora de la Esperanza y Fuentes de Salud y San Juan del Balneario de Tortosa* (1890). Morí a Tortosa el 1906.

Bib: A.H.C.B.; D.B.M.C. III, 164; ARAGONES-AUTET-CUÉLLAR (1995); BAYERRI I BARTOMEU (1934, 497); CORBELLA-VALLRIBERA-ESCUDE (1991); GARCIA GONZALEZ (1978).

2.

VILÀ I OLESA, Manuel. Apuntes Topográfico-Médicos de Tortosa.

Lema: "La salud pública es el fundamento del bienestar de los pueblos y la fuerza del Estado". Disraeli.

Manuscrit en folis escrits a les dues cares, 421 pp. més índex. Enquadernada.

PREMI de l'Acadèmia en el concurs de 1901.

Signatura: Arm S. - Caixa XX - núm 4. (Antic: Arm 5 - 4 - n° 12)

Comentari. La Topografia és dividida en quatre capítols:

1. Ressenya General de la vall de l'Ebre. Mesografia. Població.
2. Els habitants de Tortosa. Característiques físiques. Ocupació. Agricultura. Policia sanitària.
3. Demografia. Densitat de població. Naixements, Matrimonis. Mortalitat. Moviments de població.
4. Patologia, estudiant a) Etiologia; b) Malalties en particular, c) Epidemiologia

Conclusions.

Autor. Manuel VILÀ I OLESA nasqué a Tortosa el 1881 i hi morí el 1960. Era fill de Felip S. Vilà i Oliva, de qui acabem de parlar. Segons Bayerri el primer informe mineralògic que es conserva a Tortosa, fou escrit per Manuel Vila i Olesa en idioma català, *Anàlisis d'un tros de mineral recollit en lo Castell de Carles*, signat a Tortosa el juliol de 1902.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. III, 164; ARAGONES-AUTET-CUÉLLAR (1995); BAYERRI I BARTOMEU (1934, 431 i 485); CORBELLÀ-VALLRIBERA-ESCUDE (1991); GARCIA GONZALEZ (1978).

3.

ABELLÓ, Marià. Topografía de Tortosa.

Signatura: M.M.R.A.M.C. - Vol X (1829-1834) - n° 24.

Comentari. És un treball breu, de 5 pàgines, presentat el 1832. Fou separat del volum X per ser inclòs en un altre de posterior, però després no l'hem pogut identificar.

Bib: D.B.M.C. I, 33.

4.

SUAREZ DE FIGUEROA Y CAZEAUX, José. Estudio higiénico y médico del Partido Judicial de Tortosa. Con un resumen de aguas potables de los partidos de Falset y Gandesa. Por —, Doctor en Medicina y Cirugía; Premio de Doctorado por oposición, Ex-médico de Sanidad de la Armada por oposición; Inspector de Sanidad del Campo de Cataluña por concurso; Pensionado por la Junta superior de

ampliació de estudis; Primer premi (medalla de oro, any 1912) de la Acadèmia Mèdico-Municipal de Barcelona; Premiado por la Sociedad Española de Higiene y Junta Superior de protecció a la infància; De la Acadèmia de Ciències Mèdiques de Lisboa.

Obra premiada per la Càmera de Comerç de Tortosa.

Barcelona, Imprenta de Pedro Ortega, 1913. 211 pp més Index. 20 x 12,5 cm.

Hi ha una dedicatòria autògrafa: "Al Sr. D. Andrés Martínez Vargas, tiene el honor de dedicar este ejemplar de su libro El Autor".

Comentari. Conté uns estudis preliminars d'higiene en les diverses localitats del Delta, Bitem, l'Ampolla, la Cava, Jesús Maria i Enveja, i fa uns estudis més extensos de Tortosa, sobretot de les anàlisis de les aigües, de l'alimentació i de la patologia pròpia. Al final fa uns estudis demogràfics de tota la zona: Tortosa, Alcanar, Aldover, Amposta, Ametlla, Alfara, Benifallet, La Cènia, Xerta, Freginals, La Galera, Godall, Ginestar, Mas de Barberans, Masdenverge, Rasquera, Pauls, Perelló, Roquetes, Sant Carles de la Ràpita, Santa Bàrbara, Tivenys i Ulldecona. Acaba amb uns estudis particulars dels partits judicials de Gandesa i Falset.

Sign: Arm S. - Caixa XX - núm 5. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 16)

Autor. José SUAREZ DE FIGUEROA I CAZEAU exercia, als volts del 1907, a Bitem, Tortosa. Feu el doctorat i ingressà al cos de Sanitat Militar de l'Armada. Tornat a Catalunya residí a Barcelona. Soci de número en el II Congrés de Metges de Llengua Catalana. Fou autor de nombrosos treballs publicats al "Diario de Tortosa" i "Los debates", i de diversos llibres.

Bib: D.B.M.C. III, 116.

TREMP (Pallars Jussà)

ROURE I GIOL, Agustí M. **Topografia Mèdica de Tremp**
Sense lema.

Manuscrit en fulls de 22,5 x 16,5 cm., cosit, 55 pàgines.

Accèsit al concurs de 1890.

Sign: Arm S. - Caixa XX - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 56- n° 2)

Comentari. L'obra està dividida en:

- I. Mesografia. Estudia els "medios cósmicos", factors geogràfics climàtics, etc. en relació a la ciutat i als seus habitants. Descriu molt bé la ciutat, n'estudia les aigües, les subsistències i sobretot la higiene pública, de la que creu que no és bona, donant consells per a millorar-la.

II. Demografia. La divideix en

a) Higioestàtica, donant detalls del cens, de les agrupacions administratives, del govern i de la religió, de la que diu: "La religión es una necesidad eminentemente social e intelectual. El cristianismo es la civilización por excelencia". I, des d'un punt de vista mèdic i recollint una frase de Bérard, diu: "El cristianismo es la higiene canonizada por Dios".

b) Higiodinàmica. Estudia els seus conciutadans i la patologia de Tremp, amb les malalties més freqüents, amb les terapèutiques que requereixen. Es mostra preocupat per la higiene i demana mesures sanitàries per a la població. Dóna, finalment, una sèrie de consells higiènics adaptats a la població, i acaba: "C'est ici un livre de bonne foi".

Autor. Agustí ROURE I FIOLE nasqué a Balaguer el 1850. Estudià el batxillerat, que acabà el 1869, a Lleida; el mateix any començà els estudis de Medicina a Barcelona, féu uns cursos a Saragossa i tornà a Barcelona per fer l'últim curs i la Llicenciatura, que acabà el 1874. Aquest mateix any començà a exercir a Tremp, cosa que féu tota la vida professional. Fou molt apreciat per tothom, talment que, com homenatge, actualment porta el seu nom un cèntric carrer de Tremp. Morí jove, el 1896.

Bib: A.H.G.U.B.; BALUÉ I FORT (1999); VALLRIBERA-CORBELLA-ESCUDE (1992, 337-348).

VALÈNCIA

PESET I VIDAL, Joan Baptista. Topografía médica de Valencia y su zona ó Apuntes para una medicina práctica valenciana. Por —, Socio de Número de la Academia Nacional de Medicina y Cirugía de Valencia; Fundador y Vice-presidente del Instituto Médico Valenciano; Socio de mérito del mismo y de otras corporaciones médicas por concurso de premios; corresponsal de la Real Academia de Medicina de Madrid y Barcelona por igual concepto; Médico vocal de la Junta Provincial de Sanidad de Valencia; Comendador de la Real y distinguida Orden de Carlos III; Caballero de la americana de Isabel la Católica; Condecorado con la cruz de epidemias y la de 2ª clase de la Orden Civil de Beneficencia.

Valencia, Imprenta de Ferrer de Orga, 1878. 780 pàgines, 22 x 16 cm.

A la Reial Acadèmia hi ha dos exemplar de l'edició, segurament donació de l'autor.

Sign: Arm S. - Caixa XXI - núm 2.

Comentari. L'obra consta de:

Part Primera.

Secció 1. Situació geogràfica; 2. Història Natural de la localitat; 3. Hidrografia; 4. Atmosferologia i Climatologia; 5. Descripció de la Ciutat.

Part Segona.

Secció 1. Estudi de la població; 2. Condicions individuals i higièniques dels habitants.

Part Tercera.

Secció 1. Higiene Pública i policia mèdica; 2. Etiologia o tractat de les causes morboses; 3. Patologia; 4. Observacions terapèutiques referides a aquesta localitat. 5. Deduccions de l'estudi topogràfico-mèdic de València.

Autor. Joan Baptista PESET I VIDAL era nascut a València el 1821, fill de Joan Baptista Peset de la Raga. Estudià Filosofia al Seminari Conciliar de Conca fins el 1834, començant Medicina a la Universitat de València. Rep el grau de batxiller en Medicina el 1840. Exerceix un temps a Motilla del Palancar (Conca) i passa, l'any 1849, a residir a València. El 1854 guanya per oposició el títol de Soci de Número de l'Acadèmia de Medicina i Cirurgia de València. Escriptor prolífic, esmentarem la seva obra *Bosquejo de la Historia de la Medicina de Valencia*, Valencia, Impr. Ferres de Orga, 1876.

Bib: TERUEL PIERA (1974, 129).

VIELLA - VIELHA (Val d'Aran)

VILAR FERRAN, Joaquim. *Topografia médica de la Villa de Viella y general del Valle de Aran.*

Lema: "La diosa Higea reside en las montañas".

Mecanografiada en folis escrits per les dues cares, 109 folis amb un mapa i nombroses fotografies.

PREMI de l'Acadèmia amb Medalla d'or i títol d'Acadèmic Corresponsal en al concurs de 1914.

Sign: Arm S. - Caixa XXI - núm. 1. (Ant: Arm 5 - 4 - n° 5)

Comentari. Està dividida en dues parts:

1a Part. Mesografia.

I. Situació geogràfica, II. Esbós històric, III. Dades geològiques, IV. Orografia, V. Hidrografia, VI. Climatologia, VII. Flora, VIII. Fauna, IX. Produccions, X. Agrupacions urbanes.

2a Part. Demografia.

I. Població, II. Fisionomia del poble aranès, III. Nupcialitat, IV. Natalitat, V. Mortalitat, VI. Resum del moviment demogràfic, VII. Patologia.

Apèndix: Malalties socials.

Autor. Joaquim VILAR i FERRAN nasqué a Perelada el 1870. Estudià el Batxillerat a l'Institut de Figueres obtenint el grau el 1887. Començà els estudis de Medicina a

Barcelona, però més tard els continuà a Saragossa. Es llicencià a Barcelona el 1894. És també autor d'altres Topografies no catalanes, Cabrales (Oviedo), Villa del Prado (Madrid) i Villanueva de la Cañada (Madrid) i del llibre "Manual Práctico de la enfermera hospitalaria y doméstica", Barcelona, A. Suarez, 1907.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. III, 167.

VILADRAU (Osona)

ARIET I BARBERIS, Antoni. Topografia mèdica de Viladrau.

*Lema: "No l'heu vist, per vostra ditxa,
lo poblet de Viladrau,
humil entre les arbredes
de frondosa y gerda vall?"*

Francisco de Felar. "Llegats literaris".

Manuscrit en quartilles escrites amb molta cura, a una sola cara, 445 pàgs. amb nombroses fotografies recollides al final. El text és redactat en català.

Accèssit en el concurs de 1913.

Sign: Arm S. - Caixa XXII - núm 2. (Ant: Arm 5 - 5 - n^o2)

Comentari. Ha estat publicada, seguint textualment el manuscrit. L'edició no hi és a l'Acadèmia.

EDICIÓ

ARIET BARBERIS, Antoni. Topografia Mèdica de Viladrau (Montseny).

Per — Membre corresponent de la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona, Soci protector de la Societat Astronòmica de Barcelona, Soci Corresponsal de la Societat protectora dels animals i de les plantes de Catalunya, Soci Protector del "Patronato social de buenas lecturas" de Madrid.

Obra premiada amb accèssit i títol d'Acadèmic Corresponent en el concurs obert per la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona l'any 1913.

Barcelona, Fidel Giró, 1915. 220 pàgines, amb 1 plànol i diverses fotografies. 21 x 13,5 cm.

L'obra està dedicada per l'autor: "A l'Excel·lentíssim Doctor Carulla, Rector de la Universitat Literària de Barcelona".

Comentari. Comença amb un breu pròleg del doctor Carulla i una dedicatòria de l'autor "als veïns de Viladrau". És interessant la còpia del veredict del Premi, on llegim:

"Al ser abiertos los pliegos de los autores premiados en el actual Concurso, esta Academia se enteró con satisfacción que era V.S. el autor de la Topografía mèdica

de Viladrau ... por cuyo motivo tengo el honor de expresar a V.S., en mi nombre y en el de la Academia, la más cordial enhorabuena por tan meritisima distinción. Adjunto remito a V.S. el título de Correspondiente y el diploma de Accésit". Signat: Luis Suñé.

El contingut del text és:

Prefaci.

Introducció. Conté el capítol *Utilitat dels estudis mèdic-Topogràfics com a base de regeneració dels pobles*. Fa després unes consideracions sobre la història de Viladrau amb dades provinents de recerca personal.

I. Secció Biològica: fets normals o patològics de la població, considerant a) vida somàtica; b) vida psíquica.

II. Secció Etnogràfica: descripció del gènere de vida de la població,

III. Secció Topogràfica: estudi del medi ambient.

Conclusions: consideracions sobre les relacions de l'home amb la naturalesa del lloc que habita i de les relacions dels habitants entre si. Al final es descriuen una sèrie d'excursions atractives i pintoresques des de Viladrau, acabant amb unes gràfiques i fotografies.

Antoni ARIET I BARBERIS nasqué a Seva el desembre de 1872. Fill de Josep Ariet, cirurgià nascut a Pou de Claverol (Urgell) i de Victòria Barberis, nascuda a Tori (Piemont). Estudià a Barcelona, on obtingué el grau de Batxiller el 1892 i el de Llicenciat en Medicina i Cirurgia el 1900. Exercí sempre a Viladrau. Assistí com a Congressista Numerari als Congressos de Metges de Llengua Catalana des del primer de 1913. És autor també d'un llibre molt interessant, *De les Terres Bíbliques. Evocacions d'un Romeu*. Viladrau, Impr. Omega, 1930. 259 pàgs. més 24 làmines.

Bib: A.H.G.U.B.; D.B.M.C. I, 51.

VILAFRANCA DEL PENEDEÈS (Alt Penedès)

GIRONA I TRIUS, Josep. *Topografia mèdica de Vilafranca del Penedès*.

Lema: "Conocer un pueblo ó un lugar en todos sus detalles médicos, es conocer cuanto tiene de bueno ó de malo, es saber lo puede temerse ó lo que puede esperarse, es estar al tanto de lo que puede sernos útil o puede sernos perjudicial, es comprender lo que puede beneficiarnos ó nos puede quitar, es tener los datos de un balance que nos indica el movimiento de desarrollo o de ruina ... en una palabra, es conocer y saber donde están los amigos y enemigos visibles e invisibles".

Manuscrit en quartilles, 237 pàgs., amb diversos plànols i taules sinòptiques.

Presentada al concurs de 1899. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XXII - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 4)

Comentari. Conté els següents estudis:

1a Part. Comarca del Penedès. Partit Judicial. Terme Municipal. Agricultura.

2a Part. Urbs.

3a Part. I. Població, II. Col·lectivitat, III. Aliments, IV. Indumentària, V. Netedat, VI. Sociabilitat, VII. Apèndix.

4a Part. Moviments de població. 1. Quadres de naixements, Natalitat, Matrimonialitat. 2. Atenció Mèdica. 3. Mortalitat. Mortalitat infantil (taules de 1893-1897).

Autor. Josep GIRONA I TRIUS nasqué a Vilafranca del Penedès a l'agost de 1872, fill d'un hisendat. Estudià la segona ensenyança a l'Institut de Barcelona, acabant el batxillerat el setembre de 1889, als 17 anys. Començà, també a Barcelona els estudis de medicina obtenint el grau de Llicenciat a l'agost de 1896. Exercí sempre a la seva Vilafranca natal.

Bib: A.H.G.U.B.

VILA-SECA DE SOLCINA

GIBERT I OLIVER, Agustí M. **Topografia Mèdica de Vilaseca de Solcina (Campo de Tarragona).**

Lema: "Ab occulta potius et inexplicabili quadam alteratione in ipsis terrae visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quae humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque". Sydenham.

Manuscrit en folis escrits per les dues cares, 168 pàgines, luxosament enquadrada.

PREMI, Medalla d'or i títol de Soci Corresponsal al concurs de 1890. Hi ha una nota manuscrita on es diu que l'Acadèmia acordà pagar el cost la impressió de l'obra.

Sign: Arm S. - Caixa XXII - núm 4. (Ant: Arm 5 - 4 - n° 7)

Comentari. L'obra comprèn:

Circumstàncies topogràfiques. Situació i descripció del terme. Regne mineral. Geologia. Hidrologia.

Regne vegetal. Distribució de plantes.

Regne animal. Mamífers. Aus. Rèptils. Peixos. Insectes. Cucs. moluscs. Consideracions sobre la fauna.

Climatologia.

Crònica de Vilaseca de Solcina. Salou.

Economia interior. Edificis públics.

Comerç i Indústria.

Consideracions higio psico socials de l'habitant.

Població. Naixements (1877-1885)

Consideracions higio patològiques.

Taules de Defuncions i de malalties que causen defunció.

La Topografia ha estat impresa, seguint exactament el text manuscrit:

EDICIÓ

GIBERT Y OLIVER, Agustín M. **Topografía Médica de Vilaseca de Solcina (Campo de Tarragona)**. Por — Médico-cirujano de dicha villa.

Memoria premiada con la medalla de oro y diploma de socio corresponsal, por la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona en el concurso de 1890. Publicase por acuerdo y á expensas de dicha Corporación, con arreglo al párrafo 2º del Programa de premios del referido concurso.

Barcelona, Establecimiento Tipográfico de Amat y Martínez, 1891.

A la Biblioteca de l'Acadèmia hi ha tres exemplars.

Hi ha també una reedició feta per l' "Agrupació Cultural de Vilaseca-Salou":

Monografies de Vilaseca-Salou 5. **Topografía Médica de Vilaseca de Solcina por Agustín M. Gibert y Oliver (*1852 +1928)**. Amb una Biografia del Dr. Gibert, escrita pel Dr. Lluís Delclòs (+1956).

Vila-seca-Salou, Impremta Monàstica de Santa Maria de Poblet, 1977.

Autor. Agustí M. GIBERT I OLIVER nasqué a Tarragona el 15 d'agost de 1852. Ingressà a la Universitat Pontifícia però passà després a estudiar a l'Institut provincial de segona ensenyança. Cursà medicina a Barcelona, obtenint el títol de Metge-cirurgià i començant a exercir a la Canonja i, de seguida, a Vila-seca de Solcina. Més tard s'instal·là a Tarragona. Fou membre de diverses societats científiques: Acadèmia d'Higiene de Catalunya, Acadèmia de Ciències i Arts, Acadèmia de Bones Lletres, Soci honorari de la Institució Catalana d'Història Natural, etc. Fou un fecund escriptor, col·laborant en diverses publicacions mèdiques i literàries. Morí a Tarragona el 1928.

Bib: D.B.M.C. II, 47.

VILASSAR DE DALT (Maresme)

CAMPS I SERRABARDINA, Francesc Xavier. **Topografía médica de la villa de San Ginés de Vilasar y de Cabrils**.

Lema: "Vade ... sed incultus ... Ovid. eleg. 1".

Manuscrit, en fulls pautats de 27 x 21,5 cm, escrit per les dues cares, 124 pàgines.

Presentat al concurs de 1889. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XXII - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 7)

Comentari. Aquesta Topografia Mèdica ha constatat fins ara com anònima ja que en no resultar premiada no es va obrir la plica amb el nom de l'autor. No obstant, estudiant la

Memòria Manuscrita de Joan Baptista Parcet, metge de Sant Genís de Vilassar, *Reseña del cólera morbo asiático padecido el año 1854 en San Ginés de Vilasar*, ens cridà l'atenció un capítol titulat *Topografia de San Ginés de Vilasar* que conté moltes frases i fins i tot paràgrafs sencers gairebé idèntics als de la Topografia que ressenyem. Acarant les dues obres no hi ha cap dubte d'aquestes similituds.

Això ens portà a pensar en un principi que fossin obres d'un mateix autor, però un estudi acurat de la Topografia anònima demostra que el seu autor és un metge jove que fa un bon estudi, començat, com ens diu, dos anys abans, que explica casos que ell no ha viscut però que els sabia de primera mà per un col·lega de més edat, citant nombroses vegades el Dr. Parcet i fins i tot explicant alguns treballs i alguns casos clínics que no haurien pogut ésser coneguts més que per un metge molt afí a Joan Baptista Parcet. Sabem també que un segon metge, el doctor Francesc Xavier Camps i Serrabardina, anà a exercir a Sant Genís de Vilassar molts anys després de Parcet, que es casà amb una filla seva i que el matrimoni visqué a la mateixa casa, durant un temps bastant prolongat.

Creiem per tot això en l'evidència de l'autoria de la Topografia d'aquest metge jove, el doctor Francesc Xavier Camps, que exercí durant tota la seva vida professional a Sant Genís de Vilassar.

La Topografia conté:

Pròleg, on explica que començà el treball dos anys abans, és a dir, el 1878, quan Parcet era ja vell.

1a. Part. Topografia mèdica.

2a. Part. Fisiologia.

3a. Part. Higiene.

4a. Part. Estat civil: hi ha diverses taules de casaments, naixements i òbits de dos quinquennis (1843-47 i 1874-78).

5a. Part. Patologia: parla d'uns casos del doctor Parcet que no són coneguts.

6a. Part. Serveis mèdics. Parla de l'assistència a càrrec de dos metges, és a dir, Parcet i ell mateix.

7a. Part. Topografia mèdica de Cabrils: estat civil, patologia, servei mèdic. És una part absolutament igual a la que hi ha a l'obra citada de Parcet, escrita 60 anys abans.

Autor. Francesc Xavier CAMPS I SERRABARDINA nasqué a Seva al gener de 1851, d'una família de pagesos. Cursà els estudis de segona ensenyança al Col·legi de Vic durant el cursos de 1862 a 1868, amb examen final a Barcelona, on aconseguí notes de "sobresaliente" i "notable" en els dos exàmens preceptius. El mateix any d'acabar el Batxillerat -1868- comença els estudis de medicina a Barcelona, estudis que acabà el maig de 1875. És curiós que no demana el títol fins el 1878, segurament per poder traslladar-se a Vilassar de Dalt, on exercí durant tota la seva vida professional. Morí de mort sobtada al mateix Vilassar a l'abril de 1906, als 55 anys d'edat.

Bib: A.H.G.U.B.; VALLRIBERA I PUIG (1996, 33-43)

VILOVÍ D'ONYAR (SELVA)

LATORRE RIOS, Angel. **Topografía médica de Viloví de Oñar.**

Lema: "Sta. Margarita".

Mecanografiada en folis escrits a una sola cara. 145 folis més nombrosíssimes fotos. Enquadernada.

PREMI en el concurs de 1953. Hi ha la següent nota manuscrita: "Premiada con Diploma de Medalla de Oro y Título de Académico Corresponsal en la Sesión Inaugural de 1954".

Comentari. L'obra està dividida en 13 capítols:

I. Emplaçament i descripció. Mesografia. Bibliografia. II. Atmosfera. III. Clima. IV. Fauna. V. Flora. VI. Història de la comarca de Viloví. VII. Les Masies. IX. Els habitants i llurs costums. X. Les ermites i els aplecs. XI. Higiene alimentícia. XII. Demografia. Moviments de població. Epidemiologia. XIII. La lliçó dels fets.

Autor. Angel LATORRE I RIOS era nascut a Barcelona. Acaba el batxillerat el 1928 i el 1930 obté el títol de "Bachiller Universitario, secció Ciencias". Inicia els estudis de Medicina a la Universitat de Barcelona i l'any 1933 sol·licita el trasllat de la matrícula a la Universitat Autònoma, on estudia fins el 1936. L'any 1940, prèvia una revisió de l'expedient, aconsegueix el grau de Llicenciat en Medicina.

Bib: A.H.G.U.B.

ENSAYO
SOBRE LA TOPOGRAFÍA Y ESTADÍSTICA
DE LA
VILLA DE REUS
EN CATALUÑA.

CÍRCULO QUE POR RELACION DE LOCALIDAD Y CIRCUNSTANCIAS, PODRÁ SERVIR COMO PUNTO CARDINAL DE COMPARACION PARA LOS DEMAS PUEBLOS DE ESPAÑA.

POR DON JAYME ARDEVOL.

Con analizar los elementos de la riqueza fundamental de un solo pueblo, y comparando esta por la localidad, virtudes y relaciones de sus habitantes; tratando de facilitar y promover estas mismas en otros puntos, podremos aproximarnos solamente al grado del conocimiento, de prosperidad y poder, á que podrá elevarse la Nacion.

MADRID: AÑO DE 1820.
IMPRESO POR ESPINOSA.

Doy ala R. Academia las gracias por los
bienes q. me ha dispensado: Me considero obligado al
finis reconocim.º, y comprometido á llevar adelante
mis producciones, comunicandolas para cooperar á
sus intenciones fines.

En que. a. S. M. an. Caracas D. D. de En.º de 1819.

Manuel Gil y Olveniz;

J.º R. Rafael Fievas Secretario Mayor.

V. TOPOGRAFIES MÈDIQUES DE LA RESTA D'ESPANYA

AGUAVIVA (Soria)

Anònim. **Memoria, Médico topográfica de la aldea de Aguaviva.**
Sense Lema

Manuscrit en 11 quartilles, no numerades.

Presentat al concurs de 1879. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 54 - n° 10)

Comentari. El text està dividit en:

- I. Part descriptiva.
- II. Dades del Registre Civil de malalties i defuncions ocorregudes entre 1870 i 1878.
- III. Estudi higiènic i patològic de la localitat.
- IV. Flora.

ARROYOMOLINOS DE MONTÁNCHEZ (Cáceres)

Anònim. **Topografía médica de Arroyomolinos de Montánchez.**

Lema: "Morbi quidem omnes in omnibus temporibus fiunt, praecipue autem quidam quibusdam illorum et fiunt et exacerbantur". Hipócrates, Sectio Tertia, Afor. XIX.

Manuscrit de 29 quartilles escrites a dues cares.

Presentat al concurs de 1886. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 9. (Ant: Arm 5 - Llig 54 - n° 4)

Comentari. Comprèn un estudi breu, no dividit en capítols, amb els següents apartats: Història, Geografia (rodalies), Temperatura, Com són els habitants i malalties relacionades amb el clima, Demografia (amb taules on estudia els matrimonis, naixements i defuncions esdevinguts els últims 4 anys). Flora.

AYLLÓN, Sierra de (Segovia)

VELASCO, Pablo. **Estudio Topográfico-Médico de la Sierra de Ayllón.**

Lema: "Est vera philosophia, quae mundi ipsius voces quam fidelissima reddit, et veluti dietante mundi conscripta est: nec quidquam e proprio addit, sed tamen iterat et resonat". Bacon.

Manuscrit en quartilles, sense numerar, cosides. 74 pàgines.

Menció honorífica en el concurs de 1870.

Sign: Arm S. - Caixa I - núm 9. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 5)

Comentari. El text consta de:

Pròleg.

Mesografia: amb estudis habituals del terreny, flora i fauna, atmosferologia, etc.

Estudi de la Població: breus comentaris que ocupen només els últims quatre fulls.

AZAGRA (Navarra)

VIETA, A. **Topografía médica de Azagra.**

Sense Lema.

Manuscrit en quartilles, numerades fins pàg. 75, però que continua amb 12 fulls més i l'índex sense numerar.

Menció honorífica en el concurs de 1883.

Sign: Arm S. -Caixa I - núm 11. (Ant: Arm 5 - Llig 54 - n° 8)

Comentari. No hi ha títol a la capçalera. El manuscrit comença amb el títol del primer capítol: **La villa de Azagra bajo el punto de vista Sanitario**, i està dividit en quatre parts: 1. Topografia mèdica; 2. Estadística sanitària de la mateixa; 3. Malalties més freqüents i mitjans més apropiats de tractament; 4. Deduccions i bibliografia. Cal destacar la part 3a, que és molt interessant, extensa i ben estudiada.

BELORADO (Burgos)

CLIMATO Y MINGO, Juan. **Topografía médica de Belorado (Burgos)**

Lema: "La topografía médica es la indicadora de la Patogenia y de la Higiene práctica".

Manuscrit en quartilles, 146 pàgines.

Menció honorífica en el concurs de 1884.

Sign: Arm S. - Caixa II - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 54 - n° 2)

Comentari. L'autor divideix el treball en dues parts principals que contenen:

1ª Part. Topografia mèdica natural.

2ª Part. Topografia mèdica moral o social.

BURGUILLOS (Badajoz)

TRULLÁS SOLER, M. Topografía médica de Burguillos.

Lema: "La medicina ha nacido de la observación; la observación es quien la conduce al grado de perfección, al paso que sin ella la ciencia es algunas veces una cosa incomprendible". Jorge Zimmermann.

Manuscrit ben presentat, en quartilles no numerades. Conté algunes gràfiques i 3 fotografies.

Accèssit en el concurs de 1883.

Sign: Arm S. - Caixa II - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 54 - n° 6)

Comentari. L'índex és senzill, amb els capítols habituals, no numerats: en destaca la història, interessant i ben estudiada.

CABRALES (Oviedo)

VILAR FERRAN, Joaquín. Topografía médica del Concejo de Cabrales.

Lema: "Antrejano".

Premiada por la Real Academia Nacional de Medicina en el concurso de 1920 (Premio "García Roel").

Madrid, Establecimiento Tipográfico de El Liberal, 1921. 295 pp., 25 x 17 cm.

Comentari. És un llibre ben editat, guanyador d'un premi de l'Acadèmia de Madrid. L'estudi és dividit en dues parts, Mesografia i Demografia, amb els capítols habituals.

Signatura: Arm S. - Caixa III - núm 1.

Autor. Joaquim VILAR I FERRAN nasqué a Perelada el 1870. Estudia Batxillerat a l'Institut de Figueres, obtenint el grau el 1887. Començà els estudis de medicina a Barcelona, però més tard els continuà a Saragossa. Tornà a Barcelona durant l'últim curs, assolint la Llicenciatura en Medicina el 1894. Fou autor també d'altres Topografies Mèdiques, que també estudiem (vegeu "Topografia de Viella").

CÁDIZ

GONZÁLEZ, Pedro María. Descripción Topográfica de Cádiz.

Lema: "Set te caelestes. Elysium in campum ducent, ac ultima terrae..."

Manuscrit, amb una escriptura molt ben feta, 20 pàgines escrites per les dues cares.

Presentat el 1808. Consta una nota: "No se ha leído".

Sign: Arm S. - Caixa III - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 12)

Comentari. El treball està dividit en diversos apartats. Destaca la Geografia i sobretot una Història de Cadis ben extensa. Segueix un estudi on hi consta Flora, Fauna, Alimentació, etc. Acaba amb un capítol dedicat a la Patologia.

Autor. Pedro M^o. GONZÁLEZ nasqué a Osuna el 1764. Fou Metge-Cirurgià de l'Armada. Embarcà a la corbeta "Atrevida", amb la que donà la volta al món entre 1789 i 1794, amb finalitat científica, viatge del que sortí el seu llibre principal: *Tratado de las enfermedades de la gente del mar*. Madrid, Imprenta Real, 1805. Féu després d'altres viatges. Assolí el nomenament de Catedràtic del Col·legi de Cadis, càtedra que exercí fins a la seva mort a l'any 1839

Bib: MASSONS (1994, I, 481; III, 236; IV, 154-155).

CASCANTE (Navarra)

GIL Y ALVÉNIZ, Manuel. Descripción topográfico-médica de la Ciudad de Cascante.

Lema: "Quore si ..."

Manuscrit en 10 folis escrits a les dues cares amb una lletra menuda i apretada on consta:

"Presentada a la Academia Nacional de medicina práctica de Barcelona, por --- Socio suyo corresponsal y de la Sociedad médico-quirúrgica de Cádiz, Médico honorario de Número de los Ejércitos nacionales, Comisionado especial para la vacuna, Titular de la misma Ciudad".

Consta una nota manuscrita: "Leída en 1821".

Sign: Arm S. - Caixa IV - núm 2. (Ant: Arm 5 Llig 54 - n° 1)

Comentari. El manuscrit està dividit en 55 apartats. S'hi estudia Aigua, Flora, Regne animal, Regne mineral, Indústria i economia, etc.

De l'home en salut. Aliments, civilització, Càlcul estadístic de la població, etc.
De l'home malalt. Estudia diverses malalties i presenta un càlcul necrològic.
Estat de Vacunació.

Autor. Manuel GIL i ALVÉNIZ, metge de Cascante, era ja conegut a l'Acadèmia. El 1816 havia aconseguit el premi d'"Epidèmies" amb la descripció d'una d'elles ocorreguda a Cascante en 1803 i 1804. Consta una carta a l'Arxiu de l'Acadèmia agraint el premi, on llegim:

"Doy a la Real Academia las gracias por los favores que me ha dispensado. Me considero obligado al más fino reconocimiento, y comprometido á llevar adelante mis producciones, comunicándoselas para cooperar á sus interesantes fines".

A.R.A.M.C., Lligall 3er, núm 48.

Poc després, el 1822, arran de la controvèrsia ocorreguda per les crítiques fetes a l'Acadèmia per la "Subdelegación de medicina de Cataluña", escriu a l'Acadèmia per expressar-li el seu suport:

"Comprometido el honor de la Academia nacional que V.SS. componen, es fuerza que sus Socios corresponsales padezcan, y que cada uno por su parte procure manifestar al universo entero que el estudio de la topografía no es en España tan desconocido como la Subdelegación de Medicina de Cataluña supone... mas al considerar el derecho que, como Socio, tengo á tratar la materia sobre que se cuestiona, y á supeditar á V.SS. el conocimiento topográfico de esta Ciudad, he empleado el poco tiempo que me dejan mis recargadas tareas, en componer la nueva topografía que remito á V.SS. por lo que pueda convenirle".

A.R.A.M.C., Lligall 5è (1822-1823), núm 48.

Les relacions de Gil Alvénez amb la Reial Acadèmia continuaren durant temps; Gil trametia treballs seus (A.R.A.M.C., Lligall 6, núm 15), o medicaments dels que es proclama "inventor": "Elixir nervioso de Gil. Cura la alferecia, la opilación, ayuda al "tributo lunar"... (A.R.A.M.C., Lligall 8, núm 29), o presentant obres com "Historia de la vacunación" (Lligall 9, núm 96).

CUEVAS DE VERA (Almería)

DOMÉNECH SAEZ, José. Memoria médico-topográfica de la ciudad de Cuevas en la provincia de Almería.

Lema: "Descubrir las cosas ignoradas, y que después de descubiertas producen algun bien o concluir las que estubieren a medio hacer; tal es la obra de la inteligencia". Hipócrates, Artes.

Manuscrit en folis no numerats escrits a dues cares i amb una fotografia.

PREMI, amb el títol de Soci Corresponsal en el concurs de 1879.

Sign: Arm S. - Caixa IV - núm 6. (Ant: Arm 5 - Llig 55 - n° 11)

Comentari. Consta de:

Importància dels estudis de Geografia Mèdica.

Condicions topogràfiques de la ciutat de Cuevas i Història.

Estudis de Geologia, Mineralogia i Paleontologia, Flora i fauna. Hidrologia.

Atmosferologia.

Estudi de les malalties pròpies de la Ciutat de Cuevas, malalties dels animals i de les plantes.

EJEA DE LOS CABALLEROS (Zaragoza)

IBÁÑEZ YANGUAS, Agustín. Apuntes para una memoria médico-topográfica de Ejea de los Caballeros.

Sense Lema.

Manuscrit en quartilles quadriculades, escrites a les dues cares, 192 pàgines.

PREMI en el concurs de 1882.

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig 54 - n° 9)

Comentari. Conté:

Dedicatòria a l'Ajuntament Constitucional.

Pròleg. Importància dels estudis mèdico-topogràfics.

Dades històriques. Descripció d'Ejea i el seu terme.

Història Natural. Aigües minero-medicinals. Atmosferologia. Població.

Aplicacions mèdiques: 1. Higiene pública i policia mèdica. 2. Patologia. 3.

Moviments de població.

ENCISO (Logroño)

HERNÁNDEZ OÑATE. Memoria Médico-Topográfica de la villa de Enciso, provincia de Logroño y descripción de la Epidemia variolosa de 1878.

Lema: "Vita brevis, ars longa, occasio..."

Manuscrit en quartilles escrites a dues cares, 34 pp.

Accèssit al concurs de 1890.

Sign: Arm S. - Caixa V - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 51, n° 6)

Comentari. El manuscrit conté:

1. Generalitats i part topogràfica de la "Villa de Enciso". És una petita part de l'estudi (títol i 11 pàgines).
2. Part històrica de l'epidèmia. Etiologia. Simptomatologia i curs. Pronòstic. Acabament. Tractament. Taules estadístiques d'Invasions (209) i Defuncions (45). Mesures Sanitàries. Vacunació i Revacunació.

ESTELLA (Navarra)

Anònim. Topografía médica de la ciudad de Estella, datos topográfico-médicos de Villatuerta y pueblos que constituyen su partido médico-quirúrgico (Provincia de Navarra).

Lema: "La vida no es más que un mundo donde el hombre espera el amor, la gloria y la fortuna. La única que acude es la muerte". Enrique Heine.

Manuscrit, en quart, 523 pàgines, més 1 plànol i l'Índex. Enquadernat amb cobertes de paper.

Presentat al concurs de 1886. Sense premi.

Signatura: Arm S. - Caixa V - núm 9. (Ant: Arm 5 - 5 n° 11)

Comentari. L'obra està dividida en:

Estudi general de Topografia.

Estudi particular de Topografia: Topografia Mèdica.

Mesografia.

Demografia. Població en estat estàtic i dinàmic. Patologia.

Dades topogràfico-mèdiques de Villatuerta i el seu partit.

GRAN CANARIA

Anònim. Ensayo de Topografía Médica de Gran Canaria.

Lema: "Teneis delante de vosotros las islas Afortunadas, tan célebres como poco conocidas".

Manuscrit en folis, numerats per capítols, 1 mapa.

Accèsit en el concurs de 1874.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 6. (Ant: Arm. 5 - Llig 55 - n° 13)

Comentari. L'obra és dividida en tres parts:

1a Part. Descripció geogràfica de l'illa. Climatologia. Aliments. Vestits. Afectes.

- 2a Part. Malalties en general. Descripció particular de l'illa: Condicions climatològiques i malalties més freqüents en cada una de les localitats. Malalties noves. Crup i Ràbia.
- 3a. Part. Operacions a les Canàries. Dosis en què s'administren els medicaments. Epidèmies. Altura dels diferents punts de l'illa sobre el nivell del mar.

GUIJO DE SANTA BÁRBARA (Cáceres)

GONZÁLEZ CASTRO, José. Estudio clínico de la epidemia de fiebre tifoidea acaecida en Guijo de Santa Bárbara (Cáceres) en el año de 1899, precedido de la topografía médica de esta villa.

Signatura: M.M.R.A.M.C. - Vol LXI.

Comentari. És un manuscrit, del 1900, ben enquadernat, de 199 pàgines més Index, de 22 x 16,5 cm, que constitueix, ell sol, aquest Volum de Memòries Manuscrites. El contingut presenta dues parts ben definides: topogràfico-mèdica i epidemiològica.

- A. Introducció. Preliminars. **Topografia mèdica del Guijo de Santa Bárbara.**
Part geogràfica, Part relativa al terreny. Part relativa a l'Urbs.
- B. Part epidemiològica:
1. Història, Etiologia i Patogènia de l'epidèmia tifoide.
 2. Síntomes. Formes comunes, varietats, complicacions, patocronia i diagnòstic.
 3. Tractament. Higiene de la febre tifoide. Profilaxi. Apèndix.

Amb la Topografia hi ha aquest paper manuscrit:

"Encuentro a este trabajo digno de especial encomio, sobre todo por la buena doctrina que la informa, exposición clara y concisa de todos los conceptos y abundante caudal de experiencia clínica. La conceptuo digna del premio a que aspira". Barcelona Oct. de 1900. Signat J. Giné.

A part hi ha una altra Memòria manuscrita que complementa la que hem exposat, rebuda, sorprenentment, abans. És la següent:

Copia de las gráficas de temperatura correspondientes a los enfermos de fiebre tifoidea ocurrida en Guijo de Santa Bárbara en el año de 1899.

Sign: M.M.R.A.M.C. - Vol LI - núm 7.

Comentari. És el conjunt de les corbes tèrmiques de tots els afectats per l'epidèmia. Està datat el 1899, és a dir, de seguida d'haver acabat l'epidèmia i abans d'haver estat escrit l'anterior estudi.

HORCAJADA, La (Avila)

ANTIGÜEDAD DIEZ, Félix. **Estudio Topográfico-Médico y Estadístico de La Horcajada (Avila)**. Por --- Médico titular que fué de dicha villa, y en la actualidad de Fuentes de Béjar (Salamanca).

Lema: "Labor omnia vincit".

Manuscrit en quartilles, 177 pàgines. Continguda en una carpeta ben enquadrada en tela.

Presentada el 1895. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 7. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 9)

Comentari. Consta de:

Introducció. Part Primera. Cap. 1. Topografia (etimologia del nom, història). Cap. 2. Geologia, flora i fauna. Cap. 3: Atmosferologia, Climatologia, Hidrografia. Cap. 4. Vila. Cases, Pous. Cap. 5. Edificacions urbanes. Cap. 6. Alimentació. Cap. 7. Condicions higièniques i Policia mèdica. Vacunació i Revacunació. Cap. 8. Cens de població.

Part Segona. Estadística. Naixements, Defuncions, Nupcialitat.

HUESCA

CASAS ABAD, Serafin. **Topografía médica. Reseña demográfico-sanitaria de la ciudad de Huesca, capital de la provincia y diócesis de su nombre en el antiguo reino de Aragón.**

Lema: "Salus populi suprema lex".

Manuscrit en folis, 65 pàgines, amb diversos mapes i una fotografia.

Accèssit en el concurs de 1882.

Sign: Arm S. - Caixa VI - núm 8. (Ant: Arm 5 - Lig 51 - n° 8)

Comentari. És un estudi dividit en 6 Seccions:

1a Secció: Història. Naturalesa geològica. Meteorologia. Hidrologia. Botànica.

2a Secció: Població. Enllumenat. Vies fèrries i camins.

3a Secció: Aliments. Aigües potables. Caça i pesca... Cultius.

4a Secció: Professions. Indústria i Arts. Beneficència pública. Instrucció. Criminalitat. Força Pública. Prostíbuls. Jocs d'atzar.

5a Secció: Cos professional mèdico-farmacèutic. Epidèmies, endèmies i malalties esporàdiques més comuns. Mortalitat. Moviments de població. Policia mèdica.

6a Secció: Síntesi del contingut.

Fou editada: Huesca, impr. José Iglesias, 1883, però no hi és a l'Acadèmia.

Autor. Serafín CASAS ABAD era ben conegut a Barcelona pels seus treballs. El 1853 llegí a la "Sociedad Filomática de Barcelona" la memòria **El conocimiento de las ciencias naturales ha proporcionado y proporciona adelantos a todas las otras ciencias y artes.** Fou també autor de **Curso de nociones de Historia Natural**, Barcelona, Imprenta de J. Oliveras, 1860.

Bib: DANON (1996, 76). E.M. I, 436.

ILOCOS NORTE (Filipinas)

Anònim. Estudio médico-topográfico de la provincias de Ilocos Norte (Isla de Luzón), Filipinas.

Lema: "La insalubridad no resiste al trabajo de los hombres, cuando es resultado de causas apreciables". Pietra Sunter.

Manuscrit en folis quadriculats, 180 pàgines.

Presentat al concurs de 1886. Sense premi

Sign: Arm S. - Caixa VII - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 10)

Comentari. Consta una nota manuscrita:

"Buena Topografía, metódica y bien escrita; bastantes noticias acerca la Flora y la Fauna, dadas las dificultades que ofrece el país para estudios prácticos, detenidos a causa de la incivilización de algunos territorios".

El contingut és el següent:

- I. Història, situació, límits, superfície i divisions.
- II. Geologia. Hidrografia.
- III. Botànica.
- IV. Zoologia.
- V. Temperatura. Presió atmosfèrica. Vents. Clima.
- VI. Races, alimentació, vestits, costums i idioma.
- VII. Indústria, agricultura, comerç, edificacions, vies públiques i política sanitària.
- VIII. Exercici de la Medicina i de la Farmàcia ("el indígena es completamente refractario a la asistencia médica por los médicos europeos").
- IX. Vacunació i revacunació (amb estadístiques fetes amb cura dels anys 1876-1882).
- X. Població. Densitat.
- XI. Moviments de la població. Natalitat. Matrimonis (l'autor adverteix que escriu "falta de todo dato oficial que pudiera consultar").
- XII. Movimientos de la población. Mortalidad.
- XIII. Criminalidad -estadística criminal de 1871-1877.

LEÓN

GARCÍA Y PONCE DE LEÓN, Ramón. Estudio Topográfico y médico de León.

Lema: "La Higiene, raudal purísimo que mana vida, brota en el conocimiento de las topografías médicas".

Manuscrit en quartilles cosides, 152 pàgines i diversos mapes.

Menció honorífica al concurs de 1884.

Sign: Arm S. - Caixa VIII - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 5)

Comentari. Conté els següents capítols:

I. Introducció o esbós provisional. II. Origen, geografia i astronomia de León. III. Sòl i subsòl. IV. Monumentació. V. Productes naturals, mercats i indústria. VI. Moviment estadístic. VII. Edat dels morts i causes de la mort. VIII. Despoblació de cada carrer. IX. Necròpolis. Conclusió. Notes.

LOGROÑO

HERNÁNDEZ OÑATE. Topografía Médica y Estadística demográfica de Logroño. Quinquenio de 1887 á 1881.

Lema: "Salus populi suprema lex esto".

Manuscrit, en folis sense numerar, amb nombrosos quadres sinòptics i una fotografia.

PREMI. Medalla d'or en el concurs de 1883.

Sign: Arm S. - Caixa VIII - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 1)

Comentari. Contingut:

Pròleg.

Mesografia: 1. Climatologia, Atmosferologia, Estacions, 2. Història Natural, Flora i Fauna, 3. Hidrografia i Bromatologia, 4. Establiments públics i particulars, Calefacció. Enllumenat. 5. Via pública, Policia sanitària, Camins, Ferrocarrils, Ponts.

Demografia:

Secció 1a. Estadística de la població: 1. Història antropològica i política, 2. Cens, 3. Estat social, Professions, Estadística de mortalitat, 4. Malalties, Estudis de Mortalitat, 5. Agrupacions administratives.

Secció 2a. Dinàmica de la població: 1. Qüestions de reproducció, Estadística de matrimonis i naixements, Fecunditat, 2. Instrucció pública, 3. Criminalitat. Conclusions.

MÁLAGA

GONZÁLEZ, Agustín. Topografía General de Málaga y su provincia. Considerada bajo los principios Geográficos, Físicos, Astronómicos, Médicos Naturales y Políticos.

Lema: "Si quis ad Urbem sibi incognitam perveniat circumspicere oportet ejus situm, ac simil quaemodo habeant circa eam aqua, terra, etiam ipsa consideranda, hominum quae dicta perquirenda quae maxime capiuntur". Hipocrates, De aer, aquam et loci.

Por D. --- Licenciado en Medicina, Profesor Médico-Cirujano de la Armada Nacional, Socio de la Academia de Medicina y Ciencias Naturales de Madrid, de la de Medicina Práctica de Barcelona, de la Económica de amigos del País, de la Provincia de Cádiz, y vocal nato de la Junta Superior de Sanidad de la provincia de Málaga. Año 1882.

Manuscrit en folis escrits per les dues cares, 21 folis.

Consta la nota següent: "Se leyó en Maio y Junio de 1822".

Sign: Arm S. - Caixa IX - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 3)

Comentari. Conté una Introducció, seguida d'estudis d'història de la ciutat, Topografia de Málaga i província, història física, moral i política dels habitants, flora i fauna, etc. Més endavant dedica uns capítols a Aigües, Atmosferologia, Malalties dels habitants en general i càlcul necrològic.

MANZANARES (Ciudad Real)

Anònim. Estudio topográfico-médico de Manzanares (Ciudad Real).

Lema: "Hacer la felicidad de los pueblos, equivale a higienizarles". Giné y Partagás. Higiene pública; segunda edición, pág. 91.

Manuscrit en quartilles escrites per una cara, 50 pàgines.

Presentat al concurs de 1885. Sense premi.

Signatura: Arm S. - Caixa IX - núm 7.

Comentari. Conté:

Importància dels estudis Médico-Topogràfics, Manzanares i el seu terme (amb notes sobre l'Hospital de la ciutat), Hidrografia, Atmosferologia, Instrucció pública, Temperament i caràcter dels habitants. Mortalitat, Naixements, Malalties més freqüents i tractament. Al final fa un estudi del tarantulisme i el ball curatiu de la malaltia.

MEDINILLA (Ávila)

Anònim. **Estudio topográfico-médico de Medinilla (Ávila).**

Lema: "Un hombre solo puede muy poco por si".

Manuscrit contingut en un quadern, en folis, 68 pàgines.

Menció honorífica en el concurs de 1883.

Sign: Arm S. - Caixa XI - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 7)

Comentari. No estan indicats els capítols. Conté:

Història i situació del poble. Població urbana. Edificacions. Camins. Flora i Fauna. Cultius.

Malalties més freqüents i Policia sanitària. Alimentació i begudes. Aigües i fonts.

Defuncions (gràfiques de 1871-1882). Malalties que han produït defunció.

Naixements i matrimonis dels mateixos anys.

Estudi de: Oficis, Funcionaris públics, Constitució en relació a les malalties, Instrucció pública, Vicis, Criminalitat.

Professió mèdica.

MONDRAGÓN (Guipúzcoa)

Anònim. **Topografía médica de Mondragón (Guipúzcoa).**

Lema: "Médico viejo y Cirujano joven".

Manuscrit en 4t en fulls relligats, 206 pàgines.

Presentat al concurs de 1892. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XI - núm 4. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 6)

Comentari. Inclou:

Introducció.

1a Part. I. Descripció de Mondragón; II. Geologia, Hidrografia, etc.; III. Atmosferologia; IV. Costums, professions; V. Cens; VI. Moviment de població (natalitat, matrimonialitat i defuncions); VII. Vida mitjana i longevitat.

2a Part. Malalties infeccioses, malalties comunes, Alcoholisme, accidents, etc.

MONREAL DE ARIZA (Zaragoza)

Anònim. **Memoria médico-topográfica de Monreal de Ariza, Provincia de Zaragoza, partido judicial de Ateca.**

Lema: "Hipócrates sembró la medicina, sus hijos cultivaron su doctrina".

Manuscrit, en fulls de 26,5 x 21 cm., escrits en les dues cares, 48 pàgines, amb alguns dibuixos.

Menció honorífica en el concurs de 1884.

Sign: Arm S. - Caixa XI - núm 5. (Ant: Arm 5 - Llig 51 - n° 9)

Comentari. Conté:

Preliminars, notes històriques.

Primera Part. Descripció general de la vila i els seus habitants.

Segona Part. (Essencialment Mèdica). Preocupacions: de la sagnia, de l'elecció del metge, de la fe mèdica. Estadística demogràfico-mèdica. Censos de mortalitat, etc.

Patologia. Malalties, Policia Mèdica i Sanitària.

Tercera Part. Veterinària. Bestiar i producció, bromatologia.

Quarta Part. Article adicional. Resum de les malalties ocorregudes i causes de les defuncions hagudes en 1880.

NAVAS DE JORQUERA (Albacete)

Anònim. Topografia mèdica de Navas de Jorquera.

Lema: "Il ne faut pas livrer la santé des peuples au hasard d'une hypothèse".

Anglada.

Manuscrit en quartilles, 31 pàgines.

Menció honorífica en el concurs de 1879.

Sign: Arm S. - Caixa XII - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 8)

Comentari. El treball està dividit en 16 breus apartats:

1. Geografia, 2. Història, 3. Geologia, 4. Climatologia, 5. Habitants i població, 6. Riquesa, 7. Administració, 8. Instrucció, 9 Religions, 10. Agricultura, Indústria i Comerç, 11. Alimentació, 12. Costums, 13. Beneficència i Sanitat, 14. Higiene. manifestacions carbuncloses de l'últim quinquenni, estat general de les malalties observades de 1876 a 1877, Òbits. 15. Flora, 16. Fauna.

OLIVA, La (Badajoz)

FERRER Y PÉREZ, Leopoldo. Apuntes médico-topográficos de la Oliva de Mérida.

Lema: "Las condiciones topográficas y climatológicas de un pueblo se reflejan en las enfermedades de sus habitantes".

Manuscrit, en quartilles, 159 pàgines.

Menció honorífica en el concurs de 1884.

Sign: Arm S. - Caixa XII - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 10)

Comentari. L'estudi està dividit en dues parts:

Part 1a. Secció Topogràfica. I. Descripció del terme, II. Història Natural, III. Hidrografia. IV. Atmosferologia, V. Condicions higiènic-fisiològiques, morals i socials dels seus habitants.

Part 2a. Secció clínico-patològica. I. Malalties ocorregudes. II. Estadística demogràfic-sanitària, III. Inventari clínic, IV. Fisonomia de les malalties més comunes. Epidèmies, Epizooties. Malalties constitucionals. V. Etiologia general. Herència morbosa, causes específiques, variacions climàtiques.

PARDO, El (Madrid)

Anònim. Sense títol al començament; el text està encapçalat:

Condiciones Topográficas generales del Sitio y pueblo del Pardo.

Lema: "Escribo en el sitio del Pardo y bajo su cielo". (Imitación del "Escribo en Roma y bajo el cielo romano" de Baglivio).

Manuscrit contingut en una llibreta.

Presentat al concurs de 1874. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 2. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 11)

Comentari. Presenta, en un text breu:

I. Necessitat dels estudis de la Topografia Mèdica.

II. Condicions topogràfiques generals d'El Pardo.

III. Malalties predominants i dades estadístiques de mortalitat.

PEÑARANDA DE BRACAMONTE (Salamanca)

COLL Y GARCÍA, Miguel. Memoria que comprende la Observación de la epidemia de viruelas de Peñaranda de Bracamonte de 1894 al 1895. Precedida de algunos datos de Topografía médica de la indicada villa.

Lema: "El remedio del desorden causará dolor".

Manuscrit en folis escrits a una cara, VII + 221 fols.

PREMI de l'Acadèmia en el concurs de 1897. Hi ha una nota manuscrita signada pel doctor Giné: "Este trabajo, lleno de erudición y buen sentido merece por todos conceptos el premio de la Academia. Barcelona 11 de Octubre de 1897".

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 35 - n° 5)

Comentari. Comprèn:

Introducció.

Part 1a. Peñaranda, 1. Dades històriques, 2. Urbs: inclou estudis sobre el nombre i classe dels habitants i sobre Pauperisme. Moviments demogràfics, malalties com a causa de defunció, etc. Aquesta part arriba només fins al foli 89.

Part 2a. Estudi de l'epidèmia de verola dels anys 1894 i 1895. Antecedents, generalitats, contagi i immunitat, característiques clíniques. Estadística dels afectats, mapa de la generació de l'epidèmia, evolució i tractament. Vacunació i revacunació.

Fou editada amb el mateix text a Salamanca, imprenta de Calatrava, 1899.

Bib: DANON (1996, 89)

PILOÑA, Concejo de (Oviedo)

Anònim. Topografía médica del Concejo de Piloña.

Lema: "Morbi oriuntur partim ex vivendi ratione, partim vero ex spiritu quem introducendo vivimus". Hipócrates.

Manuscrit, 140 pàgines, amb un mapa.

Presentat al concurs de 1880. Sense premi.

Signatura: Arm. S. - Caixa XIII - núm 4.

Comentari. Presenta una primera part amb estudis de mesografia, amb els capítols habituals (situació, orografia, hidrografia, climatologia, etc.) i una segona amb Antropologia, Patologia, Defuncions i naixements, Matrimonis.

POMAR DE CINCA (Huesca)

FONT, Francisco. Ensayo sobre la topografía y estadística del Pueblo de Pomar de Cinca, en Aragón.

Lema: "Satis ... in tan diffusa materia quam suscepimus maximam partem tradidisse". Columela, lib V, de re rustica.

Sign: M.M.R.A.M.C. - Vol I - núm 13.

Comentari. L'obra conté els següents apartats:

Situació geogràfica i estat meteorològic. Temperatures (1833-34). Atmosfera. Regne vegetal, Agricultura. Regne animal. Economia local, arts i comerç. L'home en estat de salut. L'home en estat malalt.

PONFERRADA (León)

LAREDO BLANCO, Julián. **Datos para el estudio médico-topográfico de Ponferrada.**

Sense lema.

Manuscrit, en fulls no numerats, amb un mapa i diverses taules sinòptiques. Ben enquadernada.

Presentat el 1897. Hi ha un petit full manuscrit signat pels membres del Jurat de la Reial Acadèmia:

"Me gusta por lo completo, bueno, erudito y bien detallado". Signat, A. Esquerdo.

"Trabajo notabilísimo en todos conceptos y su autor dignísimo de la recompensa que solicita". Juan Giné.

"Conforme". R. Rodríguez.

"Lástima que esta Topografía no pueda optar al premio anual, porque sin duda se hubiera llevado el primer premio. Es uno de los mejores trabajos que de muchos años se han presentado. Revela muchos conocimientos en su autor. Estoy completamente de acuerdo con el Dr. Giné". Roqué, Juan.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 5.

Comentari. La Topografia conté, sense numeració dels fulls:

Antecedents històrics.

El Bierzo. Posició topogràfica, Hidrografia, Hidrotimetria, Geologia, Flora i Fauna, Clima.

Urbs. Vies de comunicació, Aliments i begudes, Característiques físiques dels habitants. Riquesa, Condicions morals i socials, Instrucció i grau de cultura intel·lectual.

Política sanitària. Demografia, Naixements. Fecunditat, Matrimonis.

Freqüència morbosa. Població. Defuncions. Moviments de població.

Patologia. Malalties de la nutrició. Malalties per aparells.

Conté nombrosos gravats i esquemes.

Fou editada amb el mateix text:

LAREDO BLANCO, Julio. **Datos para el estudio médico-topográfico en Ponferrada.** Por – doctor en Medicina y Cirugía. Licenciado en las mismas por oposición, ex alumno interno de los Hospitales, académico corresponsal de la Real de Barcelona y médico de la beneficencia de dicha villa.

Astorga, Imp. y libr. de N. Fidalgo, 1899.

BIB: DANON (1996, 167).

PORTUGALETE (Vizcaya)

ESCORIHUELA Y CONESA, Marcos. **Topografía médica de Portugalete.**

Lema: "La importancia de las topografías ...".

Manuscrit, quartilles escrites a les dues cares, numerat: 25 folis i nombroses taules sinòptiques.

PREMI. Medalla d'or en el concurs de 1871.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 7. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 13)

Comentari. L'autor consta en el manuscrit com "Antiguo redactor y colaborador de varios periódicos científicos. Doctor en Medicina y Cirugía de la Facultad de Madrid. Socio corresponsal de la Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona. Del Instituto médico de Valencia y mención honorífica del mismo, etc. etc."

El manuscrit conté:

Advertència. Estudi Topogràfic Mèdic de qualsevol part d'Espanya.

Capítol 1er. Atmosferologia, Aigües, Flora cultivada, Propietats.

Capítol 2 on. Sanitat civil (Portugalete compta amb 3 professors titulats en Medicina, 2 farmàcies i 1 veterinari). Malalties humanes esporàdiques, etiologia. Epidèmies (en especial de còlera dels anys 1854-1856). Política sanitària. Naixements. Defuncions.

Capítol 3 er. Cosmetologia.

Capítol 4t. Bromatologia.

Capítol 5è. Gimnàstica.

Capítol 6è. Perceptologia.

Autor. Marcos ESCORIHUELA és autor de **Compilación Legislativa médico-Quirúrgica desde el siglo v hasta nuestros días y almanaque médico, biográfico y anecdótico para 1867.** Madrid, impr. Médica de Manuel Alvarez, 1866.

BIB: DANON (1996, 116).

POZUELO DE ALARCÓN (Madrid)

AGUADO Y MORARÉ, Francisco. **Memoria médico-topográfica del Valle de Pozuelo de Alarcón.**

Lema: "Si los medicamentos tienen virtud para curar, las influencias morales y los modificadores higiénicos son poderosos agentes con quien se debe contar".

J.B. Fonsagrives (Higiene alimenticia).

Manuscrit, en 4t, 34 pàgines.

Menció honorífica en el concurs de 1879.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 8. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 7)

Comentari. El manuscrit està dividit en:

I. Geografia Mèdica.

II. Importància d'aquest estudi Mèdico-Topogràfic de tot Espanya.

III. La Vila de Pozuelo de Alarcón: 1. Història, topografia, Indústria, 2. Hidrografia, 3. Salubritat general, Malalties (carboncle), febres, etc.

PUEBLA DE MONTALBÁN (Toledo)

Anònim. Datos para el estudio médico-topográfico de la Villa de Puebla de Montalbán (Provincia de Toledo).

Lema: "Salus populi suprema lex est".

"Melius est praecavere quam curare".

Manuscrit en folis, 161 pàgines.

Presentat al concurs de 1886. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIII - núm 10. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 4)

Comentari. El treball està dividit en:

Introducció. Història.

Descripció de la Puebla de Montalbán i el seu terme.

Història Natural (geologia, minerals, flora i fauna). Hidrologia. Atmosferologia.

Població. Condicions individuals, morals i socials, gènere de vida i alimentació.

Riquesa i produccions.

Aplicacions mèdiques (Higiene pública i policia mèdica). Patologia: malalties endèmiques i epidèmiques. Moviments de població, Mortalitat i Longevitat.

QUEL (Logroño)

GARCÍA Y BARRIO, Augusto. Memoria Médico Topográfica de la Villa de Quel.

Lema: "La higiene es la rama más hermosa y lozana del frondoso árbol de la Medicina".

Manuscrit en folis escrits a dues cares, 35 fols.

Menció honorífica en el concurs de 1886.

Sign: Arm S. - Caixa XIV - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 10)

Comentari. Està dividida en cinc parts:

1a part. Topografia mèdica de Quel.

2a part. Temperament, constitució i idiosincràsia dels habitants.

3a part. Taules estadístiques de Població, Matrimonis, Defuncions.

4a part. Malalties més freqüents i tractament: Febres, febre tifoide, malalties eruptives, etc, en gràfiques.

5a part. Deduccions. Milliores proposades.

QUINTANAR DEL REY (Cuenca)

VALERA Y GIMÉNEZ, Tomás. **Apuntes para la Topografía médica de Quintanar del Rey, ilustrados con dibujos y planos.**

Lema: "Discrepant facta cum dictis".

Manuscrit en quartilles, 147 més 29 pàgines, amb secció d'estadística amb taules sinòptiques i 8 fols amb nombroses fotografies. Hi ha una partitura musical amb el títol "Ave Maria" i la nota següent: "Cuesta en este pueblo tanto el adquirir datos que hasta para esto han perdido los músicos las libretas".

Accèsit al concurs de 1879.

Sign: Arm S. - Caixa XIV - núm 2. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 7)

Comentari. El contingut és:

Pròleg. Part Primera. Secció Topogràfica. Descripció general i història. Descripció particular: condicions dels habitants. Estudi dels àlies o renoms, noms de pila i cognoms. Estima al metge.

Part segona. Estudi de les malalties. Malalties sifilitiques. Malalties dels infants, Intrusisme. Paraules i adagis d'ús vulgar, etc.

REMOLINOS (Zaragoza)

CAPDEVILA Y ESCUÉ, Jaime. **Topografía médica de Remolinos.**

Lema: "Con la atención notamos las preciosidades y las recogemos". Balmes.

Manuscrit en folis escrits per les dues cares, cosits i recollits en una carpeta. 209 pàgines més índex.

Accèsit al concurs de 1885.

Sign: Arm S. - Caixa XIV - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 53 - n° 14)

Comentari. Conté:

Necessitat de les Topografies Mèdiques

Topografia mèdica: Història, Geografia de Remolinos i encontorns, història

natural.

Estudi social, usos i costums en un concepte mèdic. Riquesa. Higiene pública. Policia mèdica. Clínica local, Clínica terapèutica. Deduccions demogràfiques.

SAN SALVADOR DEL VALLE (Vizcaya)

VERGARA GARCÍA, Eugenio. **Datos para la Topografía Médica de San Salvador del Valle (Vizcaya).**

Lema: Un hombre, solo puede poco por si". MONLAU Higiene pública, T. I, pág. 103.

Baracaldo, Enc. y Lib. de Bonifacio Guzmán, 1904. 199 pàgines més índex. 30,5 x 22 cm.

Consta només un exemplar de l'edició, signada per l'autor, amb una dedicatòria: "A los Srs. Ac. de Medicina y Cirujía de Barcelona para su Biblioteca, en testimonio de consideración".

Sig: Arm S. - Caixa XVII - núm 2. (Ant: Arm 5 - 4 - n°3)

Comentari. L'edició és dedicada a l'Ajuntament de San Salvador del Valle.

Consta de quatre capítols:

Introducció.

Cap. 1. Estat físic del "Concejo",

Cap. 2. Estat físic i moral dels habitants del "Concejo".

Cap. 3. Patologia.

Cap. 4. Zona minera.

SANTANDER

CANO Y QUINTANILLA, José. **Memoria Médico-Topográfica de Santander y sus Distritos Rurales.**

Lema: "Nada es tan importante á la felicidad de los pueblos, como las medidas que tienden a mejorar sus condiciones de salubridad".

Manuscrit, en quartilles escrites per les dues cares, 109 pàgs.

Accèssit al concurs de 1884.

Sign: Arm S. - Caixa XVII - núm 4. (Ant: Arm 5 - 4 - n° 3)

Comentari. El manuscrit consta de:

Introducció. Circumstàncies topogràfiques. Clima (amb diverses estadístiques).

Aigües i evacuacions de les mateixes. Estadística mèdica, precedida d'algunes consideracions sobre les malalties més freqüents.

SEGOVIA

MESSA Y NIETO, Sebastián de. **Descripción Topográfica-Médica de la ciudad de Segovia.** Por --- Profesor del Cuerpo facultativo Militar y 1er Médico Cirujano del Real Colegio General Militar de Caballeros Cadetes. Año 1834. 23 pp.

Signatura: M.M.R.A.M.C. - Vol X (1829-1834), núm. 34.

Comentari. És un estudi succint -23 pàgines- amb un primer capítol de mesografia i un segon amb l'estudi general de les malalties més freqüents, que fou premiat amb el títol de Soci corresponent, com llegim en la nota següent:

La comisión de Topografías ha visto y ecsaminado detenidamente la memoria presentada á esta Real Academia por el Profesor Dn. Sebastián Messa, describiendo la Topografía médica de Segovia, y es el dictamen se le conceda el título de socio corresponsal que solicita, en razón al mérito literario que reconoce en la memoria.

Barcelona 19 Diciembre 1834.

A.R.A.M.C., lligall 13, núm 172.

Autor. Sebastián de MESSA y NIETO fou metge militar conegut com autor d'una obra important: **Reseña histórica de las principales operaciones quirúrgicas practicadas en los hospitales de campaña durante los seis años de la última guerra civil.** Biblioteca médica castrense, 6, 121. 1852.

Bib: MASSONS (1994, III, 172, 400).

SEPÚLVEDA (Segovia)

VERGARA, Eugenio. **Apuntes para la Topografía Médica de Sepúlveda.**

Lema: "Si quis ad urbem sibi ignotam pervenerit, hanc ejus situm considerare oportet, quomodo et adventor et ad solis, ortum jacead ... Hominum quoque virtus, ratio quenam maxime delectentur: inspicienda, an potui, et cibis et otio dedisti, an exercitationibus et laboribus gaudeat". De aere, aquis et locis. Hippocratis.

Manuscrit en quartilles apaïsades escrites per les dues cares i cosides, numerades: 72 folis. A la portada consta que fou presentada el 29 de Setembre 1885, tot i que el manuscrit està datat el 1883. Al final de la primera pàgina hi ha la següent nota manuscrita, no signada:

Esta memoria fue premiada con el 2º Accésit en el Concurso de Premios de 1885, siendo su autor Don Eugenio Vergara que fue nombrado Socio Correspondal. Dicho señor era médico de Sepúlveda. Nota hecha el dia 19 de junio de 1942.

Accèssit en el Concurs de 1885.

Sign: Arm S. - Caixa XVIII - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 3)

Comentari. El sumari consta de:

1 Dedicatòria. 2 Preliminars. 3 Història. 4 Atmosferologia. 5 Geologia. 6 Exposició de les condicions físiques, morals i socials dels habitants de Sepúlveda. 7 Historiografia. 8 Flora. 9 Fauna. 10 Patologia (que és la part més extensa i important de la Topografia). 11 Deduccions. 12 Conclusions.

TARANCÓN (Cuenca)

ALCÁZAR Y LÓPEZ, Rufino. Apuntes médico-topográficos de Tarancón.

Lema: "La importancia de las topografías para la salud pública es tan evidente, como la importancia de los censos y de la estadística para la Administración, como la de los mapas para el militar ó para el ingeniero, como la de la brújula para el navegante". Monlau: Elementos de higiene (sic) pública, tercera edición, página 96".

Manuscrit en folis escrits a les dues cares, 69 pàgines més algunes taules sinòptiques.

Presentada al concurs de 1886. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIX - núm 3. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 9)

Comentari. Està dividit en:

- 1a Secció. Topografia. Etimologia de la paraula Tarancón. Mesografia. Demografia (taules sinòptiques 1875-1885).
- 2a Secció. Característiques dels habitants.
- 3a Secció. Bromatologia. Passions dels habitants de Tarancón.

TINEO, Concejo de (Oviedo)

Anònim. Topografía médica del Concejo de Tineo.

Lema: "O fortunatos nimium sua si bona norint Agricolas". Virg. in lib. 2. Georg. C. CCCCLVIII.

Manuscrit en quartilles escrites per les dues cares. Numerat per plecs.

Presentat al concurs de 1886. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XIX - núm 7. (Ant: Arm 5 Llig 54 - n° 3)

Comentari. És un estudi de la Patologia considerada per edats: Infància, Pubertat, Edat adulta.

VALDEMORO (Madrid)

Anònim. **Memoria médico topográfica de Valdemoro.**

Sense Lema.

Manuscrit en quartilles escrites a les dues cares, numerades: 25 folis més 1 mapa.

Presentat al concurs de 1886. Sense premi.

Sign: Arm S. - Caixa XXI - núm 1. (Ant: Arm 5 - Llig 56 - n° 7)

Comentari. L'estudi està dividit en:

Introducció. Topografia Mèdica de Valdemoro. 1. Situació geogràfica. 2. Estat actual de la població. 3. Aire respirable, alimentació. Hidrografia. 4. Deduccions. Salubritat. Epidèmies. Malalties. Fonts de salut. Conclusió.

VALLE DE REOCÍN (Santander)

SALAZAR, Julio R. de. **El Valle de Reocín. Apuntes médico-topográficos.**

Torrelavega, Imprenta de El Dolra, 1907. En 4º, 152 pp. més Index. 20,5 x 15,5 cm.

A l'Acadèmia només hi ha l'edició.

Sign: Arm S. - Caixa XXI - núm 3. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 27)

Comentari. L'obra consta de:

Pròleg. Introducció. I. Nota històrica. II. Geografia. III. Atmosfera i Clima. IV. Història Natural. V. Hidrografia i hidrotimetria. VI. Ressenya de la Vall. VII. Demografia. VIII. Patologia. IX. Higiene pública. Conclusions.

VALLE DEL RONCAL (Navarra)

Anònim. **Estudio topográfico-médico del Valle del Roncal.**

Lema: "Entre el clima é higiene de un lugar y sus enfermedades, hay siempre relación evidente".

Manuscrit en folis escrits per les dues cares, 179 pàgines.

PREMI. Segona Medalla d'or en el concurs de 1883.

Sign: Arm S - Caixa XXI - núm 4. (Ant: Arm - 5 - Llig 56 - n° 11)

Comentari. L'obra conté:

Cap. I. Descripció topogràfica i Geologia. II. Climatologia. III. Ressenya agrícola i forestal. IV. Habitacions i Vestits. V. Indústries. VI. Alimentació i begudes. VII Temperaments. VIII. Costums. IX. Estadística (en quadres de mortalitat, natalitat, etc.). X. Resum etiològic.

VILLA DEL PRADO (Madrid)

VILAR FERRAN, Joaquín; CARACUEL Y FARRUGIA, Salvador. Topografía Médica del distrito municipal de Villa del Prado.

Lema: "Castillo de Alhamín".

Premiada por la Real Academia Nacional de Medicina, Año 1919, Premio García Roel.

Madrid, Establecimiento Tipográfico de "El Liberal", 1920. 165 pàgines més Index. 24,5 x 17 cm.

Sign: Arm S. - Caixa XXIII - núm 1. (Ant: Arm 5 - 5 - n° 23)

Comentari. El llibre està dividit en dues parts:

Mesografia. Conté XI capítols.

Demografia. Conté IX capítols.

Autor. Joaquim VILAR I FERRAN era natural de Perelada. Seguí els estudis de Medicina a Barcelona i Saragossa, però es llicencià a Barcelona el 1894. És autor de diverses topografies: ja n'hem parlat en estudiar la Topografia de Viella.

Salvador CARACUEL I FARRUGIA havia tingut relació amb l'Acadèmia, ja que havia obtingut una menció honorífica en el concurs d'Epidèmies de 1917. (A.P.B. 18)

VILLAMURIEL DE CERRATO (Palencia)

SIMÓN Y NIETO, Francisco. Apuntes para el estudio médico-topográfico de Villamuriel de Cerrato (Palencia) y del Valle de Carrión.

Lema: "El médico que estudie y escriba la topografía médica de una localidad dada, realizará un trabajo pequeño por si mismo, pero contribuirá con él a la creación de dos ciencias útiles al hombre: la geografía médica y la Sociología".

Manuscrit en folis escrits per les dues cares, 202 pàgines més un mapa. Enquadernat.

PREMI en el concurs de 1885.

Sign: Arm S. - Caixa XXIII - núm 2. (Ant: Arm 5 - 4 - n° 11)

Comentari. Consta de:

Pròleg. Dades històriques. Cap. I. La Vall de Carrión. Mesografia.

Cap. II. Clima. Cap. III. Descripció de Villamuriel. Cuevas de Miraflores. Calabazanos. Cap. IV. Els habitants de Villamuriel. Cap. V. Moviments de població (naixements, defuncions, etc.). Cap VI. Patologia. Malalties infeccioses, diatèsiques, distròfies, Intoxicacions. Malalties per aparells.

VILLANUEVA DE LA CAÑADA (Madrid)

VILAR Y FERRAN, Joaquín. Topografía Médica del distrito municipal de Villanueva de la Cañada ó La Espernada.

Lema: "Carpetania".

Premiada por la Academia Nacional de Medicina -Año 1916- Premio García Roel. Madrid, Establecimiento tipográfico de "El Liberal", 1917. 219 pp. més Index. 25 x 17 cm.

Consta només l'Edició.

Signatura: Arm S. - Caixa XXIII - núm 3.

Comentari. L'obra està dividida en dues parts:

1a Part. Mesografia: consta de IX capítols.

2a Part. Demografia: consta de VII capítols.

Autor. És també autor de diverses topografies: acabem de citar-lo com autor de la Topografia de la Villa del Prado.

ESSAI

S U R

LA TOPOGRAPHIE MÉDICALE

DE GIRONNE,

PRÉSENTÉ à l'École de Médecine de Montpellier, le 29
ventôse an X de la République française,

PAR FRANÇOIS GELABERT et RIERA, de Girone,
Bachelier en Philosophie de l'Université de Cervera,
Collégial de la ville de Girone près l'École de Médecine
de Montpellier, et Chef de Clinique dans cette École.

A MONTPELLIER,

De l'Imprimerie de COUCOURDAN, au bout de la descente du Cannau,
Rue du Berger, N.º 127.

A N X.

M. Z. S.

Acompaño à V. S. la
adjunta memoria sobre
las metástasis, recivala V. S.
como à exprecion de mi
sincero deseo de los progre-
sos de la facultad.

Si otros enardecidos con mi
ejemplo tratasen este asun-
to con ideas mas luminosas
y conceptos mas felices si-
empre resultaria un bien
à la facultad, y en tal
caso ya estaria cumplido
dos mis votos.

Gerona 14 Octe 1834.
Dr Francisco Gelabert
3

VI. BIBLIOGRAFIA

- A.H.G.U.B.** Arxiu Històric i General Universitari. Universitat de Barcelona. Expedients acadèmics personals.
- A.P.B.** Anuari de Premis i Beques. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, MCMXXXII.
- A.R.A.M.C.** Arxiu de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.
- D.B.M.C.** CALBET I CAMARASA, Josep M.; CORBELLA I CORBELLA, Jacint. **Diccionari Biogràfic de Metges Catalans**. Tres Volums. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana-Seminari Pere Mata, 1981-1983.
- E.M.** ELIAS DE MOLINS, Antonio. **Diccionario biográfico y bibliográfico de los escritores y artistas catalanes del siglo XIX**. II Tomos, Barcelona, Imprenta de Fidel Miró, 1889-1895.
- M.M.R.A.M.C.** Memòries Manuscrites de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.
- M.R.A.M.P.B.** Memorias de la Real Academia Médico-Práctica de la Ciudad de Barcelona. Tomo Primero. Madrid, en la Imprenta Real, año de 1789.

BIBLIOGRAFIA SECUNDÀRIA

- ALCALDE I DALMAU**, Ramon (1992). **La Fundació Bruguera. 500 anys de relació mèdica entre Girona i Montpeller**. Ajuntament de Girona-Col·legi de Metges de Girona.
- ARAGONÈS I FORÈS**, Rosa; **AUTET I PUIG**, Àurea; **CUÉLLAR I CALÀBRIA**, Hug (1996). **Dr. Manuel Vilà i Olesa**. Treballs de la Càtedra d'Història de la Medicina. Barcelona.
- ARRELS** (1989). Miscel·lània d'aportacions històriques i documentals de l'Espluga de Francolí. Centre d'Estudis Locals del Casal de l'Espluga de Francolí 5.
- ARRÓ Y TRIAY**, Francisco de P. (1985). **Estadística Médica de la Compañía de los Ferrocarriles de Tarragona á Barcelona y Francia correspondiente al septenio de 1879 á 1885 respecto de las líneas de Gerona y al año de 1886 respecto de éstas y de las de Tarragona y la Frontera**. Barcelona, Imprenta de Henrich, 1892. Reedición Facsímil, Barcelona.

- BALAGUER, E.; BALLESTER, R.; BERNABEU, J.; PERDRIGUERO, E. (1991). **Fuentes históricas de la Antropología Médica en España**. Actas del IV Congreso Nacional de Historia de la Medicina, Universidad de Zaragoza-Ayuntamiento de Zaragoza. Pàgines 107-115.
- BALUÉ I FORT, Raimon (1999). **Vida i obra del Dr. Agustí Roure (1850-1896), metge de Tremp**. "GIMBERNAT" Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència, Vol. XXXI (*).
- BAYERRI Y BERTOMEU, Enrique (1934). **Historia de Tortosa y su comarca**. Tomo II. Tortosa, Imprenta Moderna de Algueró y Baiges.
- BORRÀS ALANDETE, Meritxell; FAÑANAS LANAU, Nancy (1997). **Vida i Obra del Dr. Bonfilio Garriga i Puig**. Treballs de la Càtedra d'Història de la Medicina. Barcelona.
- BUTLLETI DEL SINDICAT DE METGES DE CATALUNYA. Anys 1933-1936.
- CALBET I CAMARASA, Josep M.; ESCUDÉ I AIXELA, Manuel M. (1994). **Orígens del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona**. Barcelona, PPU.
- CAÑIGUERAL I FOLCARRA, Salvador; FÀBREGAS I TEIXIDOR, Neus; POCH I YMBERT, Josep M.; VALLÈS I XIRAU, Joan (1985). **Homes de ciència empordanesos**. Figueres, Carles Vallès Editor.
- C.I.T.E.M.A. (1982). **Homenaje a Francisco Salvá y Campillo. Precursor español de la informática**. Madrid, G. Miroca.
- CORBELLA, Jacint (1984). **Josep Falp i Plana (1873-1913), metge i poeta del Bages i del Solsonès**. Manresa, Miscel·lània d'Estudis Bagencs 3. Centre d'Estudis del Bages.
- CORBELLA, Jacint (1990). **Anàlisi de tres Topografies mèdiques de Manresa (1888, 1894 i 1905)**. "Metges, farmacèutics i salut pública". Manresa. Estudis històrics de la Catalunya interior, Miscel·lània d'Estudis Bagencs.
- CORBELLA, Jacint (1993). **Memòries Manuscrites de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya**. Barcelona, Publicacions del Seminari Pere Mata-Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya- PPU.
- CORBELLA, Jacint (1996). **Història de la Facultat de Medicina de Barcelona (1843-1985)**. Barcelona, Fundació Uriach 1838.

- CORBELLA, Jacint; CALBET, Josep M.; VALLRIBERA, Pere (1987). **Alguns aspectes de l'obra mèdica del Dr. Agustí Bassols i Prim (Olot, 1853 - Barcelona, 1919)**. "GIMBERNAT" Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. Vol. XVIII (**).
- CORBELLA, Jacint; VALLRIBERA, Pere; ESCUDÉ, Manuel M. (1991). **Crítica de dues Topografies mèdiques de Tortosa**. Comunicació a la XXXVII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Resums.
- DANÉS, Joaquim (1960). **Llibre d'Olot**. Barcelona, Editorial Selecta.
- DANON, Josep (1996). **Catálogo de la biblioteca Histórica de la Fundación Uriach (1493-1950)**. Barcelona, Fundación Uriach 1832.
- DIARIO DE BARCELONA. Suplemento.
 Manifiesto del viernes 23 de Marzo de 1821.
 Segundo Manifiesto del martes 3 de Mayo de 1821.
- DICCIONARIO BIOGRÁFICO MÉDICO MUNDIAL (D.B.M.M. 1958). Barcelona, G. Monge.
- DOMÈNECH MARTÍN, Anna; FLORES DELGADO, Samuel; GRAÑANA CRUELLA, Eva (1998). **Pere Puig i Sardà**. Treballs de la Càtedra d'Història de la Medicina. Barcelona.
- ESCUDE I AIXELA, Manuel Maria (1997). **Consideracions sobre alguns sanitaris de La Selva**. "GIMBERNAT". Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència, Vol XXVIII (**).
- ESCUDE I AIXELA, Manuel M.; CALBET I CAMARASA, Josep M. (1990). **Obra mèdica de Francesc Montanyà i Santamaria**. "GIMBERNAT" Revista Catalana d'Història de la Medicina i la Ciència, Vol. XIV (**).
- ESCUDE, Manuel M.; CALBET, Josep M.; CORBELLA, Jacint (1995). **Consideracions sobre la medicina del segle XIX al Solsonès**. "Historia de la Medicina al Solsonès". Solsona, societat Catalana d'Història de la Medicina-Arxiu Històric de les Ciències de la Salut, de Manresa-Arxiu Diocesà de Solsona.
- FALP PLANA, J. (1902). **Mossèn Verdaguer. El Poeta-El Sacerdot-L'Home-El malalt**. Barcelona, Tipografia "L'Industria" de Manel Tasis.
- FALP Y PLANA, J. (1906). **Lo Gèni Catalá**. Poèma. Barcelona, Tipografia de'n Manuel Tasis.

- GARCÍA GONZÁLEZ, Pedro (1978) **Vida del doctor D. Manuel Vilá Olesa (y el Kala-azar infantil)**. Treballs de la Càtedra d'Història de la Medicina. Barcelona.
- GELABERT RIERA, Francisco (1890). **Ensayo sobre la Topografía médica de Gerona**. REVISTA DE GIRONA, Vol. XIV.
- HAUSER, Ph. (1917). **Introducción al estudio de la Higiene. La evolución de la higiene á través de los siglos**. Sevilla, Imprenta y Litografía de Gómez Hnos.
- HISTÒRIA DE LA MEDICINA AL SOLSONÈS (1995). Solsona. Societat Catalana d'Història de la Medicina-Arxiu Històric de les Ciències de la Salut de Manresa-Arxiu Diocesà de Solsona.
- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel (1992). **La Topografía Médica de Vic de Antonio Millet (1798)**. Barcelona, Seminari Pere Mata-PPU.
- MASCARÓ ZAMORA, F. (1990). **A. Mascaró. Ante la opinión pública, ante la prensa y ante los tribunales**. Treballs de la Càtedra d'Història de la Medicina. Barcelona.
- MASSONS, José M^e (1994). **Historia de la Sanidad Militar española**. IV Tomos. Barcelona, Ediciones Pomares-Corredor.
- MONTSERRAT Y ARCHS, Juan; MIR Y MIRÓ, Enrique; VILÀ Y OLIVA F.S. (1890). **Aguas Minero-Medicinales del Manantial de Nuestra Señora de la Esperanza y Fuentes de la Salud y San Juan, del balneario de Tortosa**. Barcelona, Imprenta de Pedro Ortega.
- MONTSERRAT FIGUERAS, Sebastián; CARRERAS ROCA, Manuel (1954). **Historia de la Real Academia de Medicina de Barcelona**. Barcelona, Imp. Socitra.
- OLLÉ ROMEU, Josep M., Dir. (1995). **Homes del catalanisme. Bases de Manresa. Diccionari biogràfic**. Barcelona, Rafael Dalmau Editor.
- PESET, Juan Bautista (1876). **Bosquejo de la Historia de la Medicina de Valencia**. Valencia, Imprenta de Ferrer de Orga.
- PLA DALMAU, José M. (1974). **Pequeña historia de la medicina gerundense**. Boletín del Colegio de Médicos de la Provincia de Gerona, Núm. 56, págs. 1.445-1.452, i Núm. 58, págs. 1.494-1.501. Gerona, Impr. D.C.P.
- PRATS, Llorenç (1996). **La Catalunya rànica**. Les condicions de vida materials de les classes populars a la Catalunya de la Restauració segons les topografies mèdiques. Barcelona, Alta-Fulla.

- RIERA, Juan; GRANDA-JUESAS, Juan (1988). **Epidemias y paludismo en la Ribera del Júcar. (Una topografía médica del siglo XVIII)**. Valladolid, Acta Histórico-Médica vallisoletana, XXVII. Universidad de Valladolid.
- RIERA LLORCA, Vicenç (1994). **Els exiliats catalans a Mèxic**. Barcelona, Curial.
- RIERA I TUÈBOLS, Santiago (1985). **Ciència i tècnica a la Il·lustració: Francesc Salvà i Campillo**. Premi Lluís Sayé 1983. Barcelona, La Magrana.
- ROTLLAN I VERDAGUER, Armand (1997). **Aspectes biogràfics del metge de Manresa Pere Pallàs i Valls**. "GIMBERNAT" Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència, Vol. XXVII (*).
- SALAS I OLIVERAS, Ramon (1991). **De quan jo era noi (de l'última dècada del segle XIX a la segona del XX)**, 2a Edició. Mataró, Copist. Castellà.
- SALVAT Y NAVARRO, Antonio (1915,1926). **Tratado de Higiene**. II Vols. Vol. I: Sevilla, Imprenta y Litografía Gómez Hnos., Vol II: Barcelona, M. Marín Editor.
- SÀNCHEZ i AGUSTI, Ferran (1993). **Topografía médica de Sallent, 1897**. Emili Bové Piqué. Sallent, L'Esparver.
- SIMON TARRÉS, Antoni (1994). **Una topografía mèdica de Girona de l'any 1812**. "REVISTA DE GIRONA", 10-VI-1994.
- TERUEL PIERA, Severino (1974). **La Medicina en Valencia (1841-1892)**. CSIC Instituto "Arnau de Vilanova", Madrid.
- THOMASA DE SUBIRÀ, Lluís (1963). **La Vall de Torelló**. Barcelona, Biblioteca Selecta.
- TORRES AMAT, Félix (1836). **Memorias para ayudar a formar un Diccionario crítico de los escritores catalanes y dar alguna idea de la antigua y moderna literatura de Cataluña**. Barcelona, Imprenta de J. Verdaguer.
- URTEAGA, Luis (1980). **Miseria, miasmas y microbios. Las Topografías médicas y el estudio del medio ambiente en el siglo XIX**. "El Higienismo en España en el siglo XIX". "GEO crítica" 29. Ediciones de la Universidad de Barcelona.
- USTRELL I TORRENT, Josep M., coord. (1998). **Història de les ciències de la salut a l'Anoia**. Barcelona, Fundació Uriach 1838.
- VALLRIBERA I PUIG, Pere (1996). **El doctor Joan Baptista Parcet i Fàbrega, metge de Sant Genís de Vilassar. Una personalitat del Maresme del segle XIX**. Barcelona, Seminari Pere Mata-PPU.

VALLRIBERA I PUIG, Pere; CORBELLA I CORBELLA, Jacint; ESCUDÉ I AIXELA, Manuel M. (1992). **Una topografia mèdica de Tremp**. Tremp. "COLLEGATS" Anuari del Centre d'Estudis del Pallars, nº 51, XXXVI Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos.

VERGÉS I MIRASSÓ, Antoni (1974). **Història de Castellar del Vallès segons el seu manuscrit del 1872**, guardat a l'arxiu parroquial de Castellar i fins ara inèdit. Granollers-Barcelona, Ed. Montblanch-Martín.

VIDAL HERNANDEZ, Josep (1999). **Les Topografies mèdiques menorquines i els seus autors**. "Clima, microbis i desigualtat social: de les topografies mèdiques als diagnòstics de salut". Bernabeu Mestre, Josep; Bujosa Homar, Francesc; Vidal Hernández, Josep M. Coordinadors. Menorca, Institut menorquí d'Estudis, Consell Insular de Menorca.

TOPOGRAFIA MÈDICA
DE
VILADRAU
(MONTSENY)

PER

ANTONI ARIET BARBERIS

MEMBRE CORRESPONENT DE LA REIAL ACADEMIA DE MEDECINA I CIRURGIA
DE BARCELONA
SOCI PROTECTOR DE LA SOCIETAT ASTRONÒMICA DE BARCELONA
SOCI CORRESPONSAL DE LA SOCIETAT PROTECTORA DELS ANIMALS I DE LES
PLANTES, DE CATALUNYA
SOCI PROTECTOR DEL «PATRONATO SOCIAL DE BUENAS LECTURAS»
DE MADRID

OBRA PREMIADA
AMB ACCÈSSIT I TÍTOL D'ACADÈMIC CORRESPONENT
EN EL CONCURS OBERT PER LA
REIAL ACADEMIA DE MEDECINA I CIRURGIA DE BARCELONA
L'ANY 1913

BARCELONA
FIDEL GIRÓ, IMPRESSOR • VALENCIA, 233
1915

TOPOGRAFIA MÉDICA

— DE —

MANRESA

— POR —

D. Pedro Pallás Valls

Licenciado en Medicina y Cirugía,
ex-Ayudante y ex-Profesor auxiliar de Técnica Anatómica,
en la Facultad de Medicina de Barcelona,
corresponsal de varias Revistas científicas nacionales y extranjeras

CON UN PRÓLOGO DEL

Dr. D. Antonio Riera y Villaret

Profesor de Técnica Anatómica de la Facultad de Medicina de Barcelona

BARCELONA

F. CUESTA, impresor — Plaza Letamenli, 27

1906

VII. AUTORS DE LES TOPOGRAFIES

Consten els autors de les Topografies Mèdiques per ordre alfabètic dels cognoms, seguits del número assignat a cada una, en negreta, i la pàgina que ocupen en el text. Al final hem consignat les Topografies que resten anònimes.

- Abelló, Marià. Tortosa, número **130**, pàgina 92.
Aguado y Moraré, Francisco. Pozuelo de Alarcón, **89**, 120.
Alcázar y López, Rufino. Tarancón, **118**, 125.
Aluja i Miquel, Antoni. Reus, **97**, 70.
Amo Laforga, Elisabeth del. Caldes de Montbui, **24**, 37.
Antigüedad Díez, Félix. La Horcajada, **48**, 111.
Ardévol i Cabrer, Jaume. Reus, **96**, 69.
Ariet i Barberis, Antoni. Viladrau, **138**, 96.
Arró i Triay, Francesc. Caldes de Malavella, **22**, 36.
Aymerich i Gilebertó, Pau. Terrassa, **121**, 87.
- Balaciart, Antoni. Benicarló, **16**, 34.
Bals i Cardona, Joan. Maó, **63**, 56.
Bassols i Prim, Agustí. Olot, **80**, 64.
Batlle i Civit, Guillem. Tarroja de Segarra, **120**, 86.
Bové i Piqué, Emili. Sallent, **101**, 74.
Brun, Josep. Girona, **43**, 49.
- Caballero i Fernández, Just. Torredembarra, **125**, 89.
Calvo i Torras, Maria dels Angels. Sant Just Dsvern, **106** 77.
Camps i Serrabardina, F. Xavier. Vilassar de Dalt, **141**, 99.
Cano y Quintanilla, José. Santander, **108**, 123.
Capdevila y Escué, Jaime. Remolinos, **95**, 122.
Caracuel y Farrugia, Salvador. Villa del Pardo, **142**, 127.
Carrera i Miró, Hermenegild. Santa Coloma de Queralt, **107**, 78.
Carreras i Piñana, Narcís de. Castellterçol, **29**, 41.
Casanovas, Francesc de Paula. Agramunt, **1-2**, 25.
Casas Abad, Serafin. Huesca, **49**, 111.
Climato y Mingo, Juan. Belorado, **15**, 104.
Coll y García, Miquel. Peñaranda de Bracamonte, **83**, 117.
Congost i Viñas, Ramon. Torroella de Montgrí, **127**, 90.
Corominas i Planellas, Josep. Serinyà, **113**, 81.
Costa i Sagué, Pere. Castellfollit de la Roca, **28**, 40.
- Domènech, Antoni. Torroella de Montgrí, **126**, 90.
Domènech Sáez, José. Cuevas de Vera, **30**, 107.

Escorihuela y Conesa, Marcos. Portugaleta, **88**, 120.

Falp i Plana, Josep. Solsona, **115**, 83.

Ferrer y Pérez, Leopoldo. La Oliva de Mérida, **77**, 117.

Font, Francisco. Pomar de Cinca, **85**, 118.

Franquesa i Sivilla, Antoni. Mataró, **68**, 59.

García y Barrio, Augusto. Quel, **93**, 121.

García y Ponce de León, Ramón. León, **53**, 113.

Garriga i Puig, Bonfili. Sant Cugat del Vallès, **103**, 75.

Gelabert i Riera, Francesc. Girona, **42**, 48.

Gibert i Oliver, Agustí M. Vila-seca de Solcina, **140**, 98.

Gil y Alvénez, Manuel. Cascante, **26**, 106.

Gilly, Antoine. Girona, **45**, 50.

Girona i Trius, Josep. Vilafranca del Penedès, **139**, 97.

González, Agustín. Málaga, **58**, 114.

González, Pedro Maria. Cádiz, **20**, 106.

González i Balaguer, Domènec. Barcelona, **14**, 33.

González i Balaguer, Domènec. Masquefa, **67**, 58.

González Castro, José. Guijo de Santa Bárbara, **47**, 110.

Gresa de Mirambell, Anicet. Navarcles, **75**, 62.

Gresa de Mirambell, Anicet. Talamanca, **116**, 84.

Hernández Morejón, Antonio. Maó, **64**, 56.

Hernández Oñate. Enciso, **32**, 108.

Hernández Oñate. Logroño, **57**, 113.

Ibáñez Claris, Josep M. Igualada, **51**, 51.

Ibáñez Yanguas, Agustín. Ejea de los Caballeros, **31**, 108.

Laredo Blanco, Julián. Ponferrada, **86**, 119.

Latorre Ríos, Angel. Viloví d'Onyar, **145**, 100.

Llansol, FGrancesc. Alzira, **6**, 27.

Llorens i Gallard, Ignasi de. Calaf, **21**, 35.

Llorens i Gallard, Ignasi de. La Seu d'Urgell, **114**, 82.

Maneroi Mollà, Evarist. Alacant, **4**, 26.

March i Anglada, Llorenç. L'Espluga de Francolí, **35-37**, 43-44.

Marlés i de Cusa, Lluís de. Lleida, **54**, 52.

Martínez i Martínez, Fèlix. Moixent, **70**, 60.

Martínez i Sostre, Miquel. Lleida, **56**, 53.

Mascaró i Castanyer. Josep M. Banyoles, **12**, 31.

Massana i Rovira, Francesc. Martorell, **65**, 57.

Melcior i Farré, Víctor. Manresa, **59**, 54.

Messa y Nieto, Sebastián de. Segovia, 110, 124.
Montanyà i Santamaria, Francesc X. Ponts, 87, 66.

Ocaña i Sierra, Joan. Blanes, 17, 34.
Oliu i Pagès, Josep. Giròna, 44, 50.
Oliu i Pagès, Leopold. Sant Feliu de Guíxols, 104, 76.

Pallàs i Valls, Pere. Manresa, 61, 55.
Pardo i Canalis, Juli. La Garriga, 41, 35.
Peset i Vidal, Joan Baptista. València, 134, 94.
Pi i Puig, Rossend. L'Escala, 33, 42.
Puig i Sardà, Pere. Sabadell, 99, 72.
Pujadas i Serratosà, Ramon. Sentmenat, 111, 79.
Pujol i Vidal, Josep. Tàrraga, 119, 85.
Pumarola i Busquets, Agustí. Montcada i Reixac, 73, 61.

Rabasa i Fontserè, Josep. Lleida, 55, 53.
Raduà i Oriol, Enric Octavi. Garcia, 40, 46.
Reñé i Permanyer, Josep. Ruplà, 98, 71.
Rius i Tarragó, Agustí. Sabadell, 100, 73.
Roure i Giol, Agustí M. Tremp, 132, 93.

Salazar, Julio R. de. Valle de Reocín, 135, 126.
Salvà i Campillo, Francesc. Barcelona, 13, 32.
Sau i Santaló, Joan. Camprodon, 25, 38.
Secanell i Sala, Antoni. Igualada, 50, 51.
Serdà i Prat, Bernat. Taradell, 117, 85.
Simón y Nieto, Francisco. Villamuriel de Cerrato, 143, 127.
Suárez de Figueroa y Cazeau, José. Tortosa, 131, 92.
Suriol i Torra, Josep. Caldes de Montbui, 23, 37.

Thomasa de Subirà, Lluís. Torelló, 124, 88.
Thos i Codina, Silví. Andorra, 7, 29.
Torres i Fornés, Cayetano. Segorbe, 109, 79.
Trullàs y Soler, M. Burguillos, 18, 105.
Tuixans i Pedragosa, Joaquim. Badalona, 11, 30.
Tuixans i Pedragosa, Joaquim. Montserrat, 74, 62.

Valera y Giménez, Tomás. Quintanar del Rey, 94, 122.
Valls i Broquetas, Orenci. Esparreguera, 34, 43.
Velasco, Pablo. Ayllón, 9, 104.
Vergara García, Eugenio. San Salvador del Valle, 102, 123.
Vergara garcía, Eugenio. Sepúlveda, 112, 124.
Vergés i Vernis, Pere. Castellar del Vallès, 27, 40.
Vieta Corduras, A. Azagra, 10, 104.

Vilà i Olesa, Manuel. Tortosa, 129, 91.
Vilà i Oliva, Felip Santiago. Tortosa, 128, 90.
Vilar i Ferran, Joaquim. Cabrales, 19, 105.
Vilar i Ferran, Joaquim. Viella, 137, 95.
Vilar i Ferran, Joaquim. Villa del Prado, 142, 127.
Vilar i Ferran, Joaquim. Villanueva de la Cañada, 144, 128.

TOPOGRAFIES ANÒNIMES

Aguaviva, 3, 103.
Aldover, 5, 27.
Arroyomolinos de Montánchez, 8, 103.

Espluga de Francolí, L', 38, 46.
Estella, 39, 109.

Gran Canaria, 46, 109.

Ilocos Norte, 52, 112.

Manresa, 60, 54.
Manzanares, 62, 114.
Martorelles, 66, 58.
Medinilla, 69, 115.
Mondragón, 71, 115.
Monreal de Ariza, 72, 115.

Navas de Jorquera, 76, 117.

Palma de Mallorca, 81, 65.
Pardo, El, 82, 117.
Piloña, Concejo de, 84, 118.
Prat de Llobregat, El, 90, 68.
Puebla de Montalbán, 91, 121.
Puigcerdà, 92, 68.

Sant Joan d'Espi, 105, 77.

Tiana, Sant Cebrià de, 122, 87.
Tineo, Concejo de, 123, 125.

Valdemoro, 133, 126.
Valle del Roncal, 136, 126.

El Seminari Pere Mata, de les Unitats de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i d'Història de la Medicina de la Universitat de Barcelona fou creat en ocasió del centenari de la mort de Pere Mata i Fontanet (Reus, 1811 - Madrid, 1877) que fou professor de Medicina Legal, com a eina per facilitar la publicació de llibres i la difusió de l'activitat científica

RELACIÓ DE PUBLICACIONS DEL SEMINARI PERE MATA

- 1.- DOMÈNECH, Edelmira: *"La Frenologia. Anàlisi històric de una doctrina psicològica organicista"*. 1977. 216 pp.
- 2.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"Santuaris lleidatans amb tradició mèdica"*. Lleida, 1981. 158 pp.
- 3.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. I. A-E"*. 1981. 194 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 4.- *III Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa*. Lleida, 4-6 de juny de 1981. 32 pp. (Coedició amb Col·legi Oficial de Metges de Lleida).
- 5.- *Actes del III Congrés d'Història de la Medicina Catalana*. Lleida 1981. vol. I. 1981. 346 pp.
- 6.- HUGUET i RÀMIA, Emilio: *"Determinación del cadmio y plomo en las aguas de consumo"*. 1981. 90 pp.
- 7.- MARTÍ AMENGUAL, Gabriel: *"El suicidio consumado en las Islas Baleares"*. 1981. 156 pp.
- 8.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. II. F-Q"*. 1982. 240 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 9.- CAMPS i CLEMENTE, Manuel; CAMPS i SURROCA, Manuel: *"Aspectes sanitaris del l'arxiu de Sant Joan de Lleida"*. Lleida, 1983. 424 pp.
- 10.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. III. R-Z i Addenda"*. 1983. 348 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 11.- CORBELLA CORBELLA, Jacinto; CALBET CAMARASA, José M.: *"El pensamiento sanitario y laboral de dos médicos anarquistas del siglo XIX"*. 1984. 172 pp.
- 12.- *I Congrés Català de Medicina del Treball. Programa*. Barcelona, abril 1984. 36 pp.
- 13.- GIMBERNAT. *Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència*. vol. I. 1984 *. 322 pp.
- 14.- GIMBERNAT. *Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència*. vol. II. 1984 **. 346 pp.
- 15.- ARRÓ y TRIAY, Francisco de P. *"Estadística médica de la Compañía de Ferrocarriles de Tarragona a Barcelona y Francia"* Barcelona, 1892. Reedició facsímil. Edició i Estudi preliminar de J. Corbella. 1984. 162 pp. (Coedició amb Societat Catalana de Seguretat i Medicina del treball i Ajuntament de Barcelona).
- 16.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"La pesta de meitats del segle XVII a Catalunya"*. Lleida, 1985. 424 pp.
- 17.- *IV Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa*. Monestir de Poblet-Tarragona, 7-9 de juny de 1985. 36 pp.
- 18.- GIMBERNAT. *Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència*. vol. III. 1985 *. 470 pp.

- 19.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IV. 1985 **. 395 pp.
- 20.- ROBERT YARZÁBAL, Bartolomé: "*Balance del siglo XIX. La Medicina*". Edición y estudio preliminar: J.M. Calbet; J. Corbella. 1985. 68 pp.
- 21.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. V. 1986 *. 412 pp.
- 22.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VI. 1986 **. 382 pp.
- 23.- VIDAL, Domingo: "*Cirurgia Forense*". 1783. Reedició facsímil. Edició i estudi preliminar: J. Corbella. 1987. XXIV + 96 pp.
- 24.- MONTAÑA i BUCHACA, Daniel: "*Aspectes sanitaris dels Arxius de les parròquies del terme i vila de Terrassa als segles XVI, XVII i XVIII*". 1987. 188 pp.
- 25.- DOMÈNECH., Edelmira; CORBELLA, Jacint; PARELLADA, Dídac (eds.): "*Bases històriques de la psiquiatria catalana moderna*". 1987. 401 pp.
- 26.- VALLRIBERA i PUIG, Pere: "*L'obra mèdica de dos cirurgians catalans del 1700. Anton de Borja i Carles Pallejà*". 1987. 130 pp.
- 27.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VII. 1987 *. 320 pp.
- 28.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VIII. 1987 **. 337 pp.
- 29.- FRAGOSO, Juan: "*Tratado de las Declaraciones que han de hacer los cirujanos acerca de muchas enfermedades y muchas maneras de muertes que suceden*". Reedició facsímil. Edició y estudio preliminar: J. Corbella. 1988. 71 pp.
- 30.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "*Don Martín Vallejo Lobón. El médico y el hombre*". 1988. 250 pp.
- 31.- HUGUET RÀMIA, Emili; CARRACEDO ÀLVAREZ, Angel; GENÉ BADIA, Manuel: "*Introducción a la investigación biológica de la paternidad*". 1988. 206 pp.
- 32.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Libro de Resúmenes. 1988. 30 pp.
- 33.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IX. 1988 *. 378 pp.
- 34.- *Jornades d'Història de la Medicina d'Olot*. OLOT, 28 i 29 de març de 1987. 135 pp. (separata de Gimbernat VIII).
- 35.- ORFILA núm 1. I Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Alicante 3 y 4 de abril de 1987. Libro de Actas. 1989. 265 pp.
- 36.- ORFILA núm 2. II Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Barcelona 8 y 9 de abril de 1988. Libro de Actas. 1989. 393 pp.
- 37.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. X. 1988 **. 330 pp.
- 38.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; VALLRIBERA i PUIG, Pere: "*Medicina i Societat a l'Espluga de Francolí (segles XVIII i XIX)*". Gimbernat vol. XI, 1989 *. 1990. 272 pp.
- 39.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XII. 1989 **.
- 40.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIII. 1990 *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990, vol. I. 311 pp.
- 41.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Barcelona 23 - 24 de mayo de 1988. Libro de Actas. 246 pp.

- 42.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIV. 1990 **. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990. Vol II. 316 pp.
- 43.- *XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo. Alicante, 25-27 abril 1991. Programa.* 26 pp.
- 44.- STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1991. vol. I. Actas XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo, Alicante 1991. 243 pp.
- 45.- DOMÈNECH, Edelmira: "*Introducción a la Historia de la Psicopatología*". 1991. 175 pp.
- 46.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XV. 1991 *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa, 1990. vol. III. 320 pp.
- 47.- REMÓN GIL, Julio: "*Aspectos sanitarios del Archivo de la Parroquia de Santa Ana de Buñuel (Navarra)*" 1991. 218 pp.
- 48.- CORBELLA, Jacint; CALBET, Josep M.: "*Bibliografía histórica de la sanitat catalana. vol. I (A-F)*". Gimbernat, XVI. 1991. ** 340 pp.
- 49.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "*La Topografía médica de Vic de Antonio Millet (1798)*". 1992. 102 pp.
50. PAU i ROIGÉ, Jordi: "*Aspectes sanitaris dels arxius parroquials del Priorat (segles XVI-XVIII)*". 1992. 144 pp.
51. MASSONS i ESPLUGAS, Josep M.: "*Francesc Puig (1720-1797) i els cirurgians del seu temps*". 1993. 172 pp.
52. CORBELLA, Jacint: "*Les memòries manuscrites de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya*". 1993. 120 pp.
53. PARELLADA, Didac; DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLA, Jacint: "*Lexicon Psiquiàtric arcaic i curios*". 1993. 268 pp.
54. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XVII. 1992 *. 359 pp. Actes VII Congrés Història de la Medicina Catalana. Tarragona, 1992. vol. I. 359 pp.
55. STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1992. vol 2. 246 pp.
56. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XVIII, 1992 (**). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. II. 260 pp.
57. STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1993. vol. 3.
58. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XIX, 1993 (*). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. III. 303 pp.
59. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XX, 1993 (**). 285 pp.
60. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXI, 1994 (*). Actes del VIII Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 1994. vol. I. 315 pp.
61. LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "*Sociología de las profesiones sanitarias en Mérida*". 1994. 180 pp.
62. CALBET i CAMARASA, J. M.; ESCUDÉ i AIXELÀ, M.: "*Orígens del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona*". 1994. 150 pp.
63. RIBAS i PONTÍ, Francesc: "*Els goigs de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona*". 1994. 90 pp.

64. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXII, 1994 (**). 267 pp.
65. CORBELLA, Jacint: "*Antecedentes históricos de la Medicina Legal en España*". 1995. 300 pp.
66. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1995 (*). 278 pp.
67. DOMÈNECH, Edelmira (edit.): "*Actualizaciones en Psicopatología Infantil (0-5 años)*". 1995. 236 pp.
68. CORBELLA, Jacint; SÈCULI, Josep: "*Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Nomina Academicorum. 1770-1995*". 1995. 113 pp.
69. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIV, 1995 (**). Jornada commemorativa del XXV aniversari dels Congressos d'Història de la Medicina Catalana. 267 pp.
70. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXV, 1996 (*). IX Congrès d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. I. 189 pp.
71. VALLRIBERA i PUIG, Pere: "*El doctor Joan Baptista Parcet i Fàbrega, metge de Sant Genís de Vilassar*". 1996. 99 pp.
72. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVI, 1996 (**). IX Congrès d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. II. 272 pp.
73. DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLA, Jacint: "*Aportacions a la Història de la Psicopatologia Infantil*". 1997. 233 pp.
74. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1997 (*). 242 pp.
75. LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "*Los profesores del Real Colegio de Cirugia de Burgos 1799-1824*". 1997. 104 pp.
76. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVIII, 1997 (**). 261 pp.
77. CALBET i CAMARASA, J. M.: "*Legislación sanitaria marítima en Catalunya (1717-1752)*". 1998. 88 pp.
78. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIX, 1998 (*). - CORBELLA, Jacint; CALBET CAMARASA, J.M.: "*Bibliografía Histórica de la Sanitat Catalana*". Vol. II (G-M).
79. ESCUDÉ, Manuel; FITÉ, Maria: "*Hidroteràpia antiga a Catalunya. Els fons de la Facultat de Medicina de Barcelona*". 1998. 116 pp.
80. CORBELLA, Jacint: "*Història de la Toxicologia*". 1998. 288 pp.
81. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXX, 1998 (**). Actes Xè Congrès d'Història de la Medicina Catalana. Lleida, octubre 1998. (Coedició, Edicions Universitat de Lleida i Ajuntament d'Alcarràs). 401 pp.
82. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXI. 1999 (*).
83. VINGUT, Albert: "*El ácido cianhídrico a través de la historia*". 1999.
84. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXII. 1999 (**).
85. ALONSO CARNERO, J. R.; AUSIN HERVELLA, J. L.: "*Índex de la Revista Gimbernat. Volums 1 a 30 (1984-1998)*". 2000. 128 pp.
86. VALLRIBERA i PUIG, Pere: "*Les topografies mèdiques de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya*". 2000. 146 pp.